

Europos investicijų banko paskolos administravimo sistemos vertinimas

Galutinė vertinimo ataskaita

2010 m. birželio 2 d.

Pagal 2010 m. sausio 20 d. paslaugų sutartį Nr.14P-5 su Finansų ministerija dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo paslaugų parengė viešoji įstaiga „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP) kartu su viešąją įstaiga „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ (VPVI)

Europos investicijų banko paskolos administravimo sistemos vertinimas atliktas Finansų ministerijos užsakymu pagal 2010 m. sausio 20 d. paslaugų sutartį dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo. Pagal techninės specifikacijos reikalavimus buvo vykdomas dalyvavimą užtikrinantis vertinimas, t.y. į vertinimo ekspertų grupę buvo įtraukti ir Užsakovo darbuotojai.

Vertinimo ataskaitą parengė šie paslaugų teikėjo ekspertai: dr. Klaudijus Maniokas (vertinimo vadovas), Aistė Jucienė, Renata Pakalnytė, Agnė Miseliūnienė; ir užsakovo darbuotojai: Laura Miškinytė, Finansų ministerijos ES sanglaudos politikos ir struktūrinės paramos koordinavimo departamento Vertinimo skyriaus vyr. specialistė, ir Raimonda Eidžiūnė, Finansų ministerijos Veiksmų programų valdymo departamento Sanglaudos skatinimo veiksmų programos valdymo skyriaus vedėjo pavaduotoja.

Vertinimo ataskaita parengta pagal Vertinimo koordinavimo grupės 2008 m. rugsėjo 23 d. posėdžio protokolu Nr. 4. patvirtinto Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovo supaprastintus reikalavimus.

TURINYS

SANTRAUKA	6
1. VERTINIMO PAGRINDAS	8
1.1. VERTINIMO POREIKIS	8
1.2. VERTINIMO TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR SIEKTINI REZULTATAI	8
1.3. VERTINIMO OBJEKTAS IR APIMTIS	9
2. EIB PASKOLOS ADMINISTRAVIMO SISTEMOS ATITIKTIES IR EFEKTYVUMO ANALIZĖ	11
2.1. EIB PASKOLOS ADMINISTRAVIMO SISTEMOS ATITIKTIES SUTARTIES NUOSTATOMS VERTINIMAS	11
2.2. EIB PASKOLOS ADMINISTRAVIMO SISTEMOS INTEGRAVIMO Į STRUKTŪRINIŲ FONDŲ ADMINISTRAVIMO SISTEMĄ VERTINIMAS	14
2.3. EIB APLINKOSAUGINIŲ REIKALAVIMŲ INTEGRAVIMO Į STRUKTŪRINIŲ FONDŲ ADMINISTRAVIMO SISTEMĄ VERTINIMAS	18
2.4. RIZIKŲ, SUSIJUSIŲ SU GALIMYBE, JOG NACIONALINIŲ LYGMENIU PRIPAŽINTAS TINKAMOMIS FINANSUOTI IŠLAIDAS EIB VĒLIAU PRIPAŽINS NETINKAMOMIS FINANSUOTI, VERTINIMAS	22
3. EIB PASKOLOS PERSKOLINIMO GALIMYBIŲ IR ĮTAKOS ANALIZĖ	25
3.1. EIB PASKOLOS PERSKOLINIMO NUSTATYTIEMS SUBJEKTAMS TIKSLINGUMO VERTINIMAS	25
3.2. SU EIB PASKOLOS PERSKOLINIMU SUSIJUSIŲ REIKALAVIMŲ IR APRIBOJIMŲ VERTINIMAS	26
3.3. PERSKOLINIMO ĮTAKOS ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PARAMOS PANAUDOJIMO EFEKTYVUMUI VERTINIMAS	27
4. SFMIS GALIMYBIŲ ADMINISTRUOJANT EIB PASKOLĄ ANALIZĖ	30
4.1. SFMIS GALIMYBIŲ ADMINISTRUOJANT EIB PASKOLĄ EFEKTYVUMO VERTINIMAS	30
4.2. INSTITUCIJŲ Į SFMIS SUVEDAMOS INFORMACIJOS REIKALINGUMO IR PAGRĮSTUMO VERTINIMAS	31
5. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	34
INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	40
1 PRIEDAS. VERTINIMO METODIKA	41
2 PRIEDAS. ATITIKTIES KLAUSIMYNAS	45
3 PRIEDAS. APKLAUSOS REZULTATŲ ATASKAITA	58
4 PRIEDAS. PROCESŲ SCHEMOS	71
5 PRIEDAS. REIKALAVIMAI EIB PASKOLOS PERSKOLINIMUI	76

LENTELIŲ SĄRAŠAS

Lentelė 1. Vertinimo uždaviniai ir klausimai	8
Lentelė 2. Rizikos lygių įvertinimas.....	24
Lentelė 3. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos projektams perskolintos lėšos.....	28
Lentelė 4. EIB teikiama informacija, kuri parengiama SFMIS pagalba	32

SUTRUMPINIMAI

APVA	–	Aplinkos projektų valdymo agentūra
CPVA	–	Centrinė projektų valdymo agentūra
EIB	–	Europos investicinis bankas
EK	–	Europos Komisija
ES	–	Europos Sąjunga
ESFA	–	Europos socialinio fondo agentūra
LR	–	Lietuvos Respublika
LVPA	–	Lietuvos verslo paramos agentūra
PAV	–	Poveikio aplinkai vertinimas
RAAD	–	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentas
SFMIS	–	Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema
TID	–	Transporto investicijų direkcija
TVD	–	Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Turto valdymo departamentas
VID	–	Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Valstybės išdo departamentas
VSTT	–	Valstybės saugomų teritorijų tarnyba

SANTRAUKA

Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2009 m. kovo 13 d. pasirašė paskolos sutartį „ES fondų bendrasis finansavimas 2007–2013 m.“ (toliau – sutartis) su Europos investicijų banku (toliau – EIB, bankas) dėl 1.132 mln. eurų (3.900 mln. litų) ilgalaikės paskolos (toliau – EIB paskola). EIB paskola gali būti naudojama dviem tikslams:

- 1) 2007–2013 m. laikotarpio struktūrinės paramos lėšomis finansuojamų pagal Sanglaudos skatinimo ir Ekonomikos augimo veiksmų programas įgyvendinamų projektų ir projektų, įtrauktų į 2004–2006 m. laikotarpio Sanglaudos fondo lėšomis finansuojamas baseinų investicines programas, bendrajam viešajam finansavimui užtikrinti;
- 2) pagal banko nustatytas sąlygas dalį paskolos lėšų galima perskolinti pareiškėjams (projektų vykdytojams) ir (ar) partneriams, jų skiriamų nuosavų lėšų daliai projektams finansuoti užtikrinti. Paskola gali būti perskolinama savivaldybėms, valstybės ir savivaldybės įmonėms, akcinėms ir uždaroms akcinėms bendrovėms, kurių dalį akcijų valdo valstybė ar savivaldybė.

Sutartyje yra įtvirtintos sąlygos, susijusios su EIB paskolos lėšų priskyrimu projektams ir išmokų iš EIB gavimu. Šios sąlygos turi būti integruotos į 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos administravimo Lietuvoje sistemą. Siekiant patikrinti, ar sutarties su EIB ir susijusių dokumentų reikalavimai yra tinkamai, pakankamai ir efektyviai integruoti į ES struktūrinės paramos administravimo procedūras bei įvertinti 2009–2010 m. sukurtos EIB paskolos administravimo sistemos veiksmingumą, buvo atliktas nepriklausomas vertinimas bei pateiktos rekomendacijos jos tobulinimui (detaliau žr. vertinimo 5 skyrių).

Atlikus EIB paskolos administravimo sistemos atitikties sutarties su EIB nuostatomis vertinimą, svarbių trūkumų nenustatyta. Sutarties reikalavimai yra integruoti į 2007–2013 m. laikotarpio struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą: paskirtos atsakingos nacionalinės institucijos, nustatytos jų funkcijos ir atsakomybės, įvardintos finansavimą galinčios gauti įstaigos ir juridiniai asmenys (projektų vykdytojai), EIB paskolos lėšomis finansuojami projektai, aiškiai apibrėžtos netinkamos finansuoti EIB paskolos lėšomis projektų ir projektų komponentų kategorijos. Sukurta sistema formaliai sudaro prielaidas pateikti EIB visus privalomus dokumentus. Tačiau dokumentų, susijusių su EIB nustatytų aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimu (A ir B formų) praktinis pateikimas bankui tam tikrais atvejais gali būti problematiškas: (i) Finansų ministerijos ir VSTT susitarimas išduoti suderintos formos raštą tais atvejais, kai teisės aktai jokiai institucijai nenustato pareigos išduoti EIB reikalaujamos A formos, nėra įformintas raštiškai; (ii) EIB reikalaujama B forma Lietuvos Respublikos teisės aktais nėra patvirtinta (nėra reglamentuota forma, jos turinys, pateikimo Europos Komisijai procedūros) (detaliau žr. vertinimo 2.1 ir 2.3 skyrius).

EIB reikalavimai į 2007–2013 m. laikotarpio struktūrinių fondų administravimo sistemą šioje sistemoje dalyvaujančių institucijų lygmenyje (procesų, teikiamų dokumentų ir terminų atžvilgiu) yra integruoti pakankamai veiksmingai – atsakingos institucijos ir jų atliekamos funkcijos paskirstytos efektyviai, projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesas iš esmės yra nesudėtingas, papildomų dokumentų skaičius nedidelis, o jų tikslas ir atvejai, kada šie dokumentai reikalingi, yra aiškiai apibrėžti – tai patvirtina ir atliktos įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų (vertintojų) apklausos rezultatai. Nustatytų papildomų projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo terminų nėra. Tačiau, dėl kitokio veiksmų eiliškumo, papildomų vertinimo aspektų bei reikalavimų, sunkumų vertintojams kyla keletu atvejų: (i) perskolinant EIB paskolos pareiškėjo (projekto vykdytojo) ir (ar) partnerio lėšų daliai finansuoti; (ii) vertinant projektus, kurių vertė yra 25–50 mln. EUR (86,32–172,64 mln. Lt), bei didelės apimties (virš 50 mln. EUR) projektus; (iii) atliekant projektų atitikties EIB nustatytiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimą (detaliau žr. vertinimo 2.2 skyrių).

Sukurta EIB paskolos lėšų administravimo sistema leidžia išvengti ir valdyti daugumą rizikų, susijusių su galimybe nacionalinius lygmeniu pripažintas tinkamomis finansuoti projektų išlaidas ateityje EIB pripažinti netinkamomis finansuoti. Minėtos rizikos iš esmės yra neaktualios EIB paskolos lėšų perskolinimo pareiškėjui (projekto vykdytojui) ir (ar) partneriui atveju didesniems nei 25 mln. EUR (86,32 mln. Lt) vertės projektams, kadangi tokių projektų finansavimui EIB turi pritarti iš anksto (*ex ante*). Didžiausia rizika, jog nacionaliniu lygmeniu pripažintas tinkamomis finansuoti išlaidas ateityje bankas pripažins netinkamomis finansuoti, galėtų kilti vertinant EIB paskolos lėšomis finansuojamos investicijų sritis. Projektų, kurių vertė mažesnė nei 25 mln. EUR (86,32 mln. Lt), atveju galima EIB interpretacijų rizika, kad pagal taisykles ir reikalavimus įvertintas ir tinkamas finansuoti EIB paskolos lėšomis išlaidas EIB pripažins netinkamomis siaurinamai aiškindamas intervencijos sritis. Taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai, jog tam tikrus energetikos projektus bankas turi įvertinti iš anksto (*ex ante*), todėl išlieka rizika (nors ir minimali), kad dėl kokių nors priežasčių (pvz., atsakingiems darbuotojams tinkamai nevaldant proceso) EIB apie tokius projektus nebus laiku pranešta (detaliau žr. vertinimo 2.4 skyrių).

Kaip buvo paminėta aukščiau, dalis EIB paskolos lėšų gali būti perskolinamos pareiškėjams (projektų vykdytojams) ir (ar) partneriams, jų skiriamų nuosavų lėšų daliai projektams finansuoti užtikrinti. Vertinimo metu nustatyta ir patvirtinta, kad tikslingiausia perskolinti EIB paskolos lėšas trims subjektų grupėms: (i) savivaldybėms; (ii) valstybės ir savivaldybės įmonėms; (iii) akcinėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, kurių visą arba dalį akcijų valdo valstybė ar savivaldybė. Tai apsprendžia kelios priežastys: (i) šių institucijų tikslas – teikti viešąsias paslaugas ir tenkinti viešuosius interesus; (ii) sudėtinga šių institucijų ir įmonių finansinė situacija bei ribotas kitų finansavimo šaltinių (pvz., komercinių bankų teikiamų paskolų) prieinamumas; (iii) kitų subjektų kreditavimas yra negalimas dėl nacionalinių teisės aktų apribojimų (pvz., biudžetinių įstaigų atveju) arba nėra tikslingas atsižvelgiant į didesnio investicinių projektų finansavimo šaltinių pasirinkimo galimybę (pvz., privačių įmonių atveju). Galimybė projektų vykdytojams persiskolinti lėšas palankesnėmis nei komercinių bankų siūlomomis sąlygomis leidžia įgyvendinti projektus ir panaudoti jiems skirtas ES struktūrinės paramos lėšas efektyviau (mažesnėmis išlaidomis). Didžiausias faktinis perskolinimo poreikis stebimas aplinkosaugos ir transporto srityse – prioritetui „Aplinka ir darnus vystymasis“ skirta 37,69 mln. Lt (64,22 %) paskolų, o prioritetui „Transeuropinių transporto tinklų plėtra“ – 13,90 mln. Lt (23,67 %). Pažymėtina, kad nacionaliniu lygmeniu nustatyti su perskolinimu susiję reikalavimai yra pagrįsti ir neriboja subjektų galimybių persiskolinti EIB paskolos lėšas. Jie yra būtini, siekiant tinkamai nustatyti pareiškėjų tinkamumą gauti perskolinamą paskolą bei paskolos suteikimo sąlygas (detaliau žr. vertinimo 3 skyrių).

Beveik visa EIB teikiama informacija yra suvedama į Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinę informacinę valdymo ir priežiūros sistemą (toliau – SFMIS) arba generuojama šios sistemos pagalba. Tačiau vertinimo metu buvo nustatyti ir tam tikri pertekliniai reikalavimai dėl informacijos suvedimo į SFMIS (suvedama tokia informacija (skenuojami patikros lapai), kuri neteikiama EIB ir jos duomenys neagreguojami į ataskaitas, atliekant didelės apimties projektų vertinimą, į SFMIS du kartus (tiek atliekant projekto tinkamumo finansuoti iš ES fondų lėšų vertinimą, tiek projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą) suvedama ta pati informacija (keliami projekto paraiška). Nepaisant to, SFMIS galimybės administruojant EIB paskolą išnaudojamos pakankamai efektyviai, vertinimo rezultatų registravimui SFMIS keliami reikalavimai yra pakankamai aiškūs, pagrįsti ir nekeliantys didesnių problemų įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojams. SFMIS yra realizuoti pagrindiniai projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo proceso etapai, o esančius trūkumus artimiausiu metu numatoma ištaisyti (detaliau žr. vertinimo 4 skyrių).

1. VERTINIMO PAGRINDAS

1.1. VERTINIMO POREIKIS

Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2009 m. kovo 13 d. pasirašė paskolos sutartį su Europos investicijų banku (toliau – EIB) dėl 1,132 mlrd. eurų (3,9 mlrd. litų) ilgalaikės paskolos (toliau – EIB paskola). EIB paskola gali būti naudojama dviem tikslams:

- 1) 2007–2013 m. laikotarpio struktūrinės paramos lėšomis finansuojamų pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros, Sanglaudos skatinimo ir Ekonomikos augimo veiksmų programas įgyvendinamų projektų ir projektų, įtrauktų į 2004–2006 m. laikotarpio Sanglaudos fondo lėšomis finansuojamas baseinų investicines programas, bendrajam viešajam finansavimui užtikrinti;
- 2) pagal banko nustatytas sąlygas dalį paskolos lėšų galima perskolinti pareiškėjams (projektų vykdytojams) ir (ar) partneriams, jų lėšų daliai projektams finansuoti užtikrinti. Paskola gali būti perskolinama savivaldybėms, valstybės ir savivaldybės įmonėms, akcinėms ir uždaroms akcinėms bendrovėms, kurių dalį akcijų valdo valstybė ar savivaldybė.

Sutartyje su EIB yra įtvirtintos sąlygos, susijusios su EIB paskolos lėšų priskyrimu projektams ir išmokų iš EIB gavimu (pavyzdžiui, yra nustatyti reikalavimai dėl viešųjų pirkimų, aplinkos poveikio vertinimo, išpareigojimai tęsti finansuotą veiklą, specialūs techniniai ir ekonominiai EIB lėšų paskirstymo energetikos projektams kriterijai, skirtingi reikalavimai taikomi pagal projekto vertę ir pan.). Šios sąlygos turi būti integruotos į ES struktūrinės paramos administravimo Lietuvoje procedūras. Siekiant patikrinti, ar EIB paskolos sutartyje ir EIB parengtose tinkamumo gairėse¹ numatyti reikalavimai dėl EIB lėšų priskyrimo projektams yra tinkamai, pakankamai ir veiksmingai integruoti į ES struktūrinės paramos administravimo sistemą, siekiama atlikti nepriklausomą vertinimą.

1.2. VERTINIMO TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR SIEKTINI REZULTATAI

Vertinimo tikslas – siekti prisidėti prie tinkamo ir efektyvaus EIB nustatytų sąlygų integravimo į 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos administravimo sistemą. Siekiant vertinimo tikslo turi būti įgyvendinami trys uždaviniai ir nagrinėjama keturiolika Užsakovo suformuluotų² vertinimo klausimų (1 lentelė). Vertinimo klausimais prašoma ne tik patikrinti sukurtos EIB paskolos administravimo sistemos atitikį EIB paskolos sutarties ir susijusių dokumentų reikalavimams, tačiau ir įvertinti sukurtos sistemos veiksmingumą, pateikti rekomendacijas jos tobulinimui.

Lentelė 1. Vertinimo uždaviniai ir klausimai

Uždaviniai	Klausimai
1. Įvertinti, ar su EIB paskolos lėšų priskyrimu projektams ir išmokų iš EIB gavimu susijusių sąlygų (tiek užtikrinant projektų bendrąjį finansavimą, tiek	1.1. Ar visi 2009 m. kovo 13 d. sutartyje su EIB „ES fondų bendrasis finansavimas 2007-2013“ įtvirtinti EIB reikalavimai yra integruoti į 2007–2013 m. laikotarpio Struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą? Ar sukurta sistema sudaro prielaidas pateikti visus privalomus dokumentus, reikalingus EIB?

¹ Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives.

² Detalus vertinimo klausimai buvo pateikti įvardiniame Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo paslaugų sutarties etape.

Uždaviniai	Klausimai
perskolinant paskolos lėšas) integravimas į 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos administravimo sistemą yra pakankamas.	1.2. Ar EIB reikalavimai į 2007–2013 m. laikotarpio Struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą skirtingų sistemoje dalyvaujančių institucijų lygmenyje yra integruoti efektyviausiu būdu (terminų, teikiamų dokumentų ir procesų atžvilgiu)? Kaip būtų galima optimizuoti sistemą, siekiant ją supaprastinti?
	1.3. Ar sukurtoje EIB paskolos lėšų administravimo sistemoje yra įvertintos visos rizikos, susijusios su galimybe nacionaliniu lygmeniu pripažintas tinkamomis finansuoti išlaidas ateityje EIB pripažinti netinkamomis finansuoti? Kokios rizikos dar turėtų būti įvertinamos ir kokių veiksmų turi būti imamasi?
	1.4. Kaip užtikrinti tinkamą EIB aplinkosauginių reikalavimų įvykdymą minimaliomis sąnaudomis (tiek žmogiškųjų išteklių, tiek procedūrų prasme), įvertinant ir tai, kad šių reikalavimų realizavime dalyvauja ir kitos – ES fondų administravime nedalyvaujančios institucijos (pvz., Valstybės saugomų teritorijų tarnyba)?
2. Įvertinti EIB paskolos perskolinimo galimybes ir įtaką 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos panaudojimo ir projektų įgyvendinimo efektyvumui.	2.1. Kokiems subjektams ilguoju / trumpuoju laikotarpiu yra tiksliausia ir efektyviausia perskolinami EIB paskolos lėšas (įvertinant ir kitas pareiškėjų galimybes pasiskolinti) siekiant užtikrinti savalaikį 2007–2013 m. laikotarpiui skirtų lėšų įsisavinimą?
	2.2. Ar su perskolinimu susiję reikalavimai nacionaliniu lygmeniu nepagrįstai / neproporcingai neapriboja subjekto galimybių persiskolinti EIB lėšas? Kokios yra su atskirų apribojimų / sąlygų panaikinimu susijusios rizikos / teigiamos pusės?
	2.3. Kokia EIB paskolos perskolinimo įtaka 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos panaudojimo ir projektų įgyvendinimo efektyvumui?
3. Įvertinti, ar pakankamai išnaudojamos SFMIS galimybės administruojant EIB paskolą.	3.1. Ar administruojant EIB paskolą pakankamai efektyviai išnaudojamos SFMIS galimybės? Kaip SFMIS pagalba galėtų būti padidintas su EIB administravimu susijusių procesų efektyvumas?
	3.2. Ar visa institucijų į SFMIS suvedama informacija yra reikalinga, norint užtikrinti EIB reikalavimų įvykdymą, sistemos veikimo priežiūrą ir tinkamą audito seką?

1.3. VERTINIMO OBJEKTAS IR APIMTIS

Vertinimo objektas yra 2009–2010 m. Lietuvoje sukurta EIB paskolos administravimo sistema. **Administravimo sistema** apima už EIB paskolos administravimą ir EIB paskolos lėšų skyrimą projektams atsakingas institucijas, jų funkcijas, atskaitomybę ir kontrolę, procedūras. EIB paskolos administravimo sistema yra apibrėžta šiuose dokumentuose:

- 1) 2009 m. kovo 13 d. sutartyje su Europos Investicijų banku „ES fondų bendrasis finansavimas 2007–2013 m.“;
- 2) Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. gegužės 11 d. įsakyme Nr. 1K-158 “Dėl Europos Investicijų banko paskolos administravimo“;
- 3) Paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų bei valstybės garantijų teikimo ir suteiktų paskolų grąžinimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 667;

- 4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 28 d. nutarime Nr. 1385 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimo Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“;
- 5) Projektų tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis vertinimo ir priežiūros atlikimo gairėse;
- 6) EIB paskolos perskolinimo gairėse;
- 7) Projekto tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis patikros lapo ir Projekto atitikties Europos investicijų banko aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo formoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 1K-011 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymo Nr. 1K-066 pakeitimo“;
- 8) Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos naudojimo taisyklės (2007–2013 metų laikotarpiui), patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 1K-324 (taisyklių pakeitimo projektas (EIB dalis) (projektas);
- 9) Įgyvendinančių institucijų patvirtintuose EIB išlaidų tinkamumo vertinimo ir priežiūros tvarkos aprašuose.

Kaip buvo minėta, EIB paskolos lėšų skyrimo projektų finansavimui būdai yra keli. Paskola gali būti skiriama:

- 1) projektų *valstybės biudžeto lėšų daliai* finansuoti (EIB paskolos lėšos gali būti skiriamos projektui skiriamo finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų daliai arba pareiškėjo (projekto vykdytojo) ir (ar) partnerio (-ių) lėšų, kurių šaltinis yra valstybės biudžeto lėšos, daliai finansuoti);
- 2) projektų *pareiškėjo (projekto vykdytojo) ir (ar) partnerio (-ių) lėšų daliai* finansuoti (EIB paskolos lėšų dalis gali būti perskolinama pareiškėjams (projektų vykdytojams) ar partneriams jų lėšų (išskyrus, kai jų šaltinis yra valstybės biudžeto lėšos) daliai finansuoti).³

Vienam projektui gali būti taikomas vienas arba abu EIB paskolos lėšų skyrimo projekto finansavimui būdai. Atsižvelgiant į Užsakovo nurodymus, vertinimas turi būti atliekamas atskirai įvertinant situacijas (1) kai EIB paskolos lėšos priskiriamos užtikrinant projektų bendrąjį finansavimą, (2) kai paskolos lėšos yra perskolinamos pareiškėjo nuosavų lėšų daliai užtikrinti, (3) taip pat situaciją – kai vienu metu naudojami abu priskyrimo būdai.

Vertinimo metodika aprašyta 1 priede.

³ Projektų tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis vertinimo ir priežiūros atlikimo gairės.

2. EIB PASKOLOS ADMINISTRAVIMO SISTEMOS ATITIKTIES IR EFEKTYVUMO ANALIZĖ

2.1. EIB PASKOLOS ADMINISTRAVIMO SISTEMOS ATITIKTIES SUTARTIES NUOSTATOMS VERTINIMAS

Vertinimo metu buvo patikrinta, ar visi 2009 m. kovo 13 d. Lietuvos Respublikos ir EIB paskolos sutartyje „ES fondų bendrasis finansavimas 2007–2013 m.“ (angl. *Finance Contract of 13 March 2009 between Republic of Lithuania and European Investment Bank „EU-funds Co-Financing 2007-2013“*) (toliau – Sutartis) įtvirtinti reikalavimai yra integruoti į 2007–2013 m. laikotarpio struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą, ir ar sukurta sistema sudaro prielaidas pateikti EIB visus privalomus dokumentus.

EIB paskolos administravimo sistema buvo įvertinta atsižvelgiant į Sutarties nuostatas pagal parengtą atitikties klausimyną (pateikiamas 2 priede). Atlikus vertinimą reikia konstatuoti, jog svarbių trūkumų nenustatyta, Sutarties reikalavimai formaliai yra integruoti į 2007–2013 m. laikotarpio struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą. Yra paskirtos atsakingos nacionalinės institucijos, apibrėžta jų atsakomybė, remiantis Sutarties nuostatomis įvardintos finansavimą galinčios gauti įstaigos ir juridiniai asmenys (projektų vykdytojai), EIB paskolos lėšomis remiami projektai (pagal Sutarties A papildomo dokumento (Techninio aprašo) reikalavimus), aiškiai apibrėžtos netinkamos finansuoti EIB paskolos lėšomis projektų ir projektų komponentų kategorijos.

Įgyvendinančios institucijos yra parengusios ir patvirtinusios EIB išlaidų tinkamumo vertinimo ir priežiūros tvarkos aprašus, kuriuos privaloma parengti vadovaujantis Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“, nuostatomis (92² punktas). Aprašai nustato vertinimo procedūras ir turėtų palengvinti įgyvendinančiųjų institucijų darbą vertinant projektų tinkamumą finansuoti EIB paskolos lėšomis.

Sukurta sistema formaliai sudaro prielaidas pateikti EIB visus pagal sutartį privalomus dokumentus (kur reikia – EIB nustatytos formos). Tačiau pastebėti keli nacionalinių teisės aktų trūkumai, kurie gali turėti neigiamos įtakos sukurtą EIB paskolos administravimo sistemą taikyti praktikoje, ir kelia riziką sklandžiam sistemos veikimui.

Reikia paminėti, kad, nors formaliai procedūros ir nustatytos, dokumentų, susijusių su aplinkosauginiais reikalavimais, praktinis pateikimas EIB tam tikrais atvejais gali būti problemiškas. Sutarties 1 straipsnio 1.04B dalyje įtvirtinta prievolė, prieš Bankui išmokant bet kurią paskolos dalį, pateikti išvardintus Banko reikalavimus atitinkančios formos dokumentus, tarp jų ir susijusius su aplinkosauginiais reikalavimais – A ir (arba) B forma.

Projekto(-ų) atitikties EIB aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcija nurodo, jog „EIB reikalaujama **A forma** atitinka už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracijos formą, patvirtintą LR Aplinkos ministro 2008 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. D1-505 „Dėl už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracijos formos patvirtinimo ir pasirašymo“ (Žin., 2008, Nr. 114-4372), o tais atvejais, kai vadovaujantis minėtu įsakymu už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracija nėra išduodama, projekto vykdytojui pateikus atskirą prašymą Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos (VSTT), VSTT išduoda EIB paskolos sutarties nuostatas atitinkančią A formą“.

Įvertinus Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-505 patvirtintos deklaracijos atitikimą EIB reikalaujamai A formai reikia konstatuoti, jog deklaracija atitinka EIB A formai keliamus turinio reikalavimus ir yra tinkama pateikti EIB. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į deklaracijos (A formos) išdavimo procedūras. VSTT, remdamasi įsakymo Nr. D1-505 nuostatomis, deklaraciją išduoda (pasirašo) tik minėtame įsakyme nurodytais atvejais, atlikusi nustatytas procedūras (pagal įsakymo 2.2.–2.4. punktus). Nesant pagrindo, VSTT deklaracijos išduoti (pasirašyti) negali. Remiantis įsakymo Nr. D1-505 2.1. punktu, deklaraciją išduoda saugomos teritorijos direkcija, kuriai tokia teritorija priskirta. Tai visi įsakyme išvardinti atvejai, reglamentuojantys, kas ir kada išduoda deklaraciją.

Apibendrinant šiuo metu galiojančių teisės aktų nuostatas, galima išskirti tris atvejus (atskirus procesus) dėl poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo, ir kelis su deklaracijos (A formos) išdavimu susijusius ypatumus:

- 1) Tais atvejais, kai **investicinis projektas yra įrašytas į Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo⁴ 2 priedą** ir bus įgyvendinamas įsteigtoje ar potencialioje „Natura 2000“ teritorijoje arba šalia jos, **deklaraciją išduoda VSTT** (žr. Vertinimo ataskaitos 4 priedo 4 pav.). Reikėtų atkreipti dėmesį, kad minėtą deklaraciją, atitinkančią EIB reikalaujamą A formą, VSTT išduoda tik tuomet, jei poveikio saugomai „Natura 2000“ teritorijai nėra (deklaracija iš esmės ir yra skirta konstatuoti, kad projektas neturėtų turėti reikšmingos įtakos „Natura 2000“ teritorijai).
- 2) Tais atvejais, kai **investicinis projektas nėra įrašytas į Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ir 2 priedus**, tačiau bus įgyvendinamas įsteigtoje ar potencialioje „Natura 2000“ teritorijoje arba šalia jos, **deklaraciją išduoda saugomos teritorijos direkcija**, kuriai tokia teritorija priskirta (žr. Vertinimo ataskaitos 4 priedo 5 pav.). Jei, direkcijos nuomone, poveikio „Natura 2000“ nėra, direkcija užpildo ir projekto vykdytojui išduoda deklaraciją (A formą).
- 3) Tais atvejais, kai **investicinis projektas yra įrašytas į Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 priedą**, poveikio reikšmingumas įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustatomas atliekant privalomą poveikio aplinkai vertinimą, ir šiuo atveju jokiai institucijai teisės aktai nenustato pareigos išduoti Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-505 patvirtintą deklaraciją (A formą): vadovaujantis 2006 m. gegužės 22 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-255⁵ 29 punktu, tais atvejais, kai planuojama veikla yra įtraukta į Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 priedą, reikšmingumo įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustatymo procedūros pagal šiuo įsakymu patvirtintą tvarką nėra atliekamos, o poveikio reikšmingumas „Natura 2000“ teritorijoms nustatomas Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentams (RAAD) atliekant privalomą poveikio aplinkai vertinimą (žr. Vertinimo ataskaitos 4 priedo 3 pav.). Kadangi sutartyje su EIB dėl paskolos yra įtvirtinta nuostata, jog tais atvejais, kai investicinio projekto vertė viršija 25 mln. eurų, EIB privaloma pateikti A formą. Siekiant įgyvendinti šį EIB reikalavimą, Finansų ministerija ir VSTT yra suderinusios atitinkamos formos raštą, tinkamą pateikti EIB. Projekto vykdytojas kreipiasi į VSTT, ir tarnyba išduoda minėtą raštą, nurodanti, jog projektas neturėtų turėti neigiamų pasekmių „Natura 2000“ teritorijoms. Atkreipiame dėmesį, jog Finansų ministerijos ir VSTT susitarimas išduoti minėtą raštą nėra įtvirtintas jokiuose teisės aktuose.

⁴ Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2005, Nr. 84-3105)

⁵ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. D1-255 „Dėl planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 61-2214).

Taigi vertinant, ar galiojantys teisės aktai visais atvejais sudaro galimybę iš atsakingų institucijų gauti ir EIB pateikti reikalaujamą A formą, darytina išvada, jog sudarytos sąlygos dokumentui (A formai) pateikti, o problema, kai pagal galiojančius teisės aktus institucijos deklaracijos (A formos) neišduoda, išspręsta Finansų ministerijai ir VSTT suderinus atitinkamą raštą. Tačiau manytume, jog neformalų Finansų ministerijos ir VSTT susitarimą išduoti šį raštą derėtų įtvirtinti teisės aktuose.

Detalesnė procedūrų ir jų trūkumų analizė bei rekomendacijos procesui optimizuoti pateikiama šios ataskaitos 2.3 dalyje.

Projekto(-ų) atitikties EIB aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcija nurodo, jog „EIB reikalaujama **B forma** atitinka LR Aplinkos ministerijos nustatytą informacijos Europos Komisijai apie planus, programas ir projektus, galinčius turėti neigiamą poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, ir patvirtintas kompensacines priemones bendram šio tinklo vientisumui apsaugoti formą, ir tuo atveju, kai projektas turi neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms, dėl šios formos gavimo įgyvendinančioji institucija kreipiasi į VSTT“.

Taigi minima B forma iš esmės turėtų atitikti Tarybos direktyvoje 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos nustatytą prievolę šaliai narėi pranešti Europos Komisijai apie planus, programas ir projektus, galinčius turėti neigiamą poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms. Tai iš esmės yra pranešimas Europos Komisijai apie valstybės narės planuojamus projektus, kurie turi didelį poveikį saugomoms „Natura 2000“ teritorijoms, tačiau šalis narė siekia juos įgyvendinti todėl, jog šie projektai turi esminę reikšmę žmonių gerovei. Prieš įgyvendindama tokį projektą šalis narė privalo informuoti Europos Komisiją apie planuojamus vykdyti projektus arba gauti jos sutikimą projektą vykdyti.

Atlikus galiojančių nacionalinių teisės aktų analizę matyti, jog Tarybos direktyvos 92/43/EEB nuostatos į nacionalinę teisę yra perkeltos, tačiau nėra reglamentuota informacijos pateikimo Europos Komisijai forma, turinys ir procedūros. Taigi ir minima B forma Lietuvos Respublikos teisės aktais nėra patvirtinta, todėl nėra jokio teisinio pagrindo atsakingai institucijai (VSTT) šį dokumentą išduoti. Atitinkamai EIB sutarties reikalavimas nustatytais atvejais pateikti B formą, remiantis šiuo metu galiojančiais teisės aktais, negali būti įvykdytas.

Reikia paminėti, jog LR Aplinkos ministerija yra parengusi įsakymo projektą⁶, skirtą Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos nuostatomis įgyvendinti. Įsakymu ketinama patvirtinti ir Europos Komisijai pagal direktyvos 92/43/EEB 6 straipsnio 4 dalį teikiamos informacijos formą (Įsakymo projekto 1 priedas). 1 priedas skirtas informuoti Europos Komisiją apie planuojamus projektus, galinčius reikšmingai neigiamai paveikti Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritoriją, arba gauti Europos Komisijos išankstinę nuomonę (pritarimą/nepritarimą) dėl tokių projektų vykdymo. Įsakymu tvirtinama forma (1 priedas) turėtų atitikti EIB reikalaujamą B formą.

Vertinant, ar Įsakymo projekto 1 priede nustatyta informacijos teikimo forma atitiktų EIB sutartyje nustatytus reikalavimus B formai, reikia konstatuoti, kad papildomų reikalavimų informacijai, nei teikiama pildant 1 priedą, EIB sutartis nenustato, taigi dokumentas atitinka EIB reikalavimus ir būtų tinkamas pateikti EIB.

Remiantis įsakymo projekto nuostatomis, VSTT įpareigota Įgyvendinančiajai institucijai (Finansų ministerijai) pateikti informaciją apie EIB paskolos lėšomis finansuojamus projektus, turinčius

⁶ LR Aplinkos ministro įsakymo „Dėl informacijos Europos Komisijai teikimo apie planus, programas ir projektus, galinčius turėti neigiamą poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, ir patvirtinti kompensacines priemones bendram šio tinklo vientisumui apsaugoti pateikimo tvarkos tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektas

neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms. Vertinant, ar patvirtinus įsakymą būtų sudarytos sąlygos EIB pateikti B formą, reikia konstatuoti, jog visais atvejais B forma yra pildoma, ir tai sudaro galimybes dokumentą pateikti EIB (detalesnė žr. Ataskaitos 2.3 dalį).

Kaip minėta, tam tikrais atvejais privaloma gauti išankstinį Europos Komisijos pritarimą projektui, turinčiam neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai (kai teritorijoje yra prioritetinių natūralių buveinių tipų ir (ar) prioritetinių rūšių, tačiau projektui norima pritarti dėl įpareigojančių svarbesnio visuomenės intereso priežasčių, kai jos nėra susiję su žmonių sveikata ar sauga, ar su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis). Gavus neigiamą Europos Komisijos atsakymą, projektas negali būti vykdomas, taigi ir teikiamas EIB vertinimui dėl finansavimo EIB paskolos lėšomis. Atsižvelgiant į šią procedūrą, projekto rengėjams ir atsakingoms institucijoms derėtų įvertinti laiką, reikalingą atsakymui iš Europos Komisijos gauti, ir šių priežasčių sąlygotą vėlavimą įgyvendinti suplanuotus ir EIB paskolos lėšomis numatomus finansuoti projektus.

2.2. EIB PASKOLOS ADMINISTRAVIMO SISTEMOS INTEGRAVIMO Į STRUKTŪRINIŲ FONDŲ ADMINISTRAVIMO SISTEMĄ VERTINIMAS

Siekiant įvertinti EIB reikalavimų integravimo į 2007–2013 m. laikotarpio Struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą efektyvumą, buvo dokumentuotas „Projektų tinkamo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesas“ (nubraižyta proceso grafinė eigos diagrama (žr. 4 priede 1 ir 2 pav.) ir atlikta šio proceso analizė. Veiksmai ir dokumentai, susiję su EIB reikalavimų įgyvendinimu, proceso diagramoje išskirti kita (rusva) spalva. Atliekant proceso vertinimą, taip pat atsižvelgta į atliktos įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų (vertintojų) apklausos⁷ rezultatus (žr. 3 priedą).

Analizuojant procesą, išskirti du pagrindiniai etapai: **I etapas** – dokumentų rengimas, vertinimas ir sutarties pasirašymas ir **II etapas** – projekto įgyvendinimo priežiūra. Taip pat išskirti šie veiksmai, susiję su projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimu⁸:

- 1) Pareiškėjo ar partnerio prašymo dėl EIB paskolos lėšų perskolinimo pateikimas Finansų ministerijos Valstybės išdo departamentui (toliau – VID) arba Paraiškos dėl projekto finansavimo bendrosios (A) dalies 36 punkto „Projekto tinkamų finansuoti išlaidų finansavimo šaltiniai“ lentelės 3.2 punkte nurodymas, kad numatoma kreiptis dėl perskolinimo. Atsakingas (-i) proceso dalyvis (-iai) –pareiškėjas/ įgyvendinančioji institucija.
- 2) Preliminarus projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimas (jeigu atliekamas iki ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos sprendimo dėl projekto finansavimo priėmimo dienos): (i) projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimas ir (ii) projekto atitikimo EIB nustatytiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimas. Atsakingas (-i) proceso dalyvis (-iai) – įgyvendinančioji institucija.
- 3) EIB nustatytos projekto aprašymo (angl. *Project fiche*) formos užpildymas tuo atveju, kai bendra projekto vertė yra 25–50 mln. EUR (86,32–172,64 mln. Lt) (išskyrus didelės apimties projektus aplinkos apsaugos srityje). Atsakingas (-i) proceso dalyvis (-iai) – pareiškėjas/ įgyvendinančioji institucija.

⁷ Įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų (vertintojų) apklausa buvo vykdoma 2010 m. kovo 19–26 d., siekiant surinkti įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų nuomonę apie sukurtą projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo sistemą. Iš viso apklausoje dalyvavo 70 respondentų. 80 % atsakymus pateikusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų nurodė, jog pagal jų administruojamas veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemones turi būti atliekamas projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimas.

⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Projektų tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis vertinimo ir priežiūros atlikimo gairės, 2010 m. sausis.

- 4) Užpildytos EIB nustatytos projekto aprašymo formos duomenų teisingumo ir pakankamumo vertinimas. Atsakingas (-i) proceso dalyvis (-iai) – įgyvendinančioji institucija.
- 5) EIB (ne) pritarimo projektams kurių bendra vertė viršija 25 mln. EUR (86,32 mln. Lt) gavimas. Atsakingas (-i) proceso dalyvis (-iai) – EIB/ Finansų ministerijos VID.
- 6) Sąlyginio sprendimo dėl EIB paskolos suteikimo (perskolinimo) priėmimas (tuo atveju, jeigu pagal įgyvendinančiosios institucijos atliktą vertinimą, projektas yra tinkamas finansuoti EIB paskolos lėšomis, atsižvelgdama į Finansų ministerijos VID išvadą, sprendimą priima Valstybinė paskolų komisija, įforminama – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu). Atsakingas (-i) proceso dalyvis (-iai) – Finansų ministerijos VID.
- 7) Projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo rezultatų tikslinimas (jei atliktas preliminarus vertinimas) arba projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimas (jei vertinimas atliekamas po sprendimo dėl projekto finansavimo priėmimo). Atsakingas (-i) proceso dalyvis (-iai) – įgyvendinančioji institucija.
- 8) Paskolos suteikimo sutarties pasirašymas. Atsakingas (-i) proceso dalyvis (-iai) – Finansų ministerijos VID.

Atlikus EIB nustatytų reikalavimų ir proceso analizę, galima konstatuoti, jog aukščiau išvardinti veiksmai yra būtini, siekiant įvertinti projektų tinkamumą finansuoti EIB paskolos lėšomis.

Projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą ir projekto įgyvendinimo priežiūrą atliekančios institucijos – *įgyvendinančiosios institucijos* ir *Finansų ministerija*. Įgyvendinančiosios institucijos atlieka projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą (tiek projektų valstybės biudžeto dalies finansavimo EIB paskolos lėšomis, tiek perskolinimo atveju), Finansų ministerija – perskolinimo atveju vertina pareiškėjo (projekto vykdytojo) ar partnerio galimybes gauti perskolinamą EIB paskolą ir pateikia išvadą dėl galimybės projektui skirti perskolinamos EIB paskolos lėšas. Įgyvendinančiosioms institucijoms priskirtos funkcijos ir atsakomybės sritys, susijusios su projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimu, yra nustatytos Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse⁹. Finansų ministerijos Valstybės išdo departamentas, atlikdamas pareiškėjo/ projekto vykdytojo galimybių gauti perskolinamą paskolą vertinimą, vadovaujasi Paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų bei valstybės garantijų teikimo ir suteiktų paskolų gražinimo taisyklėmis, patvirtintomis 2001 m. birželio 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 667¹⁰.

Daugiausiai funkcijų atlieka įgyvendinančiosios institucijos, kurios yra pagrindinės proceso dalyvės, tiek atliekant projektų tinkamumo finansuoti ES struktūrinių fondų lėšomis vertinimą, tiek užtikrinant EIB nustatytų reikalavimų įgyvendinimą projekto vertinimo bei jo įgyvendinimo metu. Toks funkcijų pasiskirstymas procesu atžvilgiu yra efektyvus, nes taupomas laikas tarp skirtingų institucijų informacijai perduoti/ priimti, viena institucija yra atsakinga už galutinį rezultatą – tinkamą projekto atitikties EIB nustatytiems reikalavimams įvertinimą. Finansų ministerijos atsakingiems padaliniais (Veiksmų programų valdymo departamento, Europos Sąjungos sanglaudos politikos ir struktūrinės paramos koordinavimo departamento, Valstybės išdo departamento, Turto valdymo departamento) priskirtos funkcijos yra aiškiai apibrėžtos ir paskirstytos, jos nėra dubliuojamos (pvz., tiesioginei komunikacijai su EIB, perskolinimo atveju sutarties su skolininku administravimui yra paskirta po atskirą (vieną) padalinį ar kontaktinį

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 28 d. nutarimas Nr. 1385 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimo Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2009, 131-5682).

¹⁰ 2001 m. birželio 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 667 „Dėl paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų bei valstybės garantijų teikimo ir suteiktų paskolų gražinimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 49-1713; Žin., 2005, Nr. 105-3882; Žin., 2009, Nr. 103-4293).

asmeni). Su EIB paskolos administravimu susiję procesai tarp atskirų Finansų ministerijos administracinių padalinių yra valdomi ir koordinuojami efektyviai.

71,5 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų (vertintojų) **EIB paskolos administravimo sistemą** bendrai (už EIB paskolos administravimą atsakingoms institucijoms nustatytas funkcijas, atsakomybę, kontrolę, procedūras, dokumentų formas) **vertino gerai arba labai gerai**, 17,8 % – vidutiniškai ir apie 10,7 % – blogai.

Projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesą respondentai vertino kaip iš esmės neproblematišką, o *mažiausiai sudėtingas proceso dalis/ veiksmus nurodė šiuos:*

- 1) vertinimo informacijos registravimas SFMIS (60,7 %);
- 2) projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis įvertinimas (48,2 %);
- 3) projekto atitiktis aplinkosauginiams reikalavimams įvertinimas (46,4 %);
- 4) vertinimo atlikimas po sprendimo dėl projekto finansavimo priėmimo (44,6 %).

Kaip *vidutiniškai sudėtingas arba problematiškas proceso dalis respondentai apibūdino šias:*

- 1) vertinimo atlikimas iki tarpinės institucijos sprendimo dėl projekto finansavimo priėmimo (37,5 %);
- 2) EIB projekto aprašymo (angl. *Project fiche*) formoje pateiktos informacijos teisingumo ir pakankamumo įvertinimas (33,9 %);
- 3) projektų, kurių vertė virš 25 mln. EUR, vertinimo atlikimas (30,4 %);
- 4) proceso koordinavimas su Finansų ministerijos Valstybės išdo departamentu (26,8 %).

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad EIB reikalavimai procesu atžvilgiu integruoti pakankamai efektyviai – už EIB paskolos administravimą atsakingos institucijos ir jų atliekamos funkcijos paskirstytos optimaliai, o projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesas iš esmės yra nesudėtingas – tą rodo ir apklausos rezultatai. Tačiau procesas iš dalies sudėtingesnis ir problemų kyla EIB paskolos lėšų perskolinimo pareiškėjo ar partnerio lėšų daliai finansuoti atveju, projektų, kurių bendra vertė 25–50 mln. EUR bei didelės apimties (virš 50 mln. EUR arba 25 mln. EUR aplinkosaugos srityje) projektų vertinimo atvejais. Tai sąlygoja kitoks veiksmų eiliškumas, papildomi vertinimo aspektai, reikalavimai.

Vertinant procesą terminų atžvilgiu, reikia paminėti, jog nustatytų papildomų terminų projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimui nėra. Mažiausiai proceso terminai įtakojami tuo atveju, kai projekto vertė yra mažesnė negu 25 mln. EUR (86,32 mln. Lt), tačiau ilgesnių terminų reikia projektų, kurių vertė yra didesnė nei 25 mln. EUR bei EIB paskolos lėšų perskolinimo pareiškėjo (projekto vykdytojo) ar partnerio lėšų daliai užtikrinti. Šiais atvejais poreikį ilgesniam vertinimui apsprendžia kelios priežastys: (i) didesnis proceso dalyvių/ veiksmų skaičius (pvz., EIB *ex-ante* vertinimas), (ii) papildomų dokumentų skaičius (pvz., EIB nustatyta projekto aprašymo (angl., *Project fiche*) forma), (iii) proceso veiksmų eiliškumo pasikeitimas (pvz., sprendimas dėl projekto finansavimo nepriimamas, kol nėra Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl EIB paskolos suteikimo (perskolinimo)).

Pagrindiniai dokumentai, kurie papildomai reikalingi, jei projektą planuojama finansuoti iš EIB paskolos lėšų yra šie:

- 1) *EIB nustatyta projekto aprašymo (angl. Project fiche) forma*. Projektams, kurių vertė – nuo 86,32 mln. Lt iki 172,64 mln. Lt (25–50 mln. EUR) (išskyrus didelės apimties projektus) (angl. *major project*)), įgyvendinančiosios institucijos prašymu, pareiškėjai turi pateikti Europos investicijų banko nustatytos formos projekto aprašymą.
- 2) *A forma* (jei projektai susiję su „Natura 2000“ teritorijomis). EIB reikalaujama A forma atitinka už „Natura 2000“ stebėseną atsakingos institucijos deklaracijos formą, patvirtintą

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. D1-505¹¹. Tais atvejais, kai vadovaujantis minėtu įsakymu už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracija nėra išduodama, projekto vykdytojui pateikus atskirą prašymą Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (VSTT), tarnyba išduoda EIB paskolos sutarties nuostatas atitinkančią A formą.

- 3) *B forma* (jei projektai susiję su „Natura 2000“ teritorijomis). EIB reikalaujama B forma atitinka plinkos ministerijos nustatytą informacijos Europos Komisijai apie planus, programas ir projektus, galinčius turėti neigiamą poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, ir patvirtintas kompensacines priemones bendram šio tinklo vientisumui apsaugoti formą. Tuo atveju, jei projektas turi neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms, dėl šios formos gavimo projekto vykdytojas kreipiasi į VSTT.
- 4) *Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lapas*. Įgyvendinančiajai institucijai atliekant projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis pirmąjį vertinimo etapą, pildomas Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lapas, kurio forma nustatyta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 1K-011¹². Šiuo įsakymu taip pat yra patvirtinta Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis patikros lapo pildymo instrukcija.
- 5) *Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapas*. Įgyvendinančiajai institucijai atliekant projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis antrąjį vertinimo etapą, pildomas Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lapas, kurio forma nustatyta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 1K-011. Šiuo įsakymu taip pat yra patvirtinta Projekto (-ų) atitikties Europos investicijų banko aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcija.

85,7 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų nurodė, jog atlikdami projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą, naudojami *Finansų ministerijos parengtomis EIB vertinimo gairėmis*. EIB vertinimo gairėse nustatytus reikalavimus bei pateiktą informaciją 60 % respondentų įvertino kaip **aiškius, išsamius, pakankamus ir naudingus**.

Taip pat 62,5 % respondentų mano, jog *Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo patikros lape* nustatyti vertinimo klausimai ir reikalavimai bei EIB paskolos lėšomis tinkamos finansuoti investicijų sritys yra aiškūs. 80,4 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų, pildydami šį patikros lapą, naudojami patikros lapo pildymo instrukcija, o 66,7 % apklaustųjų joje pateikti išaiškinimai yra pakankami.

Panašiai įvertinti ir su EIB keliamais aplinkosauginiais reikalavimai bei su jais susiję vertinimo dokumentai – *EIB keliamus aplinkosauginius reikalavimus* ir *Projekto (-ų) atitikties keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapą* kaip aiškius apibūdino atitinkamai 55,4 % ir 85,7 % respondentų. 66 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų, pildydami Projekto (-ų) atitikties keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapą, naudojami šio patikros lapo instrukcija, o joje pateiktų išaiškinimų pakanka 73 % apklaustųjų.

Pagrindiniai klausimai, kylantys analizuojant EIB vertinimo gaires ar pildant patikros lapus, yra susiję su detalesnės informacijos apie didelės apimties projektų (angl., *major projects*),

¹¹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. rugsėjo 29 d. įsakymas Nr. D1-505 „Dėl už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracijos formos patvirtinimo ir pasirašymo“ (Žin., 2008, Nr. 114-4372).

¹² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. sausio 15 d. įsakymas Nr. 1K-011 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymo Nr. 1K-066 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2010-01-21, Nr. 8-369).

projektų, kurių vertė 25–50 mln. EUR ir tokiu atveju reikalingų pildyti dokumentų (pvz., *Project fiche*) vertinimo procedūras, „Natura 2000“ teritorijų reikšmingumo nustatymo procedūras trūkumu.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad EIB reikalavimai teikiamų dokumentų atžvilgiu yra integruoti pakankamai efektyviai – papildomų dokumentų skaičius nėra didelis, jų tikslas ir atvejai, kada šie dokumentai reikalingi, yra aiškiai apibrėžti, jų atsiradimo vieta proceso veiksmų grandinėje yra logiška. Apklausos rezultatai rodo, kad su projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimu susiję dokumentai (EIB vertinimo gairės, Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo patikros lapas, Projekto (-ų) atitikties keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapas, patikros lapų pildymo instrukcijos) daugumai įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų yra aiškūs ir pakankami. Tačiau daliai vertintojų sunkumų kyla pildant ir vertinant dokumentus projektų, kurių vertė virš 25 mln. EUR, bei atitikties keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams atvejais.

2.3. EIB APLINKOSAUGINIŲ REIKALAVIMŲ INTEGRAVIMO Į STRUKTŪRINIŲ FONDŲ ADMINISTRAVIMO SISTEMĄ VERTINIMAS

Kaip atskiras klausimas vertinimo metu nagrinėta EIB aplinkosauginių reikalavimų integravimas į ES struktūrinių fondų administravimo sistemą Lietuvoje. EIB aplinkosauginiai reikalavimai yra įtvirtinti 2009 m. kovo 13 d. Lietuvos Respublikos ir Europos investicijų banko paskolos sutartyje.

Sutarties 1 straipsnio 1.04B dalies ii ir iii punktai. „Kiekviena kita paskolos dalis, kuri jokių atveju neviršija 30 proc. kredito sumos, išmokama, kai Bankas išmokėjimo prašymo pateikimo Bankui dieną ar prieš tai gauna toliau išvardintus dokumentus, įrodymus ar patvirtinimus anglų kalba ir *Banko reikalavimus atitinkančios formos bei turinio:* ii) jei schemų (projektų) vertė mažesnė kaip 25 mln. EUR, kompetentinga institucija pateikia schemų sąrašą pagrįstą pareiškimą, kuriame nurodo, ar reikalaujama poveikio aplinkai įvertinimo, ar ne. Jei schemas vertė viršija 25 mln. EUR ir reikia atlikti jos poveikio aplinkai vertinimą¹³, Bankui turi būti pateikta *poveikio aplinkai vertinimo netechninė santrauka* ir tik tada gali būti išmokėtos konkrečiai schemai skirtos lėšos; ir iii) jei schemas (projektai), kurių vertė mažesnė kaip 25 mln. EUR, potencialiai ar tikėtina neturi poveikio saugomai vietai, kompetentinga institucija pateikia schemų sąrašą pagrįstą pareiškimą, kad schemas atitinka ES buveinių ir paukščių direktyvas¹⁴. Jei schemas turi poveikio saugomoms vietovėms, kompetentinga institucija turi pasirašyti ir Bankui atskirai pateikti B formą. Jei schemas vertė viršija 25 mln. EUR, bus reikalaujama *A arba B formos.*“

Sutarties 6 straipsnio 6.05 dalies iii punktas. „Kol paskola negražinama, Skolininkas (kartu užtikrindamas, kad ir kiekvienas galutinis gavėjas tai darytų) turi įgyvendinti veiksmus laikydamasis Europos Sąjungos (išskyrus visas leidžiančias nukrypti nuostatas, dėl kurių susitarė Lietuvos Respublika ir Europos Sąjunga) ir Lietuvos Respublikos teisės aktų, taip pat galiojančių tarptautinių sutarčių, kurių *pagrindinis uždavinys – tausoti, saugoti ir gerinti aplinką*; šiuo tikslu „aplinka“, tiek kiek tai turi poveikio žmonių gerovei, yra: a) gyvūnija ir

¹³ Ar reikia atlikti projekto (-ų) poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) procedūras ir ar projekto (-ų) įgyvendinimas turi reikšmingą įtaką įsteigtoms ar potencialioms Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, sprendžiamu vadovaujantis Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2005, Nr. 84-3105) (toliau – PAV įstatymas) ir Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo (patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255 (Žin., 2006, Nr. 61-2214)), nuostatomis. PAV atlikti reikia, kai projektui taikomos PAV įstatymo (7 str. 1 d., 1 ir 2 Priedai) ir (arba) „Natura 2000“ teritorijų reikšmingumo nustatymo procedūros.

¹⁴ Tarybos direktyva 92/43/EEB ir Tarybos direktyva 79/409/EEB.

augalija; b) dirvožemis, vanduo, oras, klimatas ir kraštovaizdis; ir c) kultūros paveldas ir apstatyta aplinka.“

Projekto (-ų) atitiktis Europos investicijų banko aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcijoje yra apibrėžta, jog **netechninė PAV ataskaitos santrauka** yra netechninio pobūdžio, lengvai suprantama tiek visuomenei, tiek valstybės ir savivaldybių institucijų atstovams PAV ataskaitos santrauka, kuri yra sudėtinė ataskaitos dalis. Joje pateikiama apibendrinta visa vertinimo ataskaitoje nagrinėjama informacija, išskiriant svarbiausius aspektus ir vertinimo rezultatus. PAV ataskaitos turinį reglamentuoja PAV įstatymas. Netechninę PAV ataskaitos santrauką, kai ji nėra PAV ataskaitos dalis parengia projekto vykdytojas.

Projekto (-ų) atitiktis Europos investicijų banko aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcija nurodo, kad EIB reikalaujama **A forma** atitinka „Už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracijos“ (toliau – deklaracija) formą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. D1-505¹⁵, o tais atvejais, kai vadovaujantis minėtu įsakymu už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracija nėra išduodama, projekto vykdytojui pateikus atskirą prašymą Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos (toliau – VSTT), tarnyba išduoda EIB paskolos sutarties nuostatas atitinkančią A formą. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad šis reikalavimas nėra reglamentuotas teisės aktais. Vadovaujantis minėto įsakymo nuostatomis, VSTT deklaraciją išduoda (yra įpareigota išduoti) tik įsakymo 2.2–2.4 punkte numatytais atvejais ir atlikus šiame įsakyme nustatytas poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo procedūras. Tais atvejais, kai ES lėšomis finansuojamas investicinis projektas nėra įrašytas į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo¹⁶ 1 ir 2 priedus, tačiau bus įgyvendinamas įsteigtoje ar potencialioje „Natura 2000“ teritorijoje arba šalia jos, deklaraciją išduoda „Natura 2000“ teritorijomis saugomos teritorijos direkcija (įsakymo 2.1 punktas). Taip pat, vadovaujantis 2006 m. gegužės 22 d. Lietuvos Respublikos ministro įsakymo Nr. D1-255¹⁷ 29 punktu, tais atvejais, kai planuojama ūkinė veikla yra įtraukta į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 priedą, reikšmingumo įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustatymo procedūros pagal šiuo minėtu įsakymu patvirtintą tvarką nėra atliekamos, o poveikio reikšmingumas saugomoms teritorijoms nustatomas Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentams (RAAD) atliekant privalomą poveikio aplinkai vertinimą ir jo metu bendradarbiaujant su VSTT ekspertais.

Apibendrinant šiuo metu galiojančių nacionalinių teisės aktų nuostatas, galima išskirti **tris atvejus** dėl poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo ir su juo susijusios deklaracijos (A formos) išdavimu:

- 1) Tais atvejais, kai investiciniame projekte numatyta veikla yra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 priedą (žr. 4 priedo 3 pav.), poveikio reikšmingumas įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustatomas atliekant privalomą poveikio aplinkai vertinimą. Tais atvejais, kai planuojamos projekto veiklos įgyvendinimas susijęs su „Natura 2000“ teritorijomis ar artima joms aplinka, RAAD pakviečia VSTT dalyvauti vertinimo subjekto teisėmis poveikio aplinkai vertinimo procese. Šiuo atveju, vadovaujantis galiojančių teisės aktų nuostatomis, deklaracija (A

¹⁵ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. rugsėjo 29 d. įsakymas Nr. D1-505 „Dėl už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracijos formos patvirtinimo ir pasirašymo“ (Žin., 2008, Nr. 114-4372).

¹⁶ Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo pakeitimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2000, Nr. 39-1092; 2005, Nr. 84-3105).

¹⁷ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. D1-255 „Dėl planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 61-2214).

forma) nėra pildoma ir išduodama. Tačiau sutartyje su EIB dėl paskolos yra įtvirtinta nuostata, jog tais atvejais, kai investicinio projekto vertė viršija 25 mln. EUR, privaloma pateikti A formą. Siekiant įgyvendinti šį banko reikalavimą, Finansų ministerija ir VSTT yra suderinusios atitinkamos formos raštą, tinkamą pateikti EIB. Projekto vykdytojui kreipiantis į VSTT, tarnyba išduoda minėtą raštą, nurodantį, jog projektas neturėtų turėti neigiamų pasekmių „Natura 2000“ teritorijoms.

- 2) Tais atvejais, kai investiciniame projekte planuojama veikla yra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 2 priedą (žr. 4 priedo 4 pav.) ir susijusi su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima joms aplinka, tai projekto vykdytojas kreipiasi į VSTT dėl išvados (deklaracijos) ir pateikia jai reikiamus dokumentus planuojamos veiklos poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumui nustatyti. VSTT, gavusi projekto vykdytojo užpildytus dokumentus, nustato poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumą ir pateikia išvadą numatomos veiklos vykdytojui bei RAAD. Jeigu planuojama veikla neturi reikšmingo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, VSTT užpildo ir išduoda deklaraciją (A formą) projekto vykdytojui.
- 3) Tais atvejais, kai investiciniame projekte planuojama veikla nėra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ar 2 priedus (žr. 4 priedo 5 pav.) ir jos įgyvendinimas bus susijęs su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima joms aplinka, veiklos poveikio šioms teritorijoms reikšmingumas nustatomas prieš statinio projektavimo sąlygų išdavimą. Projekto vykdytojas kreipiasi į saugomos teritorijos direkciją dėl išvados ir pateikia jai reikiamus dokumentus numatomos veiklos poveikio „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumui nustatyti. Direkcija, remdamasi gauta informacija, nustato poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumą ir pateikia savo išvadą projekto vykdytojui. Jeigu direkcija padaro išvadą, kad planuojamos veiklos poveikis nebus reikšmingas „Natura 2000“ teritorijoms, ji užpildo ir išduoda deklaraciją (A formą) projekto vykdytojui.

Projekto (-ų) atitiktis Europos investicijų banko aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcija nurodo, kad EIB reikalaujama **B forma** atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatytą *informacijos Europos Komisijai apie planus, programas ir projektus, galinčius turėti neigiamą poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, ir patvirtinąs kompensacines priemones bendram šio tinklo vientisumui apsaugoti formą* (toliau – Europos Komisijai teikiama forma). Instrukcija taip pat nurodo, jog tuo atveju, kai projektas turi reikšmingą neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms, dėl šios formos gavimo projekto vykdytojas kreipiasi į VSTT. Reikia atkreipti dėmesį, jog Europos Komisijai teikiama forma yra įtvirtinta Tarybos direktyvoje 92/43/EEB¹⁸ (6 straipsnio 4 dalyje). Nors šios direktyvos nuostatos į Lietuvos Respublikos teisės aktus yra perkeltos, tačiau šiuo metu nėra reglamentuota Europos Komisijai teikiama forma, jos turinys ir procedūros. Aplinkos ministerija yra parengusi įsakymo „Dėl informacijos Europos Komisijai apie planus, programas ir projektus, galinčius turėti neigiamą poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, ir patvirtintas kompensacines priemones bendram šio tinklo vientisumui apsaugoti pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą. Šiuo įsakymu numatoma patvirtinti ir Europos Komisijai pagal minėtos direktyvos 6 straipsnio 4 dalį teikiamą formą (įsakymo projekto 1 priedas), kuri yra skirta pateikti informaciją Europos Komisijai keliais tikslais:

- 1) *gauti Europos Komisijos išankstinę nuomonę* apie planus, programas ir projektus, galinčius reikšmingai neigiamai paveikti Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritoriją, kurioje yra prioritetinių natūralių buveinių tipų ir (arba) prioritetinių rūšių, tačiau kuriems norima pritarti dėl kitų įpareigojančių svarbesnio visuomenės intereso priešasčių, nesusijusių su

¹⁸ 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos.

žmonių sveikata, sauga ar su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis (aplinkos komponentų išsaugojimu) (įsakymo projekto 2.3 punktas);

- 2) *informuoti Europos Komisiją* apie planus, programas ir projektus, kuriems nepaisant jų reikšmingo neigiamo poveikio Europos ekologiniam tinklui „Natura 2000“ teritorijoms, buvo pritarta dėl priešasčių, susijusių su žmonių sveikata, sauga, labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis (aplinkos komponentų išsaugojimu) arba dėl kitų įpareigojančių svarbesnio visuomenės intereso, ir apie patvirtintas kompensacines priemones, būtinas bendram Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ vientisumui apsaugoti (įsakymo projekto 2.2 punktas).

Patvirtinus Aplinkos ministro įsakymo projektą, taip pat bus užtikrintas B formos pateikimas EIB. Vadovaujantis Aplinkos ministro įsakymo projekto nuostatomis, galima išskirti **tris atvejus**, susijusius su Europos Komisijai teikiamos formos (B formos) išdavimu:

- 1) Jeigu planuojamas projektas turės reikšmingą neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai, kurioje yra prioritetinių natūralių buveinių tipų ir (ar) prioritetinių rūšių, tačiau jam norima pritarti dėl įpareigojančių svarbesnio visuomenės intereso priešasčių, kai jos nėra susiję su žmonių sveikata ar sauga, ar su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis (aplinkos komponentų išsaugojimu), VSTT organizuoja Europos Komisijos išankstinės nuomonės gavimą ar galima pritarti šiam projektui. Tarnyba įsakymo projekte nurodytą informaciją išsiunčia Europos Komisijai pagal jos nustatytą formą (B formą) ir apie tai raštu informuoja atsakingas institucijas (Aplinkos ministeriją, Aplinkos apsaugos agentūrą, RAAD). Gautą Europos Komisijos nuomonę VSTT pateikia atsakingoms institucijoms. Jeigu Europos Komisija nurodo, kad planuojamam projektui negalima pritarti dėl tam tikrų priešasčių, tai tos projektas negali būti įgyvendintas. Tuo atveju, kai Europos Komisija leidžia patvirtinti reikšmingą neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai turėsiančiam projektui, atsakingos institucijos priima galutinį sprendimą dėl tokio projekto įgyvendinimo.
- 2) Jeigu planuojamas projektas turės reikšmingą neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai, kurioje yra prioritetinių natūralių buveinių tipų ir (arba) prioritetinių rūšių, tačiau atsakinga institucija yra priėmusi sprendimą, kad nepaisant šio poveikio, projekto veikla yra leistina dėl priešasčių, susijusių su žmonių sveikata ar sauga, ar su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis (aplinkos komponentų išsaugojimu), ir nėra alternatyvių sprendimų, ji apie priimtą sprendimą informuoja VSTT. VSTT, gavusi iš atsakingos institucijos minėtą sprendimą, išsiunčia informaciją apie tokį planuojamos veiklos projektą Europos Komisijai pagal jos nustatytą formą (B formą).
- 3) Jeigu planuojamas projektas turės reikšmingą neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai, kurioje nėra prioritetinių natūralių buveinių tipų ir (arba) prioritetinių rūšių, tačiau atsakinga institucija yra priėmusi sprendimą, kad nepaisant šio poveikio, projekto veikla yra leistina dėl įpareigojančių svarbesnio visuomenės intereso priešasčių (įskaitant socialines ir ekonomines priežastis), ir nėra alternatyvių sprendimų, ji apie priimtą sprendimą informuoja VSTT. VSTT, gavusi iš atsakingos institucijos minėtą sprendimą, išsiunčia informaciją apie tokį planuojamos veiklos projektą Europos Komisijai pagal jos nustatytą formą (B formą).

Tuo atveju, kai projektai gali reikšmingai neigiamai paveikti Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritoriją, kurioje yra prioritetinių natūralių buveinių tipų ir (arba) prioritetinių rūšių, tačiau kuriems norima pritarti dėl kitų įpareigojančių svarbesnio visuomenės intereso priešasčių, nesusijusių su žmonių sveikata, sauga ar su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis (aplinkos komponentų išsaugojimu), pirmiausiai reikėtų gauti Europos Komisijos išankstinę nuomonę apie tokius projektus. Gavus šią nuomonę, pastaroji kartui su Europos Komisijai pateikta forma (B forma) būtų pateikiama EIB. Teikiant Europos Komisijai informaciją apie projektus, kuriems nepaisant jų reikšmingo neigiamo poveikio Europos ekologiniam tinklui „Natura 2000“

teritorijoms, buvo pritarta dėl priežasčių, susijusių su žmonių sveikata, sauga, labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis (aplinkos komponentų išsaugojimu) arba dėl kitų įpareigojančių svarbesnio visuomenės intereso, tuo pačiu Europos Komisijai teikiama forma (B forma) galėtų būti pateikta ir EIB. Visais atvejais dėl Europos Komisijai pateiktos formos (B formos) gavimo projekto vykdytojas turėtų kreiptis į VSTT.

2.4. RIZIKŲ, SUSIJUSIŲ SU GALIMYBE, JŲ NACIONALINIŲ LYGMENIU PRIPAŽINTAS TINKAMOMIS FINANSUOTI IŠLAIDAS EIB VĒLIAU PRIPAŽINS NETINKAMOMIS FINANSUOTI, VERTINIMAS

Vertinimo metu siekta atsakyti į klausimą, ar sukurtoje EIB paskolos lėšų administravimo sistemoje yra įvertintos visos rizikos, susijusios su galimybe nacionaliniu lygmeniu pripažintas tinkamomis finansuoti išlaidas ateityje EIB pripažinti netinkamomis finansuoti, kokios kitos rizikos turėtų būti įvertintos ir kokių veiksmų imamasi norint išvengti išlaidų pripažinimo netinkamomis.

Administruojant EIB paskolą, privaloma įvertinti projekto (-ų) tinkamumą finansuoti EIB paskolos lėšomis. Vertinant projektų tinkamumą, pildomas Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lapas¹⁹ (toliau – Patikros lapas). Siekiant palengvinti darbą įgyvendinančioms institucijoms, Finansų ministerija yra parengusi Projektų tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis vertinimo ir priežiūros atlikimo gaires ir gairių priedą - Projekto(-ų) tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis patikros lapo pildymo instrukciją.

Pildant patikros lapą, projekto tinkamumas finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinamas pagal tris kategorijas: **(1) finansavimo šaltinį, (2) investicijų sritis, ir (3) išlaidų kategorijas.**

Nustatant **finansavimo šaltinį** (Patikros lapo 1 dalis) papildomų sunkumų ir rizikos neturėtų kilti. EIB lėšomis netinkamų finansuoti **išlaidų kategorijos** taip pat aiškiai apibrėžtos Patikros lape, atsižvelgiant į Sutarties reikalavimus. Pildant Patikros lapą įvertinama, ar projektas nesusijęs su EIB paskolos lėšomis netinkama finansuoti investicijų sritimi (pvz., ginklų, azartinių lošimų, tabako produktų gamyba, apdorojimu ar platinimu, ir kitomis (Patikros lapo 3 dalis) ir ar projekto išlaidos yra tinkamos finansuoti EIB paskolos lėšomis (EIB nefinansuoja PVM; naujų didelių elektrinių; atliekų deginimo ir toksinių atliekų perdirbimo; įprastos eksploatacinės veiklos; vien tik finansinių sandorių, tiesiogiai nesusijusių su naujomis fizinėmis investicijomis; žemės įsigijimo (Patikros lapo 4 dalis). Patikros lape prie netinkamų finansuoti išlaidų papildomai įtrauktas nekilnojamojo turto įsigijimas ir nesukurto nematerialiojo turto įsigijimas. Sutartyje šios išlaidos nėra įvardintos kaip netinkamos finansuoti - tai bendrasis EIB reikalavimas. Taigi nefinansuojamų išlaidų kategorijos Patikros lape visiškai atitinka Sutarties reikalavimus, ir sudarytos visos sąlygos, vertinant netinkamas finansuoti EIB lėšomis išlaidų kategorijas, rizikos išvengti.

Didžiausia rizika, jog nacionaliniu lygmeniu pripažintas tinkamomis finansuoti išlaidas ateityje EIB pripažins netinkamomis finansuoti, galėtų kilti vertinant **investicijų sritis**, kurios gali būti finansuojamos EIB paskolos lėšomis.

Sutarties A papildomo dokumento (Techninio aprašo) A.1.1. punktas nurodo, jog EIB pagrindine paskola remiama Nacionalinė bendroji strategija ir investicijos, įtrauktos į priemones, nustatytas

¹⁹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 1K-011 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymo Nr. 1K-066 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2010-01-21, Nr. 8-369)

trijose 2007–2013 m. programavimo laikotarpio veiksmų programose: 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje, 2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programoje ir 2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje. Sutarties A papildomo dokumento (Techninio aprašo) A.1.2. punkte išvardinti veiksmų programų prioritetai. Taigi Sutartyje nurodytos investicijų sritys gali būti aiškinamos plačiai – bet kokia veikla, tinkama remti pagal tris veiksmų programas, gali būti finansuojama ir EIB paskolos lėšomis, išskyrus netinkamas finansuoti išlaidų kategorijas. Investicijų sritis detalizuoja EIB išlaidų tinkamumo gairės²⁰. Patikros lapo 2 dalis, skirta įvertinti, ar projektas(-ai) atitinka EIB paskolos lėšomis tinkamą (-as) finansuoti investicijų sritį (-is), parengta atsižvelgiant į (kompilijuojant) Sutarties reikalavimus, veiksmų programas ir EIB išlaidų tinkamumo gaires, ir tai padaryta tinkamai. Kita vertus, Patikros lape neįmanoma detalčiai išvardinti visų intervencijos sričių, taigi kilus neaiškumams, įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojai gali naudotis EIB išlaidų tinkamumo gairėmis, ir konsultuotis su Finansų ministerija. Visgi šiuo atveju rizika neteisingai įvertinti investicijų sritis išlieka dėl galimos nepakankamos įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų kompetencijos.

70 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų nurodė, kad atlikdami išlaidų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą, nesinaudoja EIB išlaidų tinkamumo gairėmis.

Sutartis atskirai ir detalčiai apibrėžia reikalavimus energetikos projektams, finansuojamiems EIB paskolos lėšomis, t.y., kokie energetikos projektai yra tinkami finansuoti (Sutarties A papildomas dokumentas (Techninis aprašas), A.1.3. „Energetikos projektų tinkamumo kriterijai“). Patikros lape energetikos projektų tinkamumui įvertinti skirtas A priedas. Vertinant pastebėta, jog Patikros lapo ir Sutarties reikalavimai dėl tinkamų finansuoti energetikos projektų sutampa. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, jog pagal Sutarties reikalavimus dėl kai kurių energetikos projektų tinkamumo finansuoti sprendžia EIB, iš anksto (*ex ante*) juos įvertinęs. Nors Patikros lapo A priede išvardinta, kuriuos projektus EIB turi įvertinti *ex ante*, gali kilti rizika, kad dėl kokių nors priežasčių (pvz., atsakingų institucijų darbuotojams tinkamai nevaldant proceso) EIB apie tokius projektus nebus pranešta (nors EIB paskolos administravimo sistema tam sudaro sąlygas). Be EIB *ex ante* įvertinimo ir pritarimo, nacionaliniu lygmeniu pripažintos tinkamomis finansuoti išlaidos ateityje EIB gali būti pripažintos netinkamomis finansuoti.

Taip pat reikia atkreipti dėmesį, jog projekto įgyvendinimo metu atsiradus projekto pakeitimų, susijusių su intervencijos sritimis, veiklomis, finansavimo šaltiniais ar kitų, projektas gali tapti netinkamas finansuoti EIB lėšomis. Todėl EIB paskolos administravimo sistema reikalauja, atliekant projekto finansavimo ir administravimo sutarties keitimą, pakartotinai atlikti projekto tinkamumo finansuoti EIB lėšomis vertinimą užpildant Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis patikros lapą. Čia taip pat gali kilti papildoma rizika laiku ir tinkamai suvaldant procesą. Kita vertus, tinkamai atliktas pakartotinis vertinimas gali būti papildomas saugiklis vertinant išlaidų tinkamumą finansuoti EIB paskolos lėšomis.

Reikia pabrėžti, jog galimybė, kad nacionaliniu lygmeniu pripažintas tinkamomis finansuoti išlaidas ateityje EIB pripažins netinkamomis finansuoti, iš esmės neaktuali didesniems nei 25 mln. eurų projektams, nes tokių projektų finansavimui paskolos lėšomis EIB turi pritarti iš anksto.

Projektų iki 25 mln. eurų atveju išlieka EIB interpretacijų rizika – kad pagal visas taisykles ir reikalavimus įvertintas ir tinkamomis finansuoti EIB paskolos lėšomis išlaidas EIB pripažins netinkamomis siaurinamai aiškindamas intervencijos sritis. Tačiau tokia rizika nėra didelė. Riziką galima mažinti įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojus skatinant naudotis EIB išlaidų tinkamumo gairėmis, esant neaiškumams konsultuotis su Finansų ministerija, bei keliant jų kvalifikaciją.

²⁰ Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives (*liet. EIB išlaidų tinkamumo gairės - EIB veiksmų atitikimas ES tikslams*)

Apklausoje rezultatai parodė, jog maža dalis įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų naudojami EIB išlaidų tinkamumo gairėmis. Kadangi to priežastis gali būti dokumento kalba (anglų), derėtų apsvarstyti gairių vertimo į lietuvių kalbą galimybę.

Žemiau pateikiame rizikos lygių įvertinimą.

Lentelė 2. Rizikos lygių įvertinimas

Eil. Nr.	Nustatyta rizika	Rizikos lygis
1.	Tinkamas investicijų sričių, kurios gali būti finansuojamos EIB paskolos lėšomis, įvertinimas	Vidutinis
2.	Savalaikis pranešimas EIB apie energetikos projektus, kuriuos EIB turi įvertinti <i>ex ante</i>	Mažas
3.	Pakartotinis projekto tinkamumo finansuoti EIB lėšomis vertinimas, kai keičiama projekto finansavimo ir administravimo sutartis	Mažas

3. EIB PASKOLOS PERSKOLINIMO GALIMYBIŲ IR ĮTAKOS ANALIZĖ

3.1. EIB PASKOLOS PERSKOLINIMO NUSTATYTIEMS SUBJEKTAMS TIKSLINGUMO VERTINIMAS

Vertinimo metu buvo analizuojama, kokiems subjektams yra tikslingiausia ir efektyviausia perskolinti EIB paskolos lėšas (įvertinant ir kitas pareiškėjų galimybes pasiskolinti), siekiant užtikrinti savalaikį 2007–2013 m. laikotarpiui skirtų lėšų įsisavinimą.

Sutartyje su EIB dėl paskolos suteikimo yra numatyti du EIB paskolos lėšų skyrimo projektų finansavimui būdai. Pirmuoju atveju EIB paskolos lėšos gali būti skirtos projektų *valstybės biudžeto lėšų daliai* finansuoti – EIB paskolos lėšos gali būti skiriamos projektui skiriamo finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų daliai arba pareiškėjo (projekto vykdytojo) ir (ar) partnerio (-ių) lėšų, kurių šaltinis yra valstybės biudžeto lėšos, daliai finansuoti. Antruoju atveju EIB paskolos lėšos gali būti skirtos *pareiškėjo (projekto vykdytojo) ir (ar) partnerio (-ių) lėšų daliai* finansuoti – EIB paskolos lėšų dalis gali būti **perskolinama** pareiškėjams (projektų vykdytojams) ar partneriams jų lėšų (išskyrus, kai jų šaltinis yra valstybės biudžeto lėšos²¹) daliai finansuoti. Vadovaujantis Europos investicijų banko paskolos perskolinimo gairių nuostatomis, paskolos lėšos gali būti perskolinamos savivaldybėms, valstybės²² ir savivaldybės²³ įmonėms bei akcinėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, kurių visą arba dalį akcijų valdo valstybė ar savivaldybė. Nors su EIB pasirašytos paskolos sutarties nuostatos neriboja perskolinimo galimybių pagal juridinio asmens statusą (sutarties 1 konstatuojamoji dalis²⁴), tačiau kitų subjektų kreditavimas yra negalimas dėl nacionalinių teisės aktų apribojimų arba nėra tikslingas dėl toliau aptartų priežasčių. Biudžetinių įstaigų skolinius santykius reguliuoja Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas²⁵, kuris nurodo, jog biudžeto asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios biudžetinės įstaigos savo vardu negali skolintis lėšų, prisiimti jokių skolinių išsipareigojimų (šio įstatymo 10 straipsnio 3 punktas). Paskolų iš EIB lėšų teikimas privataus sektoriaus subjektams nėra tikslingas dėl didesnio investicinių projektų finansavimo išteklių pasirinkimo galimybės ir prieinamumo šiai pareiškėjų/ projektų vykdytojų grupei: pvz., finansų inžinerijos priemonės SVV plėtrai (garantijų fondas, rizikos kapitalo fondai, bendro investavimo fondas „verslo angelams“, instrumentas padalintos rizikos paskoloms teikti, portfelinės garantijos, mažų kreditų schema, atviras kreditų fondas, labai mažų paskolų teikimo schema).

EIB paskolos perskolinimo gairėse nustatytiems subjektams, įvardintiems aukščiau, perskolinti EIB lėšas tikslingiausia dėl kelių priežasčių. Šių institucijų ir įmonių tikslas – teikti viešąsias paslaugas, gaminti produkciją ir vykdyti kitą veiklą siekiant tenkinti *viešuosius interesus*. Staigus pastarųjų metų ekonomikos lėtėjimas ženkliai mažina valstybės bei savivaldybių biudžetų pajamas (pvz., Finansų ministerijos duomenimis, 2010 m. sausio 1 d. į šalies savivaldybių biudžetus gauta

²¹ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo (Žin., 1990, Nr. 24-596) 10 straipsnio 3 punktu, biudžeto asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios biudžetinės įstaigos savo vardu negali skolintis lėšų, prisiimti jokių skolinių išsipareigojimų.

²² Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo (Žin., 1994, Nr. 102-2049) 2 straipsniu, *valstybės įmonė* yra iš valstybės turto įsteigta arba įstatymų nustatyta tvarka valstybei perduota įmonė, kuri nuosavybės teise priklauso valstybei ir jai perduotą ir jos įgytą turtą valdo, naudoja bei juo disponuoja patikėjimo teise.

²³ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo (Žin., 1994, Nr. 102-2049) 2 straipsniu, *savivaldybės įmonė* yra iš savivaldybės turto įsteigta arba įstatymų nustatyta tvarka savivaldybei perduota įmonė, kuri nuosavybės teise priklauso savivaldybei ir jai perduotą ir jos įgytą turtą valdo, naudoja bei juo disponuoja patikėjimo teise.

²⁴ Paramą galinčios gauti įstaigos ir juridiniai asmenys, kurie galiausiai įgyvendins projektus, yra ministerijos ir valstybinės institucijos, vietos valdžios institucijos, valstybės ar vietos valdžios institucijų kontroliuojamos komercinės bendrovės, valstybės ir savivaldybių įstaigos ir kiti Lietuvoje registruoti juridiniai asmenys.

²⁵ Lietuvos Respublikos biudžeto įstatymas (Žin., 1990, Nr. 24-596; 2004, Nr. 4-47).

89,7 % planuotų pajamų²⁶). Todėl kartu siekiama mažinti ir biudžetų išlaidas tiek, kad galėtų būti išlaikytas optimalus viešųjų paslaugų teikimas visuomenei ir užtikrintas valstybės funkcijų įgyvendinimas. Dauguma savivaldybių, valstybės ir savivaldybės įmonių bei valstybės ar savivaldybės valdomų bendrovių pradėjo ar planuoja įgyvendinti 2007–2013 m. ES ir kitos tarptautinės paramos lėšomis finansuojamus projektus, kurių ženkliai dalis apima strateginiuose ir programiniuose dokumentuose įtvirtintas *prioritetines sritis* – transporto infrastruktūros, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, energetikos, gamtos saugos ir kt. Įgyvendinant investicinius projektus, finansuojamus ES struktūrinės paramos lėšomis, vienas iš paramos skyrimo reikalavimų, kad tokį projektą įgyvendinantis juridinis asmuo finansuotų dalį projektų savomis lėšomis. Todėl daugeliu atveju minėtos įmonės ir institucijos privalo savomis lėšomis (biudžeto, specialiųjų sąskaitų, skolintomis) prisidėti prie projektų įgyvendinimo (savivaldybių atveju apie 5–10 %, kitų subjektų – iki 50 % projekto išlaidų²⁷). Preliminarus vien tik savivaldybių lėšų poreikis privalomam įnašui jau įgyvendinamiems projektams sudaro apie 190,38 mln. Lt²⁸. Atsižvelgiant į *sudėtingą institucijų ir įmonių finansinę situaciją*, skirti lėšas investiciniams projektams bendrai finansuoti jos neturi jokios galimybės. Taip pat nepalanki situacija yra susiklosčiusi paskolų rinkoje – pasikeitus bankų skolinimo politikai tapo sudėtinga gauti paskolą. Be to, komercinių bankų paskolos prieinamumą riboja tokio tipo projektų finansiniai rodikliai, kurie bankams nėra patrauklūs (ilgas atsipirkimo laikotarpis, mažas investicijų pelningumas ir kt.). Todėl dauguma atveju vienintelis skolintų lėšų šaltinis tampa Finansų ministerijos teikiamos ilgalaikės (iki 25 metų trukmės) paskolos (perskolinamos EIB paskolos lėšos). 2010 m. balandžio 30 d. 58,7 mln. Lt vertės²⁹ paskolos suteiktos 19 juridinių asmenų (38 investiciniams projektams) jų lėšų daliai finansuoti vykdant projektus, bendrai finansuojamus su 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšomis. Didžiausias faktinis EIB lėšų perskolinimo poreikis stebimas su aplinkosauga susijusiuose projektuose: pagal priemonę „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ suteikta 21,12 mln. Lt arba beveik 36 % paskolų, pagal priemonę „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“ suteikta 15,5 mln. Lt arba 26,41 % paskolų. Taip pat ženkliai dalis paskolų suteikta transporto sektoriui pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos priemonę „Transeuropinės reikšmės geležinkelio linijų modernizavimas ir plėtra, reikiamos infrastruktūros sukūrimas viešiesiems logistikos centrams steigti“ – 11,66 mln. Lt arba 20 %. Tokiu būdu yra užtikrinamas tinkamas projektų finansavimas ir skiriamos ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimas.

3.2. SU EIB PASKOLOS PERSKOLINIMU SUSIJUSIŲ REIKALAVIMŲ IR APRIBOJIMŲ VERTINIMAS

Vertinimo metu buvo analizuojama, ar su EIB paskolos perskolinimu susiję nacionaliniu lygmeniu nustatyti reikalavimai nepagrįstai/ neproporcingai neapriboja subjekto galimybių persiskolinti EIB lėšas bei kokios yra su atskirų apribojimų/ sąlygų panaikinimu susijusios rizikos/ teigiamos pusės. Su EIB paskolos perskolinimu susijusių reikalavimų nacionaliniu lygmeniu įtaka subjektų galimybėms persiskolinti EIB lėšas buvo įvertinta išanalizavus pagrindinių nacionalinių dokumentų, kuriais vadovaujantis yra vykdomas perskolinimas, nuostatas, atsižvelgiant į 2010 m. balandžio 27 d. atlikto interviu su Finansų ministerijos VID darbuotojais metu išsakytą jų nuomonę.

²⁶ Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerijos interneto puslapis (2010 m. balandžio 29 d. prieiga): http://www.finmin.lt/web/finmin/auktualus_duomenys/biudzeto_pajamos/savivaldybiu_biudzetai/biudzetu_vykdymas?erp_item=aktualus_duomenys_000175.

²⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Valstybės išdo departamento duomenimis.

²⁸ Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija. SFMIS duomenys (2010 m. gegužės 3 d.).

²⁹ Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija. SFMIS duomenys (2010 m. balandžio 30 d.).

EIB lėšų perskolinimas yra vykdomas vadovaujantis Paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų bei valstybės garantijų teikimo ir suteiktų paskolų gražinimo taisyklių³⁰ nustatyta tvarka bei atsižvelgiant į EIB paskolos perskolinimo gairių nuostatas. Šiuose dokumentuose nustatyti reikalavimai tinkamam EIB paskolos lėšų suteikimui (perskolinimui) yra pateikiami 5 priede.

Atlikus išvardintų nuostatų vertinimą reikia konstatuoti, kad visi aukščiau paminėti reikalavimai nėra nepagrįstai apribojantys subjektų galimybes persiskolinti EIB lėšas. Nacionaliniuose teisės aktuose ir rekomendaciniuose dokumentuose nustatyti reikalavimai yra būtini, siekiant identifikuoti pareiškėją ir įvertinti jo tinkamumą gauti perskolinamą EIB paskolą (įvertinti pareiškėjo finansinę būklę ir gebėjimą gražinti suteiktas paskolos lėšas bei su tuo susijusias rizikas) bei projekto atitikimą EIB nustatytiems kriterijams, nustatyti tinkamas (pvz., nepažeidžiančias projektui taikomų reikalavimų dėl didžiausio valstybės pagalbos dydžio ir/ arba intensyvumo) paskolos suteikimo sąlygas. Atsisiūčius bet kurio iš šių nuostatų, atsirastų rizika dėl neefektyvaus EIB paskolos lėšų panaudojimo ir nepakankamai spartaus projektams skirtos ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimo, kadangi nesant kontrolės mechanizmui, lėšos gali būti suteiktos netinkamiems (pvz., nemokiems) subjektams, o tai neigiamai įtakotų savalaikį lėšų paskolos gražinimą dėl skolininkų įsipareigojimų nevykdymo laiku.

3.3. PERSKOLINIMO ĮTAKOS ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PARAMOS PANAUDOJIMO EFEKTYVUMUI VERTINIMAS

Vertinimo metu buvo analizuota, kokia yra EIB paskolos perskolinimo įtaka 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos panaudojimo ir projektų įgyvendinimo efektyvumui.

Iki 2010 m. balandžio 30 d. duomenimis, iš viso buvo perskolinta (pasirašyta paskolos perskolinimo sutartis) **58,7 mln. Lt** EIB paskolos lėšų **38 investicinių projektų (19 juridinių asmenų)**, bendrai finansuojamų su 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis, vykdytojų nuosavai daliai finansuoti (žr. 3 lentelę). Bendra šių projektų vertė siekia 469,9 mln. Lt. Didžioji dalis EIB paskolos lėšomis finansuojamų projektų planuojama įgyvendinti pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos prioritetą „Aplinka ir darnus vystymasis“ – 11, iš kurių 8 pagal prioriteto priemonę „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“. Šiam prioritetui ir priemonei skirta daugiausiai perskolinimo lėšų – atitinkamai 37,69 mln. Lt ir 21,12 mln. Lt. Taip pat paskolas numatoma panaudoti dokumentacijos (detaliųjų ir specialiųjų planų) parengimui, centralizuotų šilumos tiekimo tinklų rekonstrukcijai, transporto infrastruktūros (gatvių, kelių, geležinkelių) rekonstrukcijai ir statybai, termofikacinės elektrinės statybai, praeities taršos padarinių šalinimui, viešųjų erdvių sutvarkymui, mokyklų renovacijai bei nestacionarių socialinių paslaugų plėtrai.

Atsižvelgiant į sudėtingą daugumos savivaldybių, valstybės ir savivaldybės įmonių bei valstybės ar savivaldybės valdomų bendrovių finansinę būklę (skirti lėšų suplanuotiems investiciniams projektams bendrai finansuoti jos neturi finansinių išteklių) ir nepalankią situaciją paskolų rinkoje (pasikeitus bankų paskolų skolinimo politikai tapo sudėtinga gauti paskolą, dėl komerciniams bankams nepatrauklių projektų finansinių rodiklių bankinių paskolų sąlygos minėtoms įmonėms ir institucijoms sąlygos yra prastesnės), galima konstatuoti, jog perskolinamos EIB paskolos lėšos yra vienintelis šaltinis, leidžiantis užtikrinti tinkamą projektų finansavimą. Galimybė projektų vykdytojams persiskolinti lėšas palankesnėmis sąlygomis (ilgesnis paskolos gražinimo laikotarpis (iki 25 metų), mažesnė palūkanų norma (apie 4 %), kuri yra fiksuota pirmuosius 10 metų, paskolos gražinimo atidėjimas iki 2016 m. kovo 15 d.) leidžia įgyvendinti projektus ir tuo pačiu

³⁰ 2001 m. birželio 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 667 „Dėl paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų bei valstybės garantijų teikimo ir suteiktų paskolų gražinimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 49-1713; Žin., 2005, Nr. 105-3882; Žin., 2009, Nr. 103-4293).

panaudoti jiems skirtą ES struktūrinių fondų paramą efektyviau (su mažesnėmis išlaidomis). Be to, institucijos ir įmonės tuo pačiu metu gali įgyvendinti daugiau projektų (investuodamos lėšas, kurias turėtų grąžinti bankams per žymiai trumpesnę (5–10 metų) laikotarpį). Tokiu būdu mažesnėmis sąnaudomis ir greičiau yra sukuriamos projektų generuojamos ekonominės socialinės naudos (pvz., užtikrintas didesnis centralizuotų paslaugų prieinamumas gyventojams, kokybiško vandens tiekimas ir reikalavimus atitinkantis nuotekų sutvarkymas, patogesnis, greitesnis bei saugesnis susisiekimas ir kt.).

Lentelė 3. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos projektams perskolintos lėšos

Veiksmų programa (VP)/ VP prioritetas/ VP prioriteto priemonė	Projektų skaičius	Projektų išlaidų suma, tūkst. Lt	ES lėšos, tūkst. Lt	Finansavimas iš EIB, tūkst. Lt		Išmokėtas finansavimas iš EIB, tūkst. Lt	
				VB lėšos, tūkst. Lt	Perskolini mo lėšos, tūkst. Lt	VB lėšos, tūkst. Lt	Perskolini mo lėšos, tūkst. Lt
Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa	3	340,00	289,00	0,00	51,00	0,00	0,00
<i>Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas</i>	3	340,00	289,00	0,00	51,00	0,00	0,00
Teritorijų planavimas	3	340,00	289,00	0,00	51,00	0,00	0,00
Ekonomikos augimo veiksmų programa	13	114.014,82	96.667,54	1.578,05	15.881,33	835,85	211,49
<i>Esminė ekonominė infrastruktūra</i>	9	21.370,65	17.920,00	1.578,05	1.984,70	835,85	211,49
Šilumos tiekimo sistemos modernizavimas ir plėtra	1	601,34	300,67	0,00	300,67	0,00	0,00
Valstybinės reikšmės kelių ir geležinkelių infrastruktūros techninių parametru gerinimas	1	7.370,20	6.264,67	0,00	1.105,53	0,00	0,00
Savivaldos transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra	7	13.399,11	11.354,66	1.578,05	578,50	835,85	211,49
<i>Transeuropinių transporto tinklų plėtra</i>	4	92.644,17	78.747,54	0,00	13.896,63	0,00	0,00
Transeuropinės reikšmės geležinkelio linijų modernizavimas ir plėtra, reikiamos infrastruktūros sukūrimas viešiesiems	2	77.746,85	66.084,82	0,00	11.662,03	0,00	0,00

Veiksmų programa (VP)/ VP prioritetas/ VP prioriteto priemonė	Projektų skaičius	Projektų išlaidų suma, tūkst. Lt	ES lėšos, tūkst. Lt	Finansavimas iš EIB, tūkst. Lt		Išmokėtas finansavimas iš EIB, tūkst. Lt	
				VB lėšos, tūkst. Lt	Perskolini mo lėšos, tūkst. Lt	VB lėšos, tūkst. Lt	Perskolini mo lėšos, tūkst. Lt
logistikos centrams steigti							
Krovinių ir keleivių aptarnavimo infrastruktūros plėtra Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste	2	14.897,32	12.662,72	0,00	2.234,60	0,00	0,00
Sanglaudos skatinimo veiksmų programa	22	355.550,11	281.338,48	29.503,68	42.767,38	8.039,08	3.960,49
<i>Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai</i>	8	55.426,42	47.090,26	4.002,32	4.336,07	400,09	700,81
Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra	6	48.161,61	40.937,37	3.612,12	3.614,39	400,09	700,81
Probleminių teritorijų plėtra	1	5.202,67	4.422,04	390,20	390,40	0,00	0,00
Vandens telkinių būklės gerinimas	1	2.062,14	1.730,85	0,00	331,28	0,00	0,00
<i>Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra</i>	3	4.914,11	4.176,99	0,00	737,12	0,00	165,81
Nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra	3	4.914,11	4.176,99	0,00	737,12	0,00	165,81
Aplinka ir darnus vystymasis	11	295.209,58	230.071,23	25.501,36	37.694,19	7.638,99	3.093,87
Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra	8	257.979,90	210.190,42	24.728,28	21.118,41	7.278,04	2.590,11
Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai	1	31.000,00	15.500,00	0,00	15.500,00	0,00	0,00
Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu	2	6.229,68	4.380,81	773,08	1.075,78	360,95	503,76
Iš viso:	38	469.904,92	378.295,02	31.081,73	58.699,71	8.874,93	4.171,98

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija. SFMIS duomenys (2010 m. balandžio 30 d.).

4. SFMIS GALIMYBIŲ ADMINISTRUOJANT EIB PASKOLĄ ANALIZĖ

4.1. SFMIS GALIMYBIŲ ADMINISTRUOJANT EIB PASKOLĄ EFEKTYVUMO VERTINIMAS

Vertinimo metu buvo patikrinta, ar administruojant EIB paskolą pakankamai efektyviai išnaudojamos SFMIS galimybės, ir nustatyta, kaip SFMIS pagalba galėtų būti padidintas su EIB administravimu susijusių procesų efektyvumas.

Atliekant SFMIS2007 galimybių efektyvumo vertinimą, pirmiausia buvo apklausta pagrindinė ir stambiausia su EIB paskolos administravimu susijusi SFMIS vartotojų grupė – įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojai, kurie atlieka projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą (apklausos rezultatų ataskaita pateikiama 3 priede).

73,21 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų (vertintojų) nurodė, jog projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis **vertinimo rezultatų registravimui SFMIS keliami reikalavimai yra aiškūs**, 1,79 % – neaiškūs, o 25 % – negalėjo pasakyti.

44,64 % respondentų mano, kad **SFMIS galimybės** administruojant EIB paskolą **išnaudojamos pakankamai efektyviai**, 8,93 % mano, kad ne, o 46,43 % – negalėjo pasakyti.

Apklausos dalyviai taip pat pasiūlė keletą priemonių, kaip padidinti su EIB administravimu susijusių procesų efektyvumą SFMIS pagalba:

- 1) patikros lapus perkelti į skaitmeninį formatą, juos pildyti SFMIS ir atsisakyti jų skenavimo;
- 2) projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą atlikti kartu su projektų tinkamumo finansuoti iš ES fondų lėšų vertinimu, įterpiant papildomas grafas, kurias vertintojui užpildžius, projektas automatiškai pereitų vertinimą ir EIB lėšoms.

Vertinimo metu atlikta SFMIS funkcionalumų analizė parodė, kad SFMIS dalies, susijusios su EIB paskolos administravimu, struktūra ir valdymas yra pakankamai aiškus, nuoseklus ir nesudėtingas vartotojui. Tą patvirtina ir įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų apklausos rezultatai, kuomet vertinimo informacijos registravimas SFMIS įvardinamas kaip mažiausiai problemiška projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo proceso dalis. Taip mano 60,7 % respondentų.

Šiuo metu SFMIS yra realizuoti pagrindiniai projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo proceso etapai bei su tuo susijusios procedūros:

- 1) EIB išlaidų tinkamumo finansuoti vertinimas (pervertinimas) ir jo rezultatų registravimas (*atlieka įgyvendinančiųjų institucijų atsakingi darbuotojai*);
- 2) projekto atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimas ir jo rezultatų registravimas (*atlieka įgyvendinančiųjų institucijų atsakingi darbuotojai*);
- 3) EIB (ne) pritarimo dėl projekto, kurio bendra vertė viršija 25 mln. EUR (86,32 mln. Lt) finansavimo EIB paskolos lėšomis, rezultatai (*atlieka Finansų ministerijos VID atsakingi darbuotojai*);
- 4) EIB paskolos perskolinimo sutarties duomenų registravimas (*atlieka Finansų ministerijos VID atsakingi darbuotojai*);
- 5) EIB paskolos lėšų išmokėjimo projektams duomenų registravimas (*atlieka Finansų ministerijos TVD atsakingi darbuotojai*).

Pastebėtina, kad projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo rezultatų tikslinimas (pervertinimas) – SFMIS kol kas nėra atskirtas nuo pirminio vertinimo proceso, t.y.

atlikus projekto pervertinimą, į SFMIS suvedama naujo vertinimo informacija, įkeliami nauji EIB patikros lapai, tuo tarpu ankstesnio vertinimo rezultatų nebelieka, išskyrus anksčiau patalpintus EIB patikros lapus. Tačiau šią problemą jau bandoma spręsti, nagrinėjant EIB pervertinimo proceso tobulinimo SFMIS galimybes, kurios leistų projekto pervertinimą realizuoti kaip atskirą procesą SFMIS, tam, kad būtų užtikrintas istorinių vertinimo duomenų išsaugojimas SFMIS bei pagerinta audito seka. Minėtą trūkumą siekiama pašalinti artimiausiu metu, įgyvendinus 14 SFMIS plėtros etapą (PE14).

Išanalizavus SFMIS atliekamų atskirų EIB paskolos administravimo procedūrų efektyvumą ir pagrįstumą, nustatyta, kad tam tikrais atvejais SFMIS galimybės galėtų būti išnaudojamos lanksčiau bei efektyviau. Pavyzdžiui, tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo arba projektų atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimo procedūros ir reikalavimai, keliami tokios vertinimo informacijos registravimui SFMIS, galėtų būti supaprastinti, kuomet yra atliekamas bendras tam tikros projektų grupės vertinimas.

EIB vertinimo gairėse yra numatyta galimybė tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą arba projektų atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimą atlikti vienu metu visiems pagal atitinkamą veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonę finansuojamiems projektams (arba daliai projektų, finansuojamų pagal konkretų kvietimą teikti paraiškas) bendrai, jeigu pagal priemonę (ar konkretų kvietimą teikti paraiškas) remiamos investicijų sritys nėra tinkamos finansuoti EIB paskolos lėšomis arba priemonės skiriamo finansavimo šaltiniams finansuoti EIB paskolos lėšos nenumatomos skirti (pvz., priemonė 100 proc. finansuojama iš ES lėšų) arba negali būti skiriamos (pvz., priemonėje/kvietime numatytos veiklos nėra tinkamos finansuoti EIB paskolos lėšomis) arba iš anksto aišku, kad priemonės veiklos nepatenka ir ateityje nepateks į LR Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo reguliavimo sritį (tai yra priemonės veiklos iš principo nėra ūkinė veikla, pvz., tyrimai, studijos, vertinimai ir pan.).

Nepaisant EIB vertinimo gairėse aprašytos galimybės vienu metu įvertinti grupę panašių projektų, SFMIS tokia galimybė nėra realizuota, t.y. iki šiol kiekvienas projektas yra vertinamas atskirai, atskirai registruojami jo vertinimo rezultatai SFMIS, kiekvienu atveju pildomi ir į SFMIS įkeliami skenuoti vertinimo patikros lapai. Siekiant supaprastinti panašaus pobūdžio projektų vertinimą, EIB vertinimo gairėse nustatytais atvejais būtų tikslinga atlikti bendrą pasirinktos projektų grupės vertinimą ir tam tikslui sukurti reikiamus SFMIS funkcionalumus.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad **SFMIS galimybės** administruojant EIB paskolą **išnaudojamos gana efektyviai** (nepaisant kelių nustatytų trūkumų), **vertinimo rezultatų registravimui SFMIS keliami reikalavimai yra pakankamai aiškūs, pagrįsti ir nekeliantys didesnių problemų** įgyvendinančiųjų institucijų vertintojams. **SFMIS yra realizuoti pagrindiniai** projektų tinkamumo finansuoti EIB lėšomis **vertinimo proceso etapai, o esančius trūkumus** (dėl vertinimo rezultatų tikslinimo (pervertinimo) proceso tobulinimo) **artimiausiu metu numatoma ištaisyti**, įgyvendinus 14 SFMIS plėtros etapą (PE14).

Taip pat paminėtina, kad sukurti **SFMIS funkcionalumai**, susiję su EIB paskolos administravimu, **yra nuolat tobulinami**, atsižvelgiant į SFMIS vartotojų pastabas ir pasiūlymus, pateikiamus per internetinį klaidų ir pasiūlymų registrą *Mantis*.

4.2. INSTITUCIJŲ Į SFMIS SUVEDAMOS INFORMACIJOS REIKALINGUMO IR PAGRĮSTUMO VERTINIMAS

Analizuojant su EIB paskolos administravimu susijusios informacijos talpinimo į SFMIS tikslingumą ir pagrįstumą, buvo vertinama, ar visa institucijų į SFMIS suvedama informacija yra

reikalinga, norint užtikrinti EIB reikalavimų įvykdymą, sistemos veikimo priežiūrą ir tinkamą audito seką.

Visą informaciją, reikalingą pateikti EIB, dėl EIB paskolos lėšomis finansuojamų projektų teikia Finansų ministerija. Finansų ministerijos EIB teikiama informacija, kuri yra parengiama SFMIS pagalba, nurodyta lentelėje.

Lentelė 4. EIB teikiama informacija, kuri parengiama SFMIS pagalba

Eil. Nr.	Dokumento, teikiamo EIB, naudojantis SFMIS 2007, pavadinimas	Duomenų generavimo būdas	Už informacijos pateikimą į SFMIS2007 atsakinga institucija
1.	EIB paskolos lėšų priskyrimo projektams ataskaita (<i>angl. allocation requests</i>)	Sugeneruojama SFMIS	Įgyvendinančiosios institucijos
2.	EIB paskolos lėšomis numatomų finansuoti (finansuojamų) projektų sąrašas	Sugeneruojama SFMIS	Įgyvendinančiosios institucijos
3.	EIB nustatytos specialios formos projektų aprašymai (<i>angl. Project // ichte</i>) (jeigu taikoma, atsižvelgiant į projekto vertę)	Skenuoti dokumentai talpinami SFMIS	Įgyvendinančiosios institucijos
4.	Didelės apimties projektų (<i>angl. Major Project</i>) paraiškos (jeigu taikoma, atsižvelgiant į projekto vertę)	Skenuoti dokumentai talpinami SFMIS	Įgyvendinančiosios institucijos
5.	Projektų atitikties EIB aplinkosauginiams reikalavimams ataskaita	Sugeneruojama SFMIS	Įgyvendinančiosios institucijos
6.	Su aplinkosauginiais reikalavimais susiję dokumentai (jei taikoma A, B formos, netechninė PAV ataskaitos santrauka)	Skenuoti dokumentai talpinami SFMIS	Įgyvendinančiosios institucijos

Atlikus EIB teikiamų dokumentų ir SFMIS2007 analizę, nustatyta, kad dauguma EIB teikiamų dokumentų yra parengiami ir gaunami iš įgyvendinančiųjų institucijų SFMIS pagalba. Įgyvendinančiųjų institucijų suvedamos informacijos (EIB išlaidų tinkamumo finansuoti vertinimo ir projekto atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimo rezultatai) pagrindu SFMIS yra sugeneruojamos lentelės 1, 2 ir 5 punkte nurodytos ataskaitos. Lentelės 3, 4 ir 6 punktuose esantys dokumentai yra skenuojami SFMIS ir vėliau yra teikiami EIB. Šių dokumentų talpinimas SFMIS leidžia išvengti popierinių versijų teikimo Finansų ministerijai. Atsižvelgiant į tai, galima daryti išvadą, kad SFMIS galimybės dokumentų, teikiamų EIB, parengimui ir gavimui iš įgyvendinančiųjų institucijų yra išnaudojamos pakankamai.

Pastebėtina, kad Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos naudojimo taisyklių (2007–2013 metų laikotarpiui), patvirtintų Finansų ministro 2008 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 1K-324, 34 punkte yra numatyta, kad įgyvendinančioji institucija, atlikdama didelės apimties projekto tinkamumo finansuoti iš ES fondų lėšų vertinimą, turi įkelti į SFMIS skenuotą paraišką, kurios forma nustatyta Reglamento Nr. 1828/2006 XXI ir XXII prieduose. Tą patį įgyvendinančioji institucija turi padaryti ir atlikdama didelės apimties projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą. Tokiu atveju, vertindama vieną didelės apimties projektą, įgyvendinančioji institucija į SFMIS turi du kartus įkelti didelės apimties projekto paraišką. Atsižvelgiant į tai, tikslinga būtų apsvarstyti galimybę atisakyti didelės apimties projekto paraiškos pakartotino skenavimo ir nedubliuoti SFMIS pateikiamų dokumentų.

Vertinimo metu nustatyta, kad ne visa įgyvendinančiųjų institucijų SFMIS talpinama informacija yra teikiama EIB. Atlikusios EIB išlaidų tinkamumo finansuoti ir projekto atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimus, įgyvendinančiosios institucijos į SFMIS įkelia skenuotus dokumentus: EIB patikros lapą (pridedamas prie visų projektų, kurių buvo atliktas EIB išlaidų tinkamumo finansuoti vertinimas arba atliktas pakartotinis EIB išlaidų tinkamumo vertinimas) ir EIB aplinkosauginį patikros lapą (pridedama prie projektų, kurie atitinka EIB išlaidų tinkamumo finansuoti reikalavimus ir kuriems yra atliktas aplinkosauginių reikalavimų vertinimas arba atliktas pakartotinis projekto atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimas). Šių dokumentų reikalaujama, siekiant užtikrinti projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo kokybę bei tinkamą šio proceso priežiūrą. Tačiau taikomos kontrolės priemonės turėtų būti proporcingos galimos rizikos dydžiui. Pažymėtina, kad atliekant projektų tinkamumo finansuoti iš ES fondų lėšų vertinimą, nėra reikalaujama į SFMIS kelti vertinimo metu pildomus patikros dokumentus. Projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimus atlieka tie patys darbuotojai, kurie vertina ir tinkamumą finansuoti ES struktūrinių fondų lėšomis, todėl turėtų būti taikomi vienodi proceso priežiūros reikalavimai. Atsižvelgiant į šias priežastis, tikslinga būtų apsvarstyti galimybę atsisakyti reikalavimo į SFMIS kelti skenuotus EIB patikros lapus. O siekiant užtikrinti vertinimo kokybės priežiūrą Finansų ministerija galėtų organizuoti atrankinius projektų patikrinimus, kurių metu įgyvendinančiųjų institucijų būtų prašoma teikti tik atrinktų projektų vertinimo dokumentaciją.

Neatsisakius reikalavimo į SFMIS kelti skenuotus EIB patikros lapus, siūlytina išnaudoti esamas proceso patobulinimo galimybes. Vertinimo metu atliktos įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų apklausos metu buvo išsakytas respondentų pageidavimas atsisakyti popierinių patikros lapų pildymo ir skenavimo, sudarant galimybę juos pildyti tiesiogiai SFMIS. Patikros lapų pasirašymo problema galėtų būti išspręsta suteikiant atsakingiems įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojams teises minėtus dokumentus patvirtinti SFMIS. Patikros lapų perkėlimas į SFMIS supaprastintų projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procedūras įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojams bei geriau išnaudotų SFMIS galimybes.

5. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Ar visi 2009 m. kovo 13 d. sutartyje su EIB „ES fondų bendrasis finansavimas 2007-2013“ įtvirtinti EIB reikalavimai yra integruoti į 2007–2013 m. laikotarpio Struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą? Ar sukurta sistema sudaro prielaidas pateikti visus privalomus dokumentus, reikalingus EIB?

- 1) Atlikus EIB paskolos administravimo sistemos atitikties Lietuvos Respublikos ir Europos investicijų banko paskolos sutarties „ES fondų bendrasis finansavimas 2007–2013 m.“ nuostatoms vertinimą, svarbių trūkumų nenustatyta, Sutarties reikalavimai yra integruoti į 2007 – 2013 m. laikotarpio Struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą. Sukurta sistema formaliai sudaro prielaidas pateikti EIB visus privalomus dokumentus.
- 2) Nors formaliai procedūros ir nustatytos, dokumentų, susijusių su aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimu, praktinis pateikimas EIB tam tikrais atvejais gali būti problemiškas. EIB reikalaujamą A formą (deklaraciją) Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba išduoda (pasirašo) tik galiojančiuose teisės aktuose nurodytais atvejais, atlikusi nustatytas procedūras. Nesant pagrindo, VSTT deklaracijos išduoti (pasirašyti) negali. Kai kuriais atvejais, remiantis teisės aktų nuostatomis, deklaraciją išduoda saugomos teritorijos direkcija, kuriai saugoma teritorija yra priskirta. Taip pat yra atvejų, kai teisės aktai jokiai institucijai nenustato pareigos išduoti deklaracijos (A formos), tačiau pastaroji problema yra išspręsta Finansų ministerijai ir VSTT suderinus nustatytos formos raštą, ir šis dokumentas yra tinkamas pateikti EIB. Atsižvelgiant į tai, jog Finansų ministerijos ir VSTT susitarimas išduoti minėtą raštą formaliai nėra įtvirtintas, rekomenduotume apsvarstyti šio susitarimo raštiško įtvirtinimo tikslingumą.
- 3) EIB reikalaujama B forma Lietuvos Respublikos teisės aktais nėra patvirtinta, taigi nėra jokio teisinio pagrindo atsakingai institucijai (VSTT) tokį dokumentą išduoti, ir EIB sutarties reikalavimas nustatytais atvejais pateikti B formą, remiantis šiuo metu galiojančiais teisės aktais, negali būti įvykdytas. Šiuo metu LR Aplinkos ministerija yra parengusi įsakymo projektą, skirtą Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos nuostatoms įgyvendinti, kuriuo ketinama patvirtinti ir Europos Komisijai teikiamos informacijos formą. Įsakymo projekte nustatyta informacijos teikimo forma atitiktų EIB sutartyje nustatytus reikalavimus B formai, ir dokumentas būtų tinkamas pateikti EIB. Patvirtinus įsakymą būtų sudarytos sąlygos visais atvejais užpildyti ir EIB pateikti B formą.
- 4) Būtina atkreipti dėmesį, jog tam tikrais atvejais privaloma gauti išankstinį Europos Komisijos pritarimą projektui, turinčiam neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai, o Europos Komisijai nepritarus, projektas negali būti vykdomas, taigi ir teikiamas EIB vertinimui dėl finansavimo EIB paskolos lėšomis. Taip pat atsižvelgiant į šią procedūrą, projekto rengėjams ir atsakingoms institucijoms derėtų įvertinti laiką, reikalingą atsakymui iš Europos Komisijos gauti, ir šių priešasčių sąlygotą vėlavimą įgyvendinti suplanuotus ir EIB paskolos lėšomis numatomus finansuoti projektus.

Ar EIB reikalavimai į 2007–2013 m. laikotarpio Struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą skirtingų sistemoje dalyvaujančių institucijų lygmenyje yra integruoti efektyviausiu būdu (terminų, teikiamų dokumentų ir procesų atžvilgiu)? Kaip būtų galima optimizuoti sistemą, siekiant ją supaprastinti?

- 1) EIB reikalavimai procesų atžvilgiu yra integruoti pakankamai efektyviai – už EIB paskolos administravimą atsakingos institucijos ir jų atliekamos funkcijos paskirstytos efektyviai, papildomi proceso veiksmai, susiję su projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimu, yra būtini, o projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo

procesas iš esmės yra nesudėtingas – tą rodo ir apklausos rezultatai. Tačiau procesas iš dalies sudėtingesnis ir sunkumų kyla EIB paskolos lėšų perskolinimo pareiškėjo (projekto vykdytojo) ar partnerio lėšų daliai finansuoti atveju, projektų, kurių bendra vertė 25–50 mln. EUR (86,32–172,64 mln. Lt) bei didelės apimties (virš 50 mln. EUR (172,64 mln. Lt) arba 25 mln. EUR (86,32 mln. Lt) aplinkosaugos srityje) projektų vertinimo atvejais. Tai sąlygoja kitoks veiksmų eiliškumas, papildomi vertinimo aspektai, reikalavimai.

- 2) EIB reikalavimai teikiamų dokumentų atžvilgiu yra integruoti pakankamai efektyviai – papildomų dokumentų skaičius nėra didelis, jų tikslas ir atvejai, kada šie dokumentai reikalingi, yra aiškiai apibrėžti, jų atsiradimo vieta proceso veiksmų grandinėje yra logiška. Apklausos rezultatai rodo, kad su projekto tinkamumu finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimu susiję dokumentai daugumai įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų yra aiškūs ir pakankami. Vis dėl to, daliai vertintojų problemų kyla pildant ir vertinant dokumentus projektų, kurių vertė virš 25 mln. EUR, bei atitikties keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams atvejais.
- 3) Nustatytų papildomų terminų projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimui nėra. Mažiausiai proceso terminai įtakojami tuo atveju, kai projekto vertė yra mažesnė negu 25 mln. EUR (86,32 mln. Lt), tačiau ilgesnių terminų reikia projektų, kurių vertė yra didesnė nei 25 mln. EUR bei EIB paskolos lėšų perskolinimo pareiškėjo (projekto vykdytojo) ar partnerio nuosavų lėšų daliai užtikrinti. Šiais atvejais poreikį ilgesniam vertinimui apsprendžia kelios priežastys: (i) didesnis proceso dalyvių/ veiksmų skaičius, (ii) papildomų dokumentų skaičius, (iii) proceso veiksmų eiliškumo pasikeitimas.
- 4) Atsižvelgiant į atliktą proceso vertinimą, siūloma keletas jo optimizavimo priemonių:
 - i) Dokumentuoti projektų tinkamo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesą, aiškiai atskiriant EIB paskolos lėšų perskolinimo pareiškėjo (projekto vykdytojo) ar partnerio daliai finansuoti atvejį, numatyti konkrečius proceso rodiklius (pavyzdžiui, numatant konkrečius vertinimo įvykdymo terminus);
 - ii) Svarstyti projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis įvertinimo terminų nustatymo tikslingumą. Trumpesni (iki 5 d.d.) vertinimo terminai galėtų būti numatyti projektams, kurių vertė mažesnė nei 25 mln. EUR. Didesnės nei 25 mln. EUR vertės projektų vertinimui bei EIB paskolos lėšų perskolinimo pareiškėjo (projekto vykdytojo) ar partnerio nuosavų lėšų daliai užtikrinti atveju galėtų būti numatyti ilgesni (iki 10 d.d.) terminai;
 - iii) Parengti EIB nustatytos projekto aprašymo (angl., *Project fiche*) formos pildymo instrukciją – pagal joje nurodytus pildymo reikalavimus įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojai galės įvertinti ar užpildytame aprašyme informacija yra pakankama;
 - iv) Papildyti Projekto(-ų) atitikties Europos investicijų banko aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo formą informacija, ką projekto vykdytojas turi atlikti tais atvejais, kai „Už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracija“ (A forma) pagal galiojančius teisės aktus nėra išduodama, bei atitinkamai pakoreguoti (papildyti) šio patikros lapo pildymo instrukciją.

Ar sukurtoje EIB paskolos lėšų administravimo sistemoje yra įvertintos visos rizikos, susijusios su galimybe nacionaliniu lygmeniu pripažintas tinkamomis finansuoti išlaidas ateityje EIB pripažinti netinkamomis finansuoti? Kokios rizikos dar turėtų būti įvertinamos ir kokių veiksmų turi būti imamasi?

- 1) Sukurta EIB paskolos administravimo sistema leidžia išvengti ir valdyti daugumą rizikų, jog nacionaliniu lygmeniu pripažintas tinkamomis finansuoti išlaidas ateityje EIB pripažins netinkamomis finansuoti.
- 2) Rizika, jog nacionaliniu lygmeniu pripažintos tinkamomis finansuoti išlaidos ateityje EIB būtų pripažintos netinkamomis finansuoti, iš esmės neaktuali didesniems nei 25 mln. eurų projektams, nes tokių projektų finansavimui paskolos lėšomis EIB turi pritarti iš anksto.

Projektų iki 25 mln. eurų atveju išlieka EIB interpretacijų rizika – kad pagal visas taisykles ir reikalavimus įvertintas ir tinkamomis finansuoti EIB paskolos lėšomis išlaidas EIB pripažins netinkamomis siaurinamai aiškindamas intervencijos sritis.

- 3) Vertinant finansavimo šaltinį ir EIB lėšomis netinkamų finansuoti išlaidų kategorijas rizikų nekyla. Didžiausia rizika, jog nacionaliniu lygmeniu pripažintas tinkamomis finansuoti išlaidas ateityje EIB pripažins netinkamomis finansuoti, galėtų kilti vertinant investicijų sritis, kurios gali būti finansuojamos EIB paskolos lėšomis.

Patikros lapo 2 dalis, skirta įvertinti, ar projektas atitinka EIB paskolos lėšomis tinkamą finansuoti investicijų sritį, apima Sutarties reikalavimus, veiksmų programų intervencijos sritis ir EIB išlaidų tinkamumo gairių nuostatas. Tačiau Patikros lape neįmanoma detaliam išvardinti visų intervencijos sričių, taigi kilus neaiškumams, įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojai turi naudotis EIB išlaidų tinkamumo gairėmis. Šiuo atveju rizika nepagrįstai įvertinti investicijų sritis kaip tinkamas finansuoti EIB lėšomis išlieka dėl galimai nepakankamos įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų kompetencijos. Būtų tikslinga kelti įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų kompetenciją.

Dėl kai kurių energetikos projektų finansavimo *ex ante* sprendžia EIB, taigi rizika, nors ir minimali, susijusi su savalaikiu nepranešimu EIB apie tokius projektus.

Kaip užtikrinti tinkamą EIB aplinkosauginių reikalavimų įvykdymą minimaliomis sąnaudomis (tiek žmogiškųjų išteklių, tiek procedūrų prasme), įvertinant ir tai, kad šių reikalavimų realizavime dalyvauja ir kitos – ES fondų administravime nedalyvaujanti institucijos (pvz., Valstybės saugomų teritorijų tarnyba)?

- 1) Apibendrinant šiuo metu galiojančių nacionalinių teisės aktų nuostatas, galima išskirti tris atvejus dėl poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo ir su juo susijusios „Už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracijos“, kuri atitinka EIB reikalaujamą A formą, išdavimu: (i) tais atvejais, kai investiciniame projekte planuojama veikla yra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 priedą ir deklaracija (A forma) nėra išduodama, projekto vykdytojai kreipiantis į VSTT, tarnyba išduoda su Finansų ministerija suderintos formos ir tinkamą pateikti EIB raštą; (ii) tais atvejais, kai investiciniame projekte planuojama veikla yra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 2 priedą ir ji neturi reikšmingo poveikio įsteigtoms ar planuojamoms „Natura 2000“ teritorijoms, deklaraciją (A formą) išduoda VSTT; (iii) tais atvejais, kai investiciniame projekte planuojama veikla nėra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ir 2 priedus ir ji neturi reikšmingo poveikio įsteigtoms ar planuojamoms „Natura 2000“, deklaraciją (A formą) išduoda saugomų teritorijų direkcijos.
- 2) EIB reikalaujama B forma Lietuvos Respublikos teisės aktais nėra patvirtinta. Atsižvelgiant į tai, yra parengtas Aplinkos ministro įsakymo projektas, kuriuo numatoma patvirtinti „Europos Komisijai pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (92/43/EEB) 6 straipsnio 4 dalį teikiamos informacijos formą“, kuri atitinka EIB reikalaujamą B formą. Patvirtinus šį Aplinkos ministro įsakymo projektą, bus užtikrintas B formos pateikimas EIB. Vadovaujantis minėtu įsakymo projektu, galima išskirti tris atvejus, susijusius su Europos Komisijai teikiamos formos (B formos) išdavimu: (i) kai projektas turės reikšmingą neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai, kurioje yra prioritetinių natūralių buveinių ir (ar) prioritetinių rūšių, tačiau jam norima pritarti dėl įpareigojančių svarbesnio visuomenės intereso priežasčių, nesusijusių su žmonių sveikata ar sauga, ar su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis, VSTT organizuoja Europos Komisijos išankstinės nuomonės gavimą ar galima pritarti šiam projektui (pildo ir siunčia B formą); (ii) kai projektas turės reikšmingą neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai, kurioje yra prioritetinių natūralių buveinių ir (ar)

prioritetinių rūšių, tačiau yra priimtas sprendimas, kad projekto veikla yra leistina dėl priežasčių, susijusių su žmonių sveikata ar sauga, ar su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis, VSTT išsiunčia informaciją (B formą) apie tokį projektą Europos Komisijai; (iii) kai projektas turės reikšmingą neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai, kurioje nėra prioritetinių natūralių buveinių ir (ar) prioritetinių rūšių, tačiau yra priimtas sprendimas, kad projekto veikla yra leistina dėl įpareigojančių svarbesnio visuomenės intereso priežasčių, VSTT išsiunčia informaciją (B formą) apie tokį projektą Europos Komisijai.

- 3) Siekiant užtikrinti efektyvesnę EIB aplinkosauginių reikalavimų vykdymą dėl A formos tais atvejais, kai investiciniuose projektuose, kurių vertė viršija 25 mln. EUR, numatyta veikla yra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 priedą ir jos poveikio reikšmingumą įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustato RAAD, atlikdami privalomą planuojamos veiklos poveikio aplinkai vertinimą, siūloma apsvarstyti kelių alternatyvių sprendimų įgyvendinimą:
 - i) RAAD rengiamose PAV išvadose galėtų būti nurodoma, kad atliekant privalomą projekto veiklos poveikio aplinkai vertinimą, buvo atsižvelgta į veiklos poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, o tais atvejais, kai projektas neturi reikšmingo poveikio „Natura 2000“ teritorijoms, įrašoma deklaracijoje (A formoje) esanti formuluotė: „Projektas neturėtų turėti reikšmingos įtakos „Natura 2000“ teritorijai“. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu RAAD pateikiamose išvadose ne visais atvejais yra nurodoma, jog buvo atsižvelgta į planuojamos veiklos poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms. Todėl būtų tikslinga minėtą pareigą RAAD įtvirtinti Aplinkos ministro įsakymu ar kitu atitinkamu dokumentu.
 - ii) Taikyti esamą tvarką, kai projekto vykdytojui kreipiantis į VSTT, tarnyba išduoda su Finansų ministerija suderintos formos ir EIB reikalavimus atitinkantį raštą, nurodantį, jog projektas neturėtų turėti neigiamos įtakos „Natura 2000“ teritorijoms. Tačiau šiuo atveju atkreiptinas dėmesys, kad minėta A formą atitinkančio dokumento išdavimo tvarka nėra įtvirtinta rašytiniu institucijų susitarimu ar teisės aktų nuostatomis.

Kokiems subjektams ilguoju/ trumpuoju laikotarpiu yra tikslingiausia ir efektyviausia suteikti perskolinti EIB paskolos lėšas (įvertinant ir kitas pareiškėjų galimybes pasiskolinti) siekiant užtikrinti savalaikį 2007–2013 m. laikotarpiu skirtų lėšų įsisavinimą?

- 1) Tikslingiausia suteikti perskolinti EIB paskolos lėšas trims subjektų grupėms: savivaldybėms, valstybės ir savivaldybės įmonėms bei akcinėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, kurių visą arba dalį akcijų valdo valstybė ar savivaldybė. Tai apsprendžia kelios priežastys: (i) šių institucijų tikslas – teikti viešąsias paslaugas ir tenkinti viešuosius interesus (jų vykdomi investiciniai projektai yra susiję su šio tikslo tinkamu įgyvendinimu), (ii) sudėtinga institucijų ir įmonių finansinė situacija bei ribotas kitų finansavimo šaltinių (pvz., komercinių bankų teikiamų paskolų) prieinamumas.
- 2) Nors su EIB pasirašytos paskolos sutarties nuostatos neriboja perskolinimo galimybių pagal juridinio asmens statusą, tačiau kitų subjektų kreditavimas yra negalimas dėl nacionalinių teisės aktų apribojimų (pvz., biudžetinių įstaigų atveju) arba nėra tikslingas dėl didesnio investicinių projektų finansavimo šaltinių pasirinkimo galimybės (pvz., privataus verslo įmonių atveju).
- 3) Didžiausias faktinis perskolinimo poreikis stebimas su aplinkosauga susijusiuose projektuose: pagal priemonę „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ suteikta 21,12 mln. Lt arba beveik 36 % paskolų, pagal priemonę „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“ suteikta 15,5 mln. Lt arba 26,41 % paskolų. Taip pat ženkliai dalis EIB lėšų perskolinta transporto sektoriui pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonę „Transeuropinės reikšmės geležinkelio linijų

modernizavimas ir plėtra, reikiamos infrastruktūros sukūrimas viešiesiems logistikos centrams steigti“ – 11,67 mln. Lt arba 20 %.

Ar su perskolinimu susiję reikalavimai nacionaliniu lygmeniu nepagrįstai/ neproporcingai neapriboja subjekto galimybių persiskolinti EIB lėšas? Kokios yra su atskirų apribojimų/ sąlygų panaikinimu susijusios rizikos/ teigiamos pusės?

- 1) Nacionaliniuose teisės aktuose ir rekomendaciniuose dokumentuose nustatyti su EIB paskolos lėšų perskolinimu susiję reikalavimai pareiškėjams/ projektams nėra nepagrįstai apribojantys subjektų galimybes persiskolinti šias lėšas. Jie yra būtini, siekiant identifikuoti pareiškėją ir įvertinti jo tinkamumą gauti perskolinamą EIB paskolą (įvertinti pareiškėjo finansinę būklę ir gebėjimą gražinti suteiktas paskolos lėšas bei su tuo susijusias rizikas) bei projekto atitikimą EIB nustatytiems kriterijams, nustatyti tinkamas paskolos suteikimo sąlygas.
- 2) Atsisakius bet kurio iš nustatytų reikalavimų, atsirastų rizika dėl neefektyvaus EIB paskolos lėšų panaudojimo bei nepakankamai spartaus projektams skirtos ES struktūrinės paramos įsisavinimo – nesant kontrolės mechanizmui, paskolos gali būti suteiktos netinkamiems (pvz., nemokiems) subjektams, o tai neigiamai įtakotų savalaikį paskolos gražinimą dėl skolininkų įsipareigojimų nevykdymo laiku.

Kokia EIB perskolinimo įtaka 2007–2013 m. laikotarpiu ES struktūrinės paramos panaudojimo ir projektų įgyvendinimo efektyvumui?

- 1) Iki 2010 m. balandžio 30 d. iš viso buvo pasirašytos 58,7 mln. Lt vertės paskolų perskolinimo sutartys su 19 juridinių asmenų. Paskolos lėšos buvo suteiktos 38 investiciniams projektams, bendrai finansuojamiems su 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis, kurių bendra vertė siekia beveik 470 mln. Lt. Daugiausiai paskolų suteikta pagal: (i) Sanglaudos skatinimo veiksmų programos prioritetą „Aplinka ir darnus vystymasis“ – 37,69 mln. Lt (11 projektų), iš kurių 21,12 mln. Lt (8 projektams) pagal priemonę „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“; (ii) Ekonomikos skatinimo veiksmų programos prioritetą „Transeuropinių transporto tinklų plėtra“ – 13,9 mln. Lt (4 projektams), iš kurių 11,66 mln. Lt (2 projektams) pagal priemonę „Transeuropinės reikšmės geležinkelio linijų modernizavimas ir plėtra, reikiamos infrastruktūros sukūrimas viešiesiems logistikos centrams steigti“.
- 2) Dėl sudėtingos daugumos savivaldybių, valstybės ir savivaldybės įmonių bei valstybės ar savivaldybės valdomų bendrovių finansinės būklės ir nepalankios situacijos paskolų rinkoje, perskolinamos EIB paskolos lėšos daugeliu atveju yra vienintelis šaltinis, leidžiantis užtikrinti tinkamą vykdomų projektų finansavimą. Galimybė projektų vykdytojams persiskolinti lėšas palankesnėmis nei komercinių bankų siūlomomis sąlygomis leidžia įgyvendinti projektus ir tuo pačiu panaudoti jiems skirtas ES struktūrinę paramos lėšas efektyviau, t.y. su mažesnėmis išlaidomis, bei tuo pačiu metu įgyvendinti daugiau suplanuotų projektų.

Ar visa institucijų į SFMIS suvedama informacija yra reikalinga, norint užtikrinti EIB reikalavimų įvykdymą, sistemos veikimo priežiūrą ir tinkamą audito seką?

Beveik visa EIB teikiama informacija yra suvedama į SFMIS arba generuojama sistemos pagalba (pavyzdžiui, EIB paskolos lėšų priskyrimo projektams ataskaita, EIB paskolos lėšomis numatomų finansuoti (finansuojamų) projektų sąrašas, projektų atitikties EIB aplinkosauginiams reikalavimams ataskaita). Tačiau vertinimo metu buvo nustatyti ir tam tikri pertekliniai reikalavimai dėl informacijos suvedimo į SFMIS:

- 1) suvedama ir tokia informacija (skenuojami patikros lapai), kuri neteikiama EIB ir jos duomenys neagreguojami į ataskaitas. Jos suvedimas į SFMIS siejamas su galimybe atlikti vertinimo proceso kokybės priežiūrą. Tačiau taikomos kontrolės priemonės nėra proporcingos galimai rizikai. Todėl šios informacijos kėlimas į SFMIS gali būti priskirtas pertekliniam reikalavimui. Atsižvelgiant į tai, siūloma apsvarstyti šios informacijos kėlimo į SFMIS atsisakymo galimybę, o Finansų ministerijai siekiant užtikrinti vertinimo kokybės priežiūrą – organizuoti atrankinius projektų patikrinimus, kurių metu įgyvendinančiųjų institucijų būtų prašoma papildomai pateikti tik atrinktų projektų vertinimo dokumentaciją;
- 2) vienu atveju (atliekant didelės apimties projekto vertinimą) į SFMIS yra du kartus suvedama ta pati informacija: reikalavimas įkelti didelės apimties projekto paraišką nustatytas tiek atliekant šio projekto tinkamumo finansuoti iš ES fondų lėšų vertinimą, tiek projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą. Siūloma apsvarstyti galimybę atsisakyti didelės apimties projekto paraiškos pakartotino skenavimo ir nedubliuoti SFMIS pateikiamų dokumentų.

Ar administruojant EIB paskolą pakankamai efektyviai išnaudojamos SFMIS galimybės? Kaip SFMIS pagalba galėtų būti padidintas su EIB administravimu susijusių procesų efektyvumas?

- 1) SFMIS galimybės administruojant EIB paskolą išnaudojamos gana efektyviai, vertinimo rezultatų registravimui SFMIS keliami reikalavimai yra pakankamai aiškūs, pagrįsti ir nekeltantys didesnių problemų įgyvendinančiųjų institucijų vertintojams. SFMIS yra realizuoti pagrindiniai projektų tinkamumo finansuoti EIB lėšomis vertinimo proceso etapai, o esančius trūkumus (dėl vertinimo rezultatų tikslinimo (pervertinimo) proceso tobulinimo) artimiausiu metu numatoma ištaisyti.
- 2) Toliau tobulinant SFMIS funkcionalumus, susijusius su EIB paskolos administravimu, siūloma:
 - i) apsvarstyti technines galimybes realizuoti EIB vertinimo gairėse aprašytą būdą vienu metu įvertinti grupę panašių projektų ir tokiu būdu tam tikrais atvejais supaprastinti reikalavimus, keliamus projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimui ir projektų atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimui;
 - ii) neatsakius reikalavimo į SFMIS kelti skenuotus EIB patikros lapus, įvertinti technines galimybes juos pildyti tiesiogiai SFMIS;
 - iii) perskolinimo atveju apsvarstyti galimybes projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą atlikti kartu su projektų tinkamumo finansuoti iš ES fondų lėšų vertinimu, įterpiant papildomas grafas, kurias vertintojui užpildžius, projektas automatiškai pereitų vertinimą ir EIB lėšomis.

INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

- 1) 2008 m. kovo 13 d. sutartis su Europos Investicijų banku „ES fondų bendrasis finansavimas 2007-2013“;
- 2) Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas 2009 m. gegužės 11 d. Nr. 1K-158 „Dėl Europos Investicijų banko paskolos administravimo“;
- 3) Paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų bei valstybės garantijų teikimo ir suteiktų paskolų gražinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 667 (Žin., 2001, Nr. 49-1713);
- 4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 28 d. nutarimas Nr. 1385 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimo Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2009-11-03, Nr. 131-5682);
- 5) Projekto tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis patikros lapo ir Projekto atitikties Europos investicijų banko aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo formos, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 1K-011 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymo Nr. 1K-066 pakeitimo“. (Žin., 2010-01-21, Nr. 8-369);
- 6) Projektų tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis vertinimo ir priežiūros atlikimo gairės (priedai – patikros lapai, patikros lapų pildymo instrukcijos, kt.);
- 7) Europos Investicijų banko paskolos perskolinimo gairės;
- 8) Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos naudojimo taisyklės (2007–2013 metų laikotarpiui), patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 1K-324 (taisyklių pakeitimo projektas (EIB dalis));
- 9) EIB išlaidų tinkamumo gairės – EIB veiksmų atitikimas ES tikslams.

1 PRIEDAS. VERTINIMO METODIKA

1. BENDRASIS ANALIZĖS PAGRINDAS

Pagal Užsakovo pateiktus klausimus, šis vertinimas labiau gali būti prilyginamas proceso auditui nei tradiciniam ES paramos programų vertinimui. Vertinimo planavimo etape buvo išskirta 11 klausimų, kurie priskiriami audito objektui. Šie klausimai, siekiant nustatyti atitiktį EIB reikalavimams, pastebėti ir išryškinti proceso trūkumus, identifikuoti galimas rizikas, reikalauja detalios proceso³¹ analizės (proceso, jį sudarančių procedūrų ir veiksmų³², tarpusavio sąryšių, rizikos analizės).

Atsižvelgiant į tai, pirmasis analizės žingsnis buvo išsamaus dokumentų ir teisės aktų sąrašo, kurio pagrindu bus vertinama EIB paskolos administravimo sistema, parengimas, dokumentų surinkimas, proceso schemas (-ų) sudarymas. Antrasis žingsnis – atitikties klausimyno parengimas. Tolesnis žingsnis – atitikties analizė (dokumentų peržiūra, interviu su atsakingais darbuotojais). Ketvirtasis žingsnis apėmė rizikos analizę ir proceso veiksmingumo analizę. Baigiamas etapas – išvadų rengimas, rekomendacijų formulavimas, aptarimas ekspertų grupėje.

2. VERTINIMO METODAI

Vertinimui reikalingi duomenys rinkti šiais metodais:

- 1) Vertinimo pradžioje atlikta **antrinių informacijos šaltinių analizė** ir surinkti informacijos šaltiniai, susiję su vertinimo objektu. Nagrinėtų šaltinių sąrašas pateikiamas 4 dalyje.
- 2) Vertinimo metu atlikta **įgyvendinančių institucijų apklausa**, kurios tikslas – surinkti įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų nuomonę apie sukurtas EIB paskolos administravimo procedūras. Apklausos rezultatų ataskaita pateikiama 3 priede.
- 3) Vertinimo metu vykdomi **interviu su Užsakovo darbuotojais**. Interviu metu renkami kokybiniai duomenys ir nuomonė apie EIB paskolos administravimo sistemos veiksmingumą. Atlikti šie interviu:

Interviu data	Interviu tipas	Respondentas (-ai)	Aptarti klausimai
2010-04-13	Tiesioginis	Nerijus Žitkevičius, Valstybės saugomų teritorijų tarnybos Apsaugos ir tvarkymo skyriaus vedėjas Remigijus Uzdras, Valstybės saugomų teritorijų tarnybos Apsaugos ir tvarkymo skyriaus vyresnysis ekologas	Kokiais atvejais VSTT dalyvauja/ kokias funkcijas atlieka EIB paskolos administravimo procese (konkrečiai – EIB aplinkosauginių reikalavimų realizavime)? Ar yra problematiškas šių funkcijų atlikimas? Jeigu taip, kokios pagrindinės problemos/ sunkumai kyla atliekant šias funkcijas? Kokius pasiūlymus VSTT galėtų pateikti, kurie pagerintų/ supaprastintų EIB aplinkosauginių reikalavimų realizavimo procesą?
2010-04-20	Tiesioginis	Mantas Reimeris, Finansų ministerijos Veiksmų programų valdymo	SFMIS galimybių panaudojimas administruojant EIB paskolą

³¹ Šiuo atveju EIB paskolos administravimo sistema sudaro atskirą procesą

³² *Procesas* - keletą susijusių procedūrų bendrais tikslais ir rezultatais vienijanti nuosekli procedūrų seka. *Procedūros* - proceso skaidymo vienetas, kurį sudaro keletas logiškai susijusių, aiškiai išskiriamų ir apibūdinamų veiksmų. *Veiksmas* - smulkiausias, aiškiai išskiriamas, detalus procedūros vykdymo žingsnis.

Interviu data	Interviu tipas	Respondentas (-ai)	Aptarti klausimai
		departamento Sanglaudos skatinimo veiksmų programos valdymo skyriaus vyr. specialistas	
2010-04-27	Tiesioginis	Gediminas Norkūnas, Finansų ministerijos Valstybės išdo departamento direktoriaus pavaduotojas	Kuriems subjektams ilguoju/ trumpuoju laikotarpiu tikslingiausia perskolinti EIB paskolos lėšas? Kokie yra su perskolinimu susiję reikalavimai ir kokias jų įtaka subjekto galimybės persiskolinti EIB lėšas? Kokia EIB paskolos perskolinimo įtaka 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos panaudojimo ir projektų įgyvendinimo efektyvumui?
2010-04-27	Tiesioginis	Irma Lazickienė, Finansų ministerijos Valstybės išdo departamento Skolinimosi ir pinigų valdymo skyriaus vedėja	Kuriems subjektams ilguoju/ trumpuoju laikotarpiu tikslingiausia perskolinti EIB paskolos lėšas? Kokie yra su perskolinimu susiję reikalavimai ir kokias jų įtaka subjekto galimybės persiskolinti EIB lėšas? Kokia EIB paskolos perskolinimo įtaka 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos panaudojimo ir projektų įgyvendinimo efektyvumui?
2010-04-27	Tiesioginis	Aldas Beginskas, Finansų ministerijos Valstybės išdo departamento Skolinimo ir pinigų valdymo skyriaus vyr. specialistas	Kuriems subjektams ilguoju/ trumpuoju laikotarpiu tikslingiausia perskolinti EIB paskolos lėšas? Kokie yra su perskolinimu susiję reikalavimai ir kokias jų įtaka subjekto galimybės persiskolinti EIB lėšas? Kokia EIB paskolos perskolinimo įtaka 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos panaudojimo ir projektų įgyvendinimo efektyvumui?
2010-04-15	Telefoninis	Donatas Michalkevičius, Aplinkos projektų valdymo agentūros Atliekų projektų skyriaus projektų vadovas	Kokią įtaką bendriems vertinimo terminams turi papildomas projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimas?
2010-04-15	Telefoninis	Linda Kreimerytė, Aplinkos projektų agentūros Atliekų projektų skyriaus Vyriausioji specialistė (projektų vadovė)	
2010-04-15	Telefoninis	Renata Karvelienė, Transporto investicijų direkcijos Sanglaudos fondo kelių skyriaus vyriausioji specialistė	
2010-04-15	Telefoninis	Vaidas Petkevičius, Transporto investicijų direkcijos Sanglaudos fondo kelių skyriaus vyriausiasis specialistas	
2010-04-15	Telefoninis	Vilma Jazbutienė, Transporto investicijų direkcijos	

Interviu data	Interviu tipas	Respondentas (-ai)	Aptarti klausimai
		Sanglaudos fondo kelių skyriaus vyriausioji specialistė	
2010-04-15	Telefoninis	Reda Lichadziauskienė, Transporto investicijų direkcijos Sanglaudos fondo geležinkelių skyriaus vyriausioji specialistė	
2010-04-15	Telefoninis	Rasa Tomonienė, Transporto investicijų direkcijos Struktūrinių fondų skyriaus vyriausioji specialistė	
2010-04-15	Telefoninis	Laura Neliupšytė, Centrinės projektų valdymo agentūros Struktūrinės paramos departamento Informacinės visuomenės plėtros projektų skyriaus viršininkė	
2010-04-15	Telefoninis	Vygandas Alekna, Centrinės projektų valdymo agentūros Struktūrinės paramos departamento Vietinės ir urbanistinės plėtros projektų skyriaus viršininkas	
2010-04-21	Telefoninis	Džiugas Anuškevičius, Aplinkos ministerijos Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamento Saugomų teritorijų strategijos skyriaus vyr. specialistas	EIB reikalaujamos B formos integravimas į Lietuvos aplinkos apsaugos sistemą.

Dėl analizuojamo objekto ir vertinimo pobūdžio šiame vertinime svarbiausi buvo kokybiniai analizės metodai:

- 1) **Turinio analizė**³³ - pagrindinis metodas surinktiems duomenims analizuoti. Dokumentų ir kitų informacinių šaltinių, kuriems taikytas šis metodas sąrašas pateikiamas 4 dalyje;
- 2) **Ekspertų grupės pasitarimai**³⁴ taikyti dėl vertinimo organizavimo tipo³⁵. Šis metodas taikytas visiems vertinimo uždaviniams, išvadoms ir rekomendacijoms aptarti;
- 3) **Proceso analizė**³⁶ taikyta (1) sukurtos EIB paskolos administravimo sistemos atitikčiai vertinti su EIB paskolos sutartyje ir susijusiuose EIB dokumentuose nustatytais

³³ **Metodo esmė:** Turinio analizė yra visos nagrinėjamo klausimu surinktos informacijos analizė, kurios paskirtis – identifikuoti analizuoti ir interpretuoti aktualią informaciją apie vertinimo objektą

³⁴ **Metodo esmė:** Ekspertų grupės pasitarimas yra nedidelės žmonių grupės diskusija, skirta išryškinti alternatyvius požiūrius į vertinamą reiškinį. Praktikoje šis metodas ypač tinkamas, kai tyrimo klausimai kompleksiniai ir nėra vienareikšmiškos interpretacijos. Šio metodo sėkmė priklauso nuo dalyvių kompetencijos ir jų požiūrių įvairovės. Šiame vertinime metodas bus taikomas ir mokymosi tikslais.

³⁵ Pagal techninės specifikacijos reikalavimus sudarius bendrą Paslaugų teikėjo ekspertų ir Užsakovo darbuotojų grupę vertinimo veikloms atlikti bus vykdomas dalyvavimą užtikrinantis vertinimas (angl. *participatory evaluation*).

³⁶ **Metodo esmė:** Proceso analizė gali būti taikoma sukurtų procesų atitikimo nustatytiems reikalavimams patikrinimui. Ją taip pat galima taikyti siekiant patikrinti procesų / sistemos veiksmingumą ir efektyvumą. Su proceso analize yra siejamos įvairios veiklos / procesų efektyvumo didinimo metodikos. Dažniausiai taikomos Six Sigma ir Lean metodikos. *Six Sigma metodika* yra orientuota į priemones (būdas), skirtas organizacijos veiklos procesų kokybei didinti, gerinti. Pagrindinis Six Sigma metodikos tikslas yra eliminuoti veiklos defektus, nereikalingas sąnaudas ir

reikalavimais, (2) EIB paskolos administravimo sistemos suderinamumui su ES struktūrinių fondų paramos administravimo sistema, ir iš dalies (3) EIB paskolos administravimo sistemos veiksmingumo analizei;

- 4) **Rizikos analizė**³⁷ taikyta atskaitomybės ir kontrolės procesų analizei, naudojamų rizikos mažinimo priemonių pakankamumui ir adekvatumui įvertinimui.

nuokrypį nuo veiklos standartų. *Lean metodika* yra orientuota į priemones (būdus), skirtas organizacijos veiklos procesų vykdymo *trukmei* mažinti (t.y. procesas turi vykti kuo trumpiau). Pagrindinis Lean metodikos tikslas yra nustatyti klientui pridėtinės vertės neteikiančius (angl. *non-value added*) procesus ir jų sąlygojamas sąnaudas, eliminuoti veiklos neefektyvumo priežastis bei dėl to kylančias veiklos sąnaudas.

³⁷ **Metodo esmė:** Rizikos analizė taikoma nustatyti ir įvertinti veiksnius, kurie gali kelti grėsmę tikslų pasiekimui. Ši metodas taip pat taikomas prevencinėms priemonėms nustatyti, kontrolės mechanizmams parengti, rizikos kontrolės priemonių sąnaudoms - naudai įvertinti.

2 PRIEDAS. ATITIKTIES KLAUSIMYNAS

Atitikties klausimynas EIB paskolos administravimo sistemai vertinti

Parengta atsižvelgiant į 2009 m. kovo 13 d. Lietuvos Respublikos ir Europos investicijų banko paskolos sutartyje „ES fondų bendrasis finansavimas 2007–2013 m.“³⁸ (toliau – Sutartis) įtvirtintus reikalavimus:

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
Remiami projektai	Sutarties 1 konstatuojamoji dalis	Ar remiami projektai, kuriuos Bankas patvirtino pagal Sutarties nuostatas ir tinkamumo kriterijus, išsamiau aprašytus Sutarties A papildomame dokumente pateiktame Techniniame apraše (A.1.1. – A.1.3. dalyse)? [detaliau žr. A papildomas dokumentas, Techninis aprašas]	Įgyvendinta
Atsakomybės paskirstymas nacionalinėms įstaigoms	Sutarties 1 konstatuojamoji dalis	Ar atsakomybė nacionalinėms institucijoms paskirstyta taip: Finansų ministerijai, kaip vadovaujančiajai institucijai, tenka bendroji atsakomybė už programos įgyvendinimo užtikrinimą ir už projektų bendrąjį valdymą ir koordinavimą? Išdas, kaip mokėjimus atliekančioji institucija, yra atsakingas už programos finansinį valdymą? Tarpinės institucijos yra atsakingos už vadovaujančiosios institucijos paskirtų užduočių vykdymą ir projektų programavimą, koordinavimą, įgyvendinimą, stebėjimą, ataskaitų teikimą ir auditą?	Įgyvendinta
		Ar paramą galinčios gauti įstaigos ir juridiniai asmenys, kurie įgyvendins projektus, yra ministerijos ir valstybinės institucijos, vietos valdžios institucijos, valstybės ar vietos valdžios institucijų kontroliuojamos komercinės bendrovės, valstybinės ir savivaldybių įstaigos ir kiti Lietuvoje registruoti juridiniai asmenys?	Įgyvendinta
Reikalavimai išmokėjimo prašymui	Sutarties 1.02B straipsnio dalis	Ar skolininkas pateikia Bankui nustatytos formos (C papildomame dokumente nurodytos C.1 formos) raštišką prašymą (išmokėjimo prašymą) išmokėti paskolos dalį?	Įgyvendinta
	Sutarties 1.02B straipsnio dalis	Ar (išskyrus tuos atvejus, kai jau pateikti įrodymai) su išmokėjimo prašymu pateikiami pasirašančiosios šalies ar	Įgyvendinta

³⁸ 2009 m. kovo 13 d. Lietuvos Respublikos ir Europos investicijų banko paskolos sutartis „ES fondų bendrasis finansavimas 2007–2013 m.“ (angl. *Finance Contract of 13 March 2009 between Republic of Lithuania and European Investment Bank „EU-funds Co-Financing 2007-2013“*)

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
		pasirašančiųjų šalių valdžios institucijų įrodymai, kartu su parašu, kurių autentiškumas patvirtintas, pavyzdžiais?	
Reikalavimai išmokėjimo sąskaitai	Sutarties 1.04D straipsnio dalis	Ar Skolininko pateikiamame išmokėjimo prašyme nurodoma Sutarties 1.02B dalyje nustatyta privaloma informacija (i-vii)?	Įgyvendinta
Išmokėjimo sąlygos: reikalavimai, taikomi prašant išmokėti pirmąją paskolos dalį	Sutarties 1.04A straipsnio dalis	Ar prieš Bankui išmokant pirmąją paskolos dalį, pateikiami išvardinti dokumentai, įrodymai ar patvirtinimai anglų kalba ir Banko reikalavimus atitinkančios formos bei turinio: <ul style="list-style-type: none"> i) teisinė nuomonė, kad Skolininkas tinkamai vykdo šią Sutartį ir dėl susijusių dokumentų (Sutarties I priedas); ii) įrodymai, kad įsteigtas projekto įgyvendinimo padalinys ir sukurtos tinkamos procedūros, susijusios su iš paskolos finansuojamais projektais, įskaitant a) projekto identifikavimą, b) pavienio projekto atitikties Banko tinkamumo kriterijams patikrinimą, c) lėšų paskirstymą projektui ir d) projekto stebėjimą ir ataskaitų teikimą; ir iii) asmens ar asmenų, įgaliotų pasirašyti išmokėjimo prašymus, įgaliojimo įrodymai ir tokio asmens ar asmenų parašų, kurių autentiškumas patvirtintas, pavyzdžiai. 	Įgyvendinta
Išmokėjimo sąlygos: reikalavimai, taikomi prašant išmokėti kitas paskolos dalis	Sutarties 1.04B straipsnio dalis	Ar prieš Bankui išmokant bet kurią kitą paskolos dalį, pateikiami išvardinti dokumentai, įrodymai ar patvirtinimai anglų kalba ir Banko reikalavimus atitinkančios formos bei turinio: <ul style="list-style-type: none"> i) Skolininkas pateikia raštu Banko reikalavimus atitinkančius įrodymus, kad i) 80 proc. visų anksčiau išmokėtų sumų 	Įgyvendinta i) ir ii); iii) įgyvendinta iš dalies: ne visais atvejais sudarytos galimybės EIB pateikti aplinkosauginius

³⁹ Pildomas Projekto (-ų) atitikties Europos investicijų banko aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapas (patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-066)

⁴⁰ Ar reikia atlikti projekto(-ų) poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) procedūras ir ar projekto(-ų) įgyvendinimas turi reikšmingą įtaką įsteigtoms ar potencialioms Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, sprendžiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr.

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
		skirta/įsipareigota skirti susijusiems projektams ar schemoms pagal šią Sutartį arba ii) 50 proc. visų anksčiau išmokėtų sumų veiksmingai išmokėta gavėjams; ii) jei schemų (projektų) vertė mažesnė kaip 25 mln. EUR, kompetentinga institucija pateikia schemų sąrašą pagrįstą pareiškimą, kuriame nurodo, ar reikalaujama poveikio aplinkai įvertinimo, ar ne ³⁹ . Jei schemas vertė viršija 25 mln. EUR ir reikia atlikti jos poveikio aplinkai vertinimą ⁴⁰ , Bankui turi būti pateikta poveikio aplinkai vertinimo netechninė santrauka ⁴¹ ; ir iii) jei schemas (projektai), kurių vertė mažesnė kaip 25 mln. EUR, potencialiai ar tikėtina neturi poveikio saugomai vietai, kompetentinga institucija pateikia schemų sąrašą pagrįstą pareiškimą, kad schemas atitinka ES buveinių ir paukščių direktyvas ⁴² . Jei schemas turi poveikio saugomoms vietovėms, kompetentinga institucija turi pasirašyti ir Bankui atskirai pateikti B formą. Jei schemas vertė viršija 25 mln.	dokumentus (A ir B formas) (žr. Ataskaitos 2.1. ir 2.3. dalis)

82-1965; 2005, Nr. 84-3105) (toliau – PAV įstatymas) ir **Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo** (patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255 (Žin., 2006, nr. 61-2214)), nuostatomis. PAV atlikti reikia, kai projektui taikomos PAV įstatymo (žr. 7 str. 1 d., 1 ir 2 Priedai) ir (arba) „Natura 2000“ teritorijų reikšmingumo nustatymo procedūros.

⁴¹ Kaip apibrėžta Projekto(-ų) atitikties Europos investicijų banko aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcijos 1 Priede, netechninė PAV ataskaitos santrauka yra netechninio pobūdžio, lengvai suprantama tiek visuomenei, tiek valstybės ir savivaldybių institucijų atstovams PAV ataskaitos santrauka, kuri yra sudėtinė ataskaitos dalis. Joje pateikiama apibendrinta visa vertinimo ataskaitoje nagrinėjama informacija, išskiriant svarbiausius aspektus ir vertinimo rezultatus. PAV ataskaitos turinį reglamentuoja PAV įstatymas.

⁴² Tarybos direktyva 92/43/EEB ir Tarybos direktyva 79/43/EEB.

⁴³ EIB reikalaujama A forma atitinka už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracijos formą, patvirtintą LR Aplinkos ministro 2008 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. D1-505 „Dėl už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracijos formos patvirtinimo ir pasirašymo“ (Žin., 2008, Nr. 114-4372). Tais atvejais, kai vadovaujantis minėtu įsakymu už „Natura 2000“ teritorijų stebėseną atsakingos institucijos deklaracija nėra išduodama, projekto vykdytojui pateikus atskirą prašymą Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos (VSTT), Tarnyba išduoda EIB paskolos sutarties nuostatas atitinkančią A formą.

⁴⁴ EIB reikalaujama B forma atitinka LR Aplinkos ministerijos nustatytą informacijos Europos Komisijai apie planus, programas ir projektus, galinčius turėti neigiamą poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, ir patvirtintas kompensacines priemones bendram šio tinklo vientisumui apsaugoti formą. Tuo atveju, kai projektas turi neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms, dėl šios formos gavimo įgyvendinančioji institucija kreipiasi į VSTT.

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
		EUR, reikalaujama A ⁴³ arba B ⁴⁴ formos.	
Išmokėjimo atidėjimas	Sutarties 1 straipsnio 1.05A dalis	„Bankas Skolininko prašymu atideda bet kurios visos paskolos dalies ar jos dalies išmokėjimą iki Skolininko nurodytos dienos, kuri turi būti ne vėliau kaip po šešių mėnesių nuo numatytos išmokėjimo dienos. Tokiu atveju Skolininkas sumoka atidėjimo kompensaciją, kaip nustatyta 1 straipsnio 1.05B dalyje. Bet kuris atidėjimo prašymas paskolos dalies atžvilgiu galioja tik, jei pateikiamas likus bent penkioms Liuksemburgo darbo dienoms iki numatytos išmokėjimo dienos“. Ar/kaip ši procedūra (Skolininko prašymas atidėti išmokėjimą) apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje? Ar užfiksuoti prašymo atidėti išmokėjimą terminai, ar šie terminai suderinti su nurodytais Sutartyje?	Įgyvendinta
Atidėjimo kompensacija	Sutarties 1 straipsnio 1.05B dalis	„Jei bet kurios paskolos dalies, apie kurią pranešta, (kaip apibrėžta šioje 1 straipsnio 1.05B dalyje) išmokėjimas atidedamas Skolininko prašymu arba dėl to, kad neįvykdomos išmokėjimo sąlygos, Skolininkas Banko pareikalavimu sumoka kompensaciją už tą sumą, kurios išmokėjimas atidėtas.“ Ar/kaip ši procedūra (atidėjimo kompensacijos mokėjimas) apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje?	Įgyvendinta
Reikalavimai paskirstymo procedūroms	Sutarties 1 straipsnio 1.06 i dalis	Ar paskola skiriama tik projektams, kurie laikomi atitinkančiais techniniame aprašyme nustatytus finansavimo reikalavimus (kaip nustatyta Sutarties A papildomame dokumente - Techninio aprašo A.1.1. – A.1.3. dalyse)? [detaliau žr. A papildomas dokumentas, Techninis aprašas]	Įgyvendinta
	Sutarties 1 straipsnio 1.06 ii dalis	Ar prieš pateikdamas Bankui paskirstymo paraišką Skolininkas laikosi tokių preliminarių procedūrų: 1) <u>Projektus, kurių investicijų vertė yra mažesnė kaip 25 mln. EUR</u> , atrenka Skolininkas. Banko tarnybos atlieka atrinktų projektų <i>ex-post</i> vertinimą. Skolininkas pateikia paskirstymo paraišką, parengtą F papildomame dokumente nustatyta forma; 2) <u>Projektai, kurių vertė 25–50 mln. EUR</u> , G papildomame dokumente	Įgyvendinta

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
		<p>nustatyta forma teikiami <i>ex-ante</i> Bankui, kad šis juos prieš finansuodamas patvirtintų;</p> <p>3) <u>Projektai, kurių vertė didesnė kaip 50 mln. EUR</u>, iš esmės laikomi atskiromis paskolomis ir juos atskirai vertina Banko tarnybos. Prieš Bankui išmokant lėšas Skolininkui projektai bus teikiami vertinti Valdybai. Skolininkas pateikia tokius Projektus Bankui pagal „didelės apimties projekto paraiškos formą“, kaip reikalaujama 2006 m. gruodžio 8 d. Komisijos reglamente (EB) Nr. 1828/2006. Be to, Skolininkas apie tokius projektus pateikia Bankui visą papildomą informaciją, kurios Bankas savo nuožiūra gali paprašyti;</p> <p>4) su kiekviena paskirstymo paraiška pateikiamas projektų sąrašas, kuriame nurodoma:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) kuriems projektams taikomas poveikio aplinkai vertinimas; arba ii) kurie projektai turi poveikio bet kuriai saugomai NATURA 2000 vietai arba, kaip gali būti, kurių projektų atžvilgiu turi būti atliekamas gamtos / biologinės įvairovės vertinimas. 	
Kredito paskirstymas	Sutarties 1 straipsnio 1.07 dalis	<p>„Skolininkas, prireikus, ne vėliau kaip iki 2016 m. kovo 31 d. pateikia Bankui F papildomame dokumente nustatytos formos paskirstymo paraišką, kuriame įrodoma, kaip programos priemonėms (kaip apibrėžta A papildomame dokumente) paskirstyta visa kredito suma“. Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje? Ar nustatyti terminai? Ar terminai suderinti su nurodytais Sutartyje?</p> <p>„Galutinio paskirstymo ataskaita, parengta laikantis F papildomame dokumente nustatytos formos, kurioje išsamiai <i>inter alia</i> įrodomas paskolos paskirstymas programos priemonėms, kaip apibrėžta A papildomame dokumente, pateikiama arba i) dieną, praėjus metams nuo paskutinės paskolos dalies išmokėjimo, arba ii)</p>	<p>Įgyvendinta</p> <p>Įgyvendinta</p>

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
		2016 m. birželio 31 d., atsižvelgiant į tai, kuri diena yra anksčiau“. Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje? Ar nustatyti terminai? Ar terminai suderinti su nurodytais Sutartyje?	
Paskolos perpaskirstymas	Sutarties 1 straipsnio 1.08 dalis	„Skolininkas, pateikdamas Bankui prašymą, kuriame nurodomos priežastys, ir ne vėliau kaip 2016 m. birželio 30 d. gali siūlyti perpaskirstyti pagal 1 straipsnio 1.07 dalį bet kurią paskolos dalį, kuri jau paskirstyta“. Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje? Ar nustatyti terminai? Ar terminai suderinti su nurodytais Sutartyje?	Įgyvendinta
Skolininko teisė anuliuoti	Sutarties 1 straipsnio 1.09A dalis	„Skolininkas, nusiuntęs Bankui pranešimą, gali bet kuriuo metu anuliuoti visą neišmokėtą kredito dalį ar jos dalį ir toks anuliacija įsigalioja iš karto. Tačiau pranešimas neturi poveikio paskolos daliai, apie kurią pranešta ir kurios numatyta išmokėjimo diena yra po penkių Liuksemburgo darbo dienų nuo pranešimo dienos“. Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje? Ar nustatyti terminai? Ar terminai suderinti su nurodytais Sutartyje?	Įgyvendinta
Paskolos dalys su fiksuota palūkanų norma	Sutarties 3 straipsnio 3.01A dalis	Ar Skolininkas kas pusę metų arba kas metus moka palūkanas, susidariusias nuo kiekvienos paskolos dalies su fiksuota palūkanų norma negrąžinto likučio tam tikromis mokėjimo dienomis, kaip nurodyta išmokėjimo pranešime ir toks mokėjimas prasideda pirmą mokėjimo dieną po paskolos dalies numatytos išmokėjimo dienos? Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje? Ar nustatyti terminai? Ar terminai suderinti su nurodytais Sutartyje?	Įgyvendinta
Paskolos dalys su FMKPN	Sutarties 3 straipsnio 3.01B dalis	Ar Skolininkas kas ketvirtį, kas pusę metų arba kas metus moka palūkanas, susidariusias nuo kiekvienos paskolos dalies su FMKPN (kaip apibrėžta toliau) negrąžinto likučio tam tikromis mokėjimo dienomis, kaip nurodyta išmokėjimo pranešime ir toks mokėjimas prasideda pirmą mokėjimo dieną po paskolos dalies numatytos išmokėjimo dienos? Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje? Ar nustatyti terminai? Ar terminai suderinti su	Įgyvendinta

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
		nurodytais Sutartyje?	
Paskolos dalių konvertavimas	Sutarties 3 straipsnio 3.01C dalis	„Jei Skolininkas naudojasi galimybe konvertuoti palūkanų normos bazę arba paskolos dalies valiutą, jis, nuo palūkanų peržiūrėjimo / konvertavimo dienos įsigaliojimo dienos, moka palūkanas pagal atitinkamo šios Sutarties papildomo dokumento nuostatas nustatyta norma“. Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje? Ar nustatyti terminai? Ar terminai suderinti su nurodytais Sutartyje?	Įgyvendinta
Paskolos gražinimas	Sutarties 4 straipsnio 4.01 – 4.03 dalys	Kokia paskolos gražinimo forma atsižvelgiant į Sutarties 4 straipsnio 4.01 – 4.03 dalis pasirinkta? Kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje?	Įgyvendinta
Mokėjimo laikas ir vieta	Sutarties 5 straipsnio 5.03 dalis	Ar visos sumos, išskyrus palūkanas, kompensacijas ir pagrindinę sumą, sumokamos per septynias dienas nuo tos dienos, kurią Skolininkas gauna Banko reikalavimą? Kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje?	Įgyvendinta
Paskolos ir kitų turimų lėšų naudojimas	Sutarties 6 straipsnio 6.01 dalis	Ar Skolininkas naudoja paskolos lėšas tik veiksmams (t.y. projektams) vykdyti, tiesiogiai arba netiesiogiai, per galutinius gavėjus? Ar Skolininkas užtikrina, kad valstybės išlaidų dalis būtų padengta iš kitų 4 konstatuojamojoje dalyje nurodytų lėšų (8 431,7 mln. eurų), kuriomis papildomas finansavimas, reikalingas veiksmams (projektams) įgyvendinti? Ar Skolininkas užtikrina, kad tokios lėšos būtų suteiktos (tiek, kiek jų reikia) finansuojant veiksmus (projektus)?	Įgyvendinta
Veiksmų (projektų) užbaigimas	Sutarties 6 straipsnio 6.02 dalis	Ar Skolininkas vykdo ir pasirūpina, kad kiekvienas galutinis gavėjas vykdytų veiksmus (projektus) taip, kaip nustatyta Techniniame apraše, kuris kartais gali būti keičiamas Skolininko ir Banko susitarimu, ir užbaigia juos iki nurodytos galutinės dienos?	Įgyvendinta
Padidėjusi veiksmų vertė	Sutarties 6 straipsnio 6.03 dalis	Jei veiksmų (projektų) vertė yra didesnė už 3 konstatuojamoje dalyje nurodytą skaičių (t.y. 9 563,70 mln. eurų), ar nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje Skolininkui nustatyta prievolė nedelsiant informuoti Banką apie priemones, kurių jau imtasi ar bus imtasi, siekiant užtikrinti tinkamą veiksmų (projektų) vykdymą?	Įgyvendinta

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
Konkurso skelbimas	Sutarties 6 straipsnio 6.04 dalis	<p>Ar Skolininkas perka įrangą, gauna paslaugas ir užsako darbus projektams pagal veiksmus: i) tiek, kiek ta įranga, paslaugos ar darbai būtini projektams pagal veiksmus, laikydamasis susijusių ES direktyvų (siekiant išvengti abejonių, Skolininko rangos institucijoms, kurioms taikomos ES direktyvos, yra valstybinės, regioninės ir vietos valdžios institucijos, įstaigos, kurioms taikoma viešoji teisė arba vienos ar kelių tokių valdžios institucijų ar įstaigų, kurioms taikoma viešoji teisė, įsteigtos asociacijos); ir ii) tiek, kiek netaikomos ES direktyvos, skelbdamas viešųjų pirkimų konkursus, kurie turi atitikti Banko reikalaujamus ekonomiškumo ir veiksmingumo kriterijus (t.y. ar skolininkas tinkamai organizuoja viešuosius pirkimus)?</p> <p>Ar Skolininkas pasirūpina, kad kiekvienas galutinis gavėjas pirktų įrangą, gautų paslaugas ir užsakytų darbus projektams pagal veiksmus: i) tiek, kiek ta įranga, paslaugos ar darbai būtini projektams pagal veiksmus, laikydamasis susijusių ES direktyvų; ir ii) tiek, kiek netaikomos ES direktyvos, skelbdamas viešųjų pirkimų konkursus, kurie turi atitikti Banko reikalaujamus ekonomiškumo ir veiksmingumo kriterijų (t.y. ar galutiniams naudos gavėjams nustatyta pareiga tinkamai organizuoti viešuosius pirkimus)?</p>	Įgyvendinta
Įsipareigojimai tęsti veiklą	Sutarties 6 straipsnio 6.05 dalis	<p>Kol paskola negražinta, ar Skolininkas įsipareigoja laikytis šių reikalavimų (kartu užtikrina, kad ir kiekvienas galutinis gavėjas laikytųsi):</p> <ul style="list-style-type: none"> i) priežiūros: prižiūri, remontuoja, rekonstruoja ir atnaujina visą turtą, kuris yra veiksmų (projektų) dalis, tiesiogiai ar netiesiogiai priklausanti Skolininkui, kaip reikalaujama susijusiuose Lietuvos teisės aktuose; ii) teisės ir leidimų: išlaikyti visas teises, leidžiančias naudotis svetima žeme einančiais keliais ar takais, kurių reikia įgyvendinant veiksmus (projektus), arba naudojimosi teises; ir iii) aplinkos apsaugos: įgyvendinti veiksmus (projektus) laikydamasis tų Europos Sąjungos (išskyrus 	Įgyvendinta

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
		visas leidžiančias nukrypti nuostatas, dėl kurių susitarė Lietuvos Respublika ir Europos Sąjunga) ir Lietuvos Respublikos teisės aktų, taip pat galiojančių tarptautinių sutarčių, kurių pagrindinis uždavinys – tausoti, saugoti ir gerinti aplinką; šiuo tikslu „aplinka“, tiek, kiek tai turi poveikio žmonių gerovei, yra: a) gyvūnija ir augalija; b) dirvožemis, vanduo, oras, klimatas ir kraštovaizdis; ir c) kultūros paveldas ir apstatyta aplinka.	
Stebėsenos komitetai	Sutarties straipsnio dalis 6.06	Ar Skolininkas sudarė sąlygas, kad pagal Reglamentą Nr. 1083/2006/EB Banko atstovai turėtų teisę dalyvauti programos stebėsenos komitetuose?	Įgyvendinta
Atitikties teisės aktams tikrinimas	Sutarties straipsnio dalis 6.07	Ar Skolininkas tikrina, ar galutiniai gavėjai laikosi susijusių ir galiojančių ES teisės aktų, visų pirma aplinkos apsaugos, valstybės pagalbos ir viešųjų pirkimų srityje? Kokios procedūros ir reikalavimai yra nustatyti EIB paskolos administravimo sistemoje?	Įgyvendinta
Informacijos saugojimas	Sutarties straipsnio dalis 6.08	Ar Skolininkas saugo svarbius dokumentus (įskaitant poveikio aplinkai vertinimo netechnines santraukas, gamtos / biologinės įvairovės vertinimus ir lygiaverčius dokumentus, kuriais patvirtinama, kad laikomasi buveinių ir paukščių direktyvų), kaip reikalaujama pagal vietos teisės aktus, ir pateikia tokius dokumentus Bankui, jei Bankas pateikia raštišką prašymą?	Įgyvendinta
Poveikio aplinkai ar biologinės įvairovės vertinimas	Sutarties straipsnio dalis 6.09	Ar įtvirtinta prievolė Skolininkui neskirti jokių EIB lėšų projektams, kurių atžvilgiu pagal ES ir nacionalinę teisę reikia atlikti poveikio aplinkai ar biologinės įvairovės vertinimą, tol, kol prieš išsipareigodamas negauna kompetentingos institucijos sutikimo ir viešai nepateikiama poveikio aplinkai vertinimo netechninė santrauka?	Įgyvendinta
Su projektais susijusi informacija	Sutarties straipsnio dalis 8.01	Ar Skolininkas, veikdamas kaip vadovaujančioji institucija ir kaip mokėjimo institucija, yra išsipareigojęs pateikti Bankui elektronine forma ar popieriuje anglų kalba dokumentus, nustatytus Sutarties 8.01 dalies i – v punktuose? Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje?	Įgyvendinta

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
Su Skolininku susijusi informacija	Sutarties 8 straipsnio 8.01 dalies i)	Ar Skolininkas užtikrina, kad jo įrašuose būtų aiškiai parodytos operacijos, susijusios su veiksnių finansavimu ir vykdymu, ir užtikrina, kad Bankui, jo prašymu, būtų suteikta visų susijusių sąskaitų audito informacija? Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje?	Įgyvendinta
	Sutarties 8 straipsnio 8.01 dalies ii)	Ar Skolininkas įsipareigojęs informuoti Banką: i) apie tai, kas įpareigoja iš anksto sumokėti bet kurį finansinį įsiskolinimą; ir ii) apskritai apie bet kurį faktą ar įvykį, kuris gali neleisti vykdyti bet kurio Skolininko įsipareigojimo pagal šią Sutartį, arba kuris gali labai pabloginti veiksnių vykdymo ar veikimo sąlygas ar jas paveikti? Ar/kaip ši procedūra apibrėžta nacionalinėje EIB paskolos administravimo sistemoje?	Įgyvendinta
Informacijos siuntimas	Sutarties 8 straipsnio 8.03 dalis	Ar informacija, kurią Bankui turi suteikti Skolininkas pagal Sutarties 1 straipsnio 1.04, 1.06, 1.07, 8.01 ir 8.02 dalis arba dėl tų dalių, siunčiama Bankui taip, kaip nustatyta Sutarties A papildomame dokumente?	Įgyvendinta
Banko prieiga prie projektų	Sutarties 8 straipsnio 8.04 dalis	Ar Skolininkas užtikrina banko prieigą prie projektų (ar leidžiama Banko paskirtiems asmenims lankytis su pagal veiksmus vykdomais projektais susijusiose vietose, įrenginiuose ir įmonėse ir atlikti tokius patikrinimus, kuriuos jie gali pageidauti atlikti? Ar per projektų įgyvendinimo padalinį suteikia jiems arba užtikrina, kad jiems tuo tikslu būtų suteikta visa planavimo ir organizavimo pagalba (vengiant abejonių, bet kokie vizitai ar patikrinimai vietoje, kurių pageidauja Bankas, koordinuojami ir organizuojami per Skolininką)? Ar Projektų įgyvendinimo padalinys organizuoja ir lydi Banko atstovus visuose deramo tikrinimo ar stebėjimo vizituose ir suteikia jiems pagalbą arba užtikrina, kad jiems būtų suteikta būtina pagalba pagal Banko audito politiką?	Įgyvendinta

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
Paskirtis, vieta	A papildomo dokumento (Techninio aprašo) A.1.1. punktas	<p>Ar pagrindine paskola (PP) yra remiama Nacionalinė bendroji strategija (NBS) ir investicijos, įtrauktos į priemones, nustatytas trijose 2007–2013 m. programavimo laikotarpio veiksmų programose (VP):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 2007–2013 m. žmogiškųjų išteklių plėtros VP⁴⁵, 2) 2007–2013 m. ekonomikos augimo VP⁴⁶, 3) 2007–2013 m. sanglaudos skatinimo VP⁴⁷? <p>Ar finansuojami trys pagrindiniai NBS prioritetai: i) žinių visuomenės kūrimas Lietuvoje, susietas su našiais žmogiškaisiais ištekliais, ii) konkurencingos ekonomikos kūrimas, užtikrinant greitą šalies ekonomikos augimą ir iii) gyvenimo kokybės gerinimas ir socialinė bei regioninė sanglauda? Ar pagrindine paskola remiamas NBS vizijos siekimas: „sparčiai gerinti sąlygas investuoti, dirbti ir gyventi Lietuvoje, kad ūkio augimo teikiama nauda pasiektų visus Lietuvos gyventojus“?</p> <p>Ar pagrindine paskola taip pat iš dalies finansuojami šeši stambūs vandens tiekimo ir vandentvarkos projektai, kurie bendrai finansuojami iš Sanglaudos fondo (2004–2006 m. programavimo laikotarpis)? Ar įtvirtintas reikalavimas šiuos projektus užbaigti 2010 m.?</p>	Įgyvendinta
Veiksmų programos ir prioritetai	A papildomo dokumento (Techninio aprašo) A.1.2. punktas	Ar užtikrinama, kad EIB lėšomis nebūtų finansuojamas žemės įsigijimas ir PVM?	Įgyvendinta
Energetikos projektų	A papildomo dokumento	Ar finansuojami energetikos projektai atitinka Techninio aprašo A.1.3. punkte	Įgyvendinta

⁴⁵ Ar EIB paskolos lėšomis finansuojami projektai, kurie atitinka ES politikos/EIB veiksmų tikslus/investicijų kategorijas švietimo ir mokymo srityje (žr. *Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives*, 6.1 - 6.4 p.)?

⁴⁶ Ar EIB paskolos lėšomis finansuojami projektai, kurie atitinka ES politikos/EIB veiksmų tikslus/investicijų kategorijas energetikos (žr. *Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives*, 11.1 – 11.4 p.), transporto (žr. *Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives*, 7.1 – 7.4 p.), mokslinių tyrimų ir plėtros (žr. *Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives*, 4.1 – 4.4 p.), informacinių technologijų ((žr. *Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives*, 5.1 – 5.4 p.) srityse?

⁴⁷ Ar EIB paskolos lėšomis finansuojami projektai, kurie atitinka ES politikos/EIB veiksmų tikslus/investicijų kategorijas tvarios bendruomenės (miesto plėtros, tvaraus transporto, sveikatos) (žr. *Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives*, 10.1 – 10.4 p.), aplinkos ir gamtos apsaugos (žr. *Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objective*, 9.1 – 9.4 p.) srityse?

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
tinkamumo kriterijai	(Techninio aprašo) A.1.3. punktas	nustatytus reikalavimus? Ar EIB paskolos lėšomis finansuojami projektai, kurie atitinka ES politikos/EIB veiksmų tikslus energetikos srityje ir investicijų kategorijas ⁴⁸ ?	
Energetikos projektų tinkamumo kriterijai	A papildomo dokumento (Techninio aprašo) A.1.4. punktas	Ar vertinant energetikos projektų tinkamumą finansuoti, netinkamomis finansuoti iš paskolos lėšų pripažįstamos šios projektų ir projektų komponentų kategorijos: naujos didelės elektrinės; atliekų deginimas (įskaitant RDF) ir toksinių atliekų perdirbimą) įprasta eksploatacinė veikla; vien tik finansiniai sandoriai, kurie tiesiogiai nesusiję su naujomis fizinėmis investicijomis; žemės įsigijimas?	Įgyvendinta
Paskirstymo paraiška/ataskaita	A Papildomo dokumento (Techninio aprašo) A.1.5. punktas	Ar laikomasi paskirstymo paraiškos/ataskaitos formos reikalavimų, nurodytų A papildomo dokumento (Techninio aprašo) A.1.5. punkte?	Įgyvendinta
Projekto informacija	A Papildomo dokumento (Techninio aprašo) A.2. punktas	Ar Bankui išsiunčiama projekto informacija, kaip nustatyta A papildomo dokumento (Techninio aprašo) A.2. punkte?	Įgyvendinta
Išmokėjimų prašymo forma	C Papildomo dokumento (Skolininkui skirtos formos) C.1 forma	Ar Išmokėjimų prašymas, siunčiamas remiantis Sutarties 1 straipsnio 1.02B dalimi, atitinka nustatytą formą? <i>[reikalavimas kartojasi, žr. Reikalavimai išmokėjimo prašymui, Sutarties 1 straipsnio 1.02B dalis]</i>	Įgyvendinta
Paskirstymo paraiškos/ paskirstymo ataskaitos/ galutinės paskirstymo ataskaitos forma	F Papildomo dokumento (Paskirstymo paraiškos/ paskirstymo ataskaitos/ galutinės paskirstymo ataskaitos forma)	Ar Paskirstymo paraiškos/ paskirstymo ataskaitos/ galutinė paskirstymo ataskaita atitinka nustatytą formą?	Įgyvendinta
Informacijos, kuri turi būti teikiama dėl vidutinio dydžio projektų, šablonas	G Papildomas dokumentas (Informacijos, kuri turi būti teikiama dėl vidutinio dydžio projektų, šablonas)	Ar teikiant informaciją Bankui dėl vidutinio dydžio projektų laikomasi nustatyto šablono?	Įgyvendinta
-	-	Ar EIB pateikiamos bendrosios ataskaitos	Įgyvendinta

⁴⁸ žr. Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives, 11.1 – 11.4 p.

Reikalavimo pobūdis	Dokumento straipsnis/dalis kuriame nustatytas reikalavimas	Klausimas	Įgyvendinimo būklė
		(EIB paskolos lėšų priskyrimo projektams ataskaitos (<i>angl. allocation requests</i>), EIB paskolos lėšų išmokėjimo projektams ataskaitos (<i>angl. disbursement requests</i>) ir Veiksmų programos metinės ataskaitos)?	

3 PRIEDAS. APKLAUSOS REZULTATŲ ATASKAITA

1. APKLAUSOS METODIKA

1.1. Apklausoje metodas

Apklausa buvo vykdoma internete, naudojant www.publika.lt siūlomą viešą apklausų el. įrankį. Respondentams buvo išsiųstas el. laiškas su pateikta nuoroda į internete patalpintą klausimą, kurį sudarė 13 uždarų ir 11 atvirų klausimų.

1.2. Respondentų atranka

Apklausoje tikslinė grupė – įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojai, atliekantys paraiškų vertinimą. Atrankos dydis – 210 respondentų.

1.3. Apklausoje atlikimas

Apklausa buvo vykdoma 2010 m. kovo 19–26 dienomis. Iš viso apklausoje dalyvavo **70** arba 33 % respondentų (lentelė 1). 80 % atsakymus pateikusiųjų įgyvendinančių institucijų darbuotojų nurodė, jog pagal jų administruojamas veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemones turi būti atliekamas projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimas.

Lentelė 1. Apklausoje dalyvių pasiskirstymas pagal įgyvendinančiąją instituciją

Eil. Nr.	Įgyvendinančioji institucija	Respondentų skaičius	Respondentų santykis, %
1.	Europos socialinio fondo agentūra	21	30
2.	Centrinė projektų valdymo agentūra	16	22,86
3.	Lietuvos verslo paramos agentūra	16	22,86
4.	Transporto investicijų direkcija	9	12,86
5.	Aplinkos projektų valdymo agentūra	8	11,43
Viso:		70	100

2. APKLAUSOS REZULTATAI

2.1. Bendras EIB paskolos administravimo sistemos vertinimas

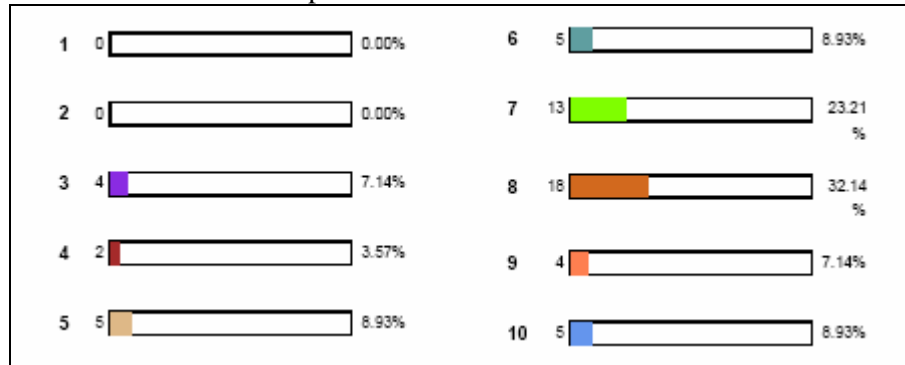
Kokiu pažymiu nuo 1 iki 10 Jūs vertintumėte EIB paskolos administravimo sistemą apskritai, t. y. už EIB paskolos administravimą atsakingoms institucijoms nustatytas funkcijas, atsakomybę, kontrolę, procedūras, dokumentų formas?

71 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų EIB paskolos administravimo sistemą bendrai (už EIB paskolos administravimą atsakingoms institucijoms nustatytas funkcijas, atsakomybę, kontrolę, procedūras, dokumentų formas) vertino gerai arba labai gerai, 18 % – vidutiniškai ir apie 11 % – blogai (1 pav.). Pagrindinius EIB paskolos administravimo sistemos trūkumus respondentai nurodė šiuos:

- 1) aiškios vertinimo metodikos trūkumas (sistemą reglamentuojančiuose dokumentuose pateikiama informacija yra nepakankamai informatyvi ir aiški/ konkreti, taip pat yra neapibrėžtumų, dviprasmiškų nuostatų);

- 2) vertinimo sistemos sudėtingumas (neaiškus funkcijų/ atsakomybės sričių pasidalinimas, proceso vientisumo ir nuoseklumo trūkumas, pvz., grįžtama prie dokumentų patikros dėl tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis, kai paraiška jau yra įvertinta; skirtingus administravimo/ vertinimo etapus vykdo skirtingi asmenys).

Paveikslas 1. EIB paskolos administravimo sistemos vertinimas

Kiek problematiškas/ sudėtingas, Jūsų nuomone, yra projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesas?

Projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesą respondentai vertino kaip iš esmės neproblematišką (2 pav.), o mažiausiai sudėtingas proceso dalis/ veiksmus nurodė šiuos:

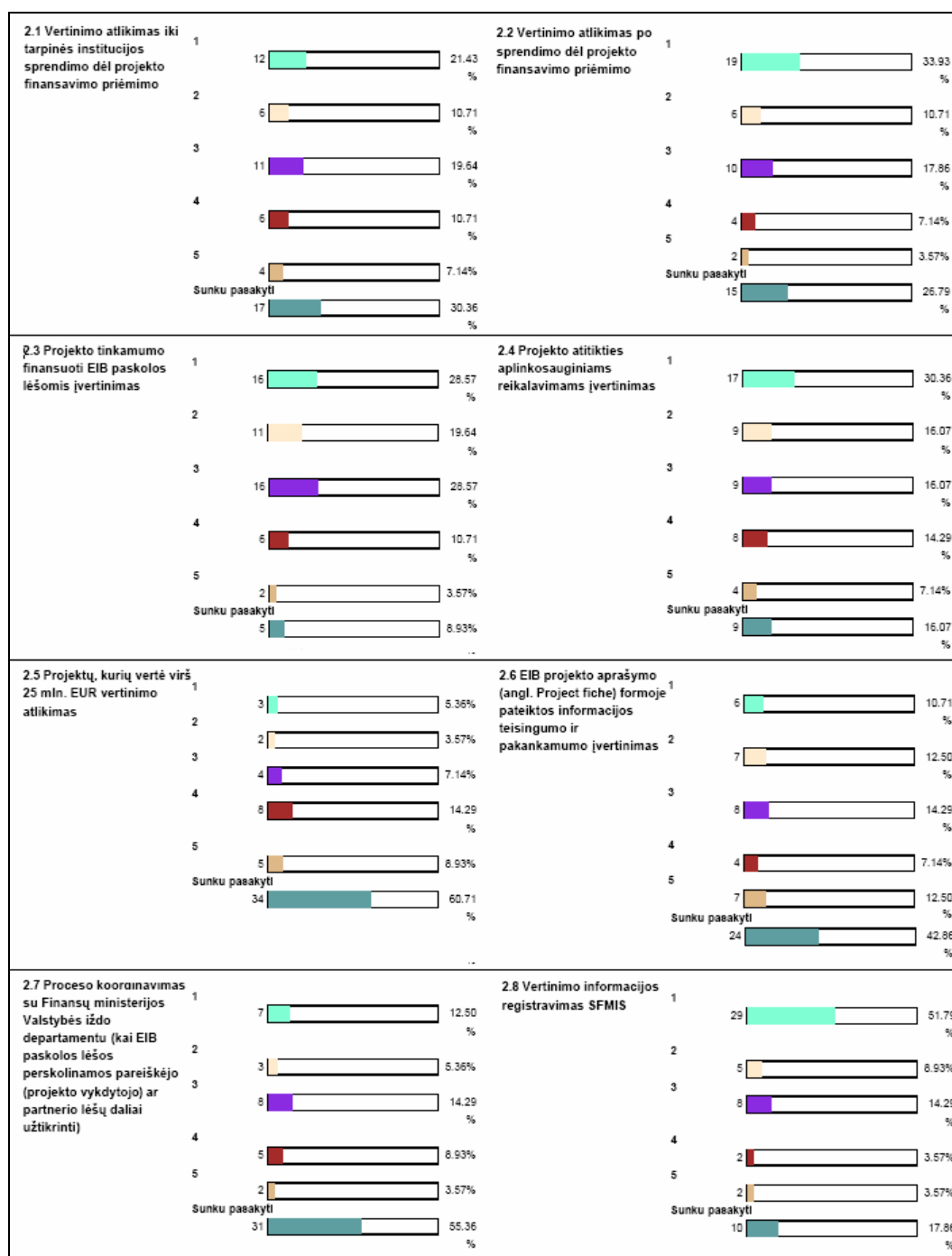
- 1) vertinimo informacijos registravimas SFMIS (61 %);
- 2) projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis įvertinimas (48 %);
- 3) projekto atitikties aplinkosauginiams reikalavimams įvertinimas (46 %);
- 4) vertinimo atlikimas po sprendimo dėl projekto finansavimo priėmimo (44 %).

Kaip vidutiniškai sudėtingas arba problematiškas proceso dalis respondentai apibūdino šias:

- 1) vertinimo atlikimas iki tarpinės institucijos sprendimo dėl projekto finansavimo priėmimo (38 %);
- 2) EIB projekto aprašymo (angl. *Project fiche*) formoje pateiktos informacijos teisingumo ir pakankamumo įvertinimas (34 %);
- 3) projektų, kurių vertė virš 25 mln. EUR, vertinimo atlikimas (30 %);
- 4) proceso koordinavimas su Finansų ministerijos Valstybės išdo departamentu (27 %).

Reikia atkreipti dėmesį į tai, jog apie 32 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų konkrečiai (balais) įvertinti projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo proceso negalėjo.

Paveikslas 2. Projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesas

Kokius pasiūlymus galėtumėte pateikti, kurie pagerintų, supaprastintų projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesą?

Siekiant pagerinti, supaprastinti projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesą, buvo siūlomos šios priemonės:

- 1) paprastesnės dokumentų formos ir turinys (ypatingai tiems projektams, kurie nėra tinkami finansuoti EIB paskolos lėšomis) bei dokumentų adaptavimas konkrečioms priemonėms (pvz., Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lape nurodytų investicijų sričių geresnis pritaikymas konkrečioms priemonėms; perteklinių klausimų, nesusijusių su konkrečia priemone, skaičiaus mažinimas);
- 2) aiškesnis proceso reglamentavimas (konkrečios, nedviprasmiškos formuluotės);
- 3) proceso/ proceso dalies skaitmeninimas (pvz., patikros lapų pildymas SFMIS ir pan.);
- 4) perteklinių veiklų atsisakymas (pvz., atskiro vertinimo dėl projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis, kai paraiška jau yra įvertinta kaip tinkama);

5) išsamių, tam tikrai įgyvendinančiai institucijai specializuotų mokymų organizavimas.

Ar atlikdami projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą naudojatės Finansų ministerijos parengtomis Projektų tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis vertinimo ir priežiūros atlikimo gairėmis (toliau – EIB vertinimo gairės), skelbiamomis www.esparama.lt?

86 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų nurodė, jog atlikdami projekto tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą, naudojasi Finansų ministerijos parengtomis EIB vertinimo gairėmis (3 pav.).

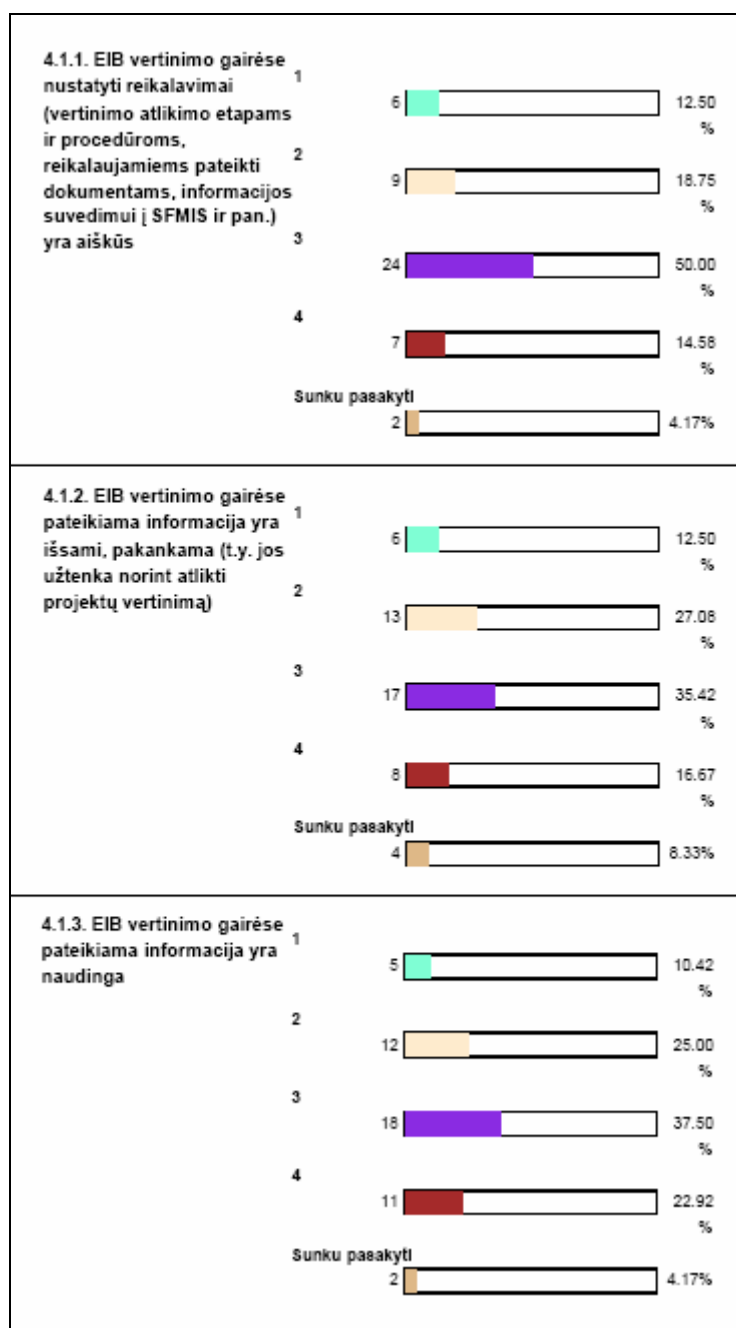
Paveikslas 3. EIB vertinimo gairių naudojimas

Įvertinkite EIB vertinimo gairėse pateikiamos informacijos išsamumą, aiškumą ir naudingumą, atliekant projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą.

EIB vertinimo gairėse nustatytus reikalavimus bei pateiktą informaciją 60 % respondentų įvertino kaip aiškius, išsamius, pakankamus ir naudingus, o 35 % – vertino priešingai (4 pav.).

Paveikslas 4. EIB vertinimo gairėse pateikiamos informacijos vertinimas

Jeigu EIB vertinimo gairėse pateikiamos informacijos išsamumą, aiškumą ir naudingumą, atliekant projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą, įvertinote neigiamai, prašome nurodyti, kodėl taip manote?

Pagrindinės priežastys, dėl kurių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojai neigiamai vertino EIB vertinimo gairėse pateikiamos informacijos išsamumą, aiškumą ir naudingumą, nurodomos šios:

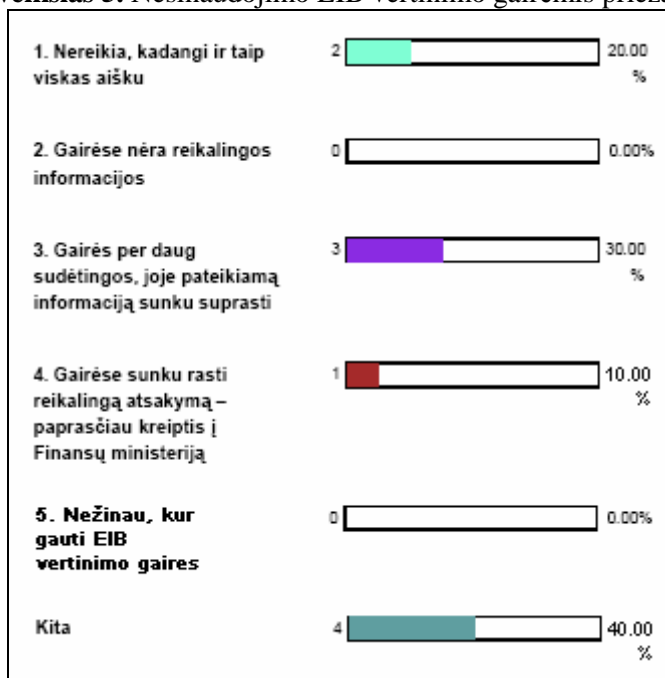
- 1) taisyklės per daug formalizuotos, abstrakčios, nėra atsakymų į specifinius klausimus;
- 2) trūksta informacijos apie didelės apimties projektus (angl. *major projects*) ir tokiu atveju reikalingus pildyti dokumentus;
- 3) trūksta informacijos apie EIB lėšų perskolinimo procedūrą;
- 4) informacija pateikiama nenuosekliai (nėra aiškios proceso schemos).

Jeigu atlikdami projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą EIB vertinimo gairėmis nesinaudojate, prašome nurodyti pagrindines priežastis?

Igyvendinančiųjų institucijų darbuotojai, kurie atlikdami projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą EIB vertinimo gairėmis nesinaudoja (14 %), nurodė tokias pagrindines to priežastis (5 pav.):

- 1) poreikio nebuvimas dėl pakankamai aiškios vertinimo sistemos, praversti vidiniai mokymai (60 %);
- 2) dokumento sudėtingumas, sunkiai suprantama jame pateikiama informacija (30 %).

Paveikslas 5. Nesinaudojimo EIB vertinimo gairėmis priežastys

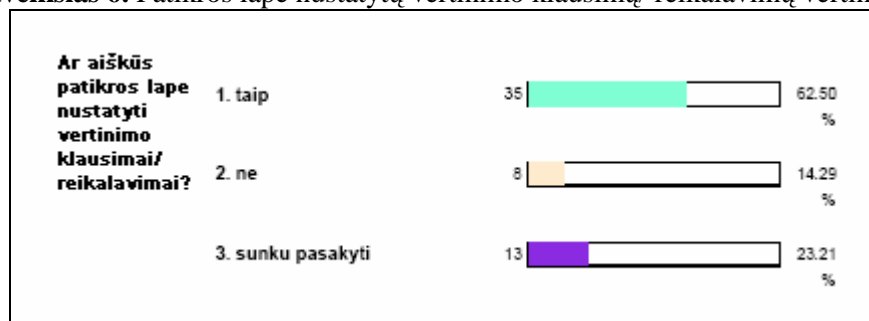

2.2. Projektų išlaidų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimas

Ar aiškūs Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo patikros lape nustatyti vertinimo klausimai/ reikalavimai?

63 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų mano, jog Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo patikros lape nustatyti vertinimo klausimai ir reikalavimai yra aiškūs (6 pav.).

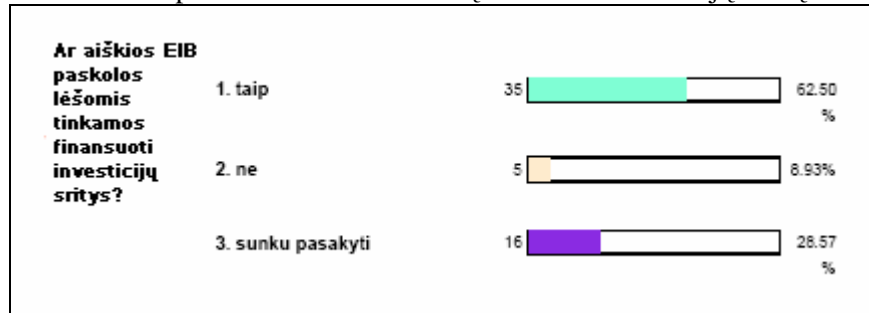
Paveikslas 6. Patikros lape nustatytų vertinimo klausimų/ reikalavimų vertinimas

Ar aiškios EIB paskolos lėšomis tinkamos finansuoti investicijų sritys?

Taip pat 63 % respondentų nurodė, kad EIB paskolos lėšomis tinkamos finansuoti investicijų sritys yra aiškios (7 pav.).

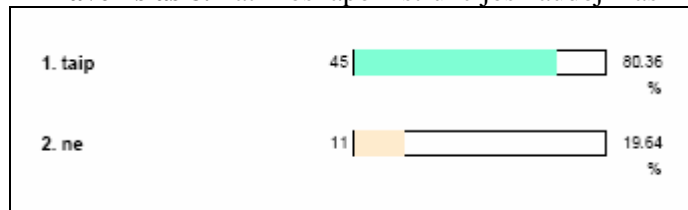
Paveikslas 7. EIB paskolos lėšomis tinkamų finansuoti investicijų sričių vertinimas

Ar pildydami Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lapą naudojate šio patikros lapo pildymo instrukciją, skelbiama www.esparama.lt?

80 % įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų, pildydami Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lapą, naudojami patikros lapo pildymo instrukcija (8 pav.).

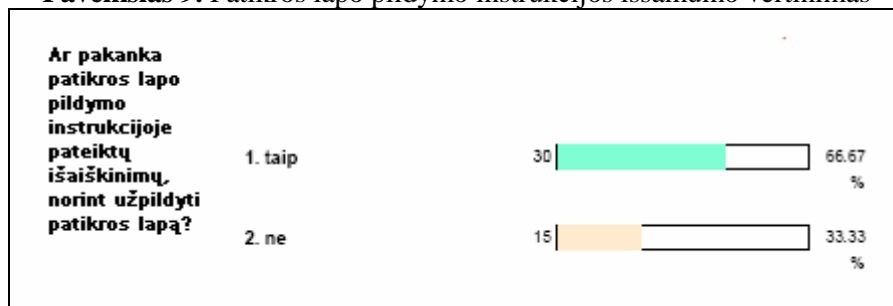
Paveikslas 8. Patikros lapo instrukcijos naudojimas

Ar pakanka Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lapo pildymo instrukcijoje pateiktų išaiškinimų, norint užpildyti patikros lapą?

67 % respondentų pakanka Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lapo pildymo instrukcijoje pateiktų išaiškinimų, norint užpildyti patikros lapą (9 pav.).

Paveikslas 9. Patikros lapo pildymo instrukcijos išsamumo vertinimas

Nurodykite, kokie klausimai dažniausiai kyla (su kokiais sunkumais susiduriate) pildant Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis patikros lapą?

Pagrindiniai klausimai, kylantys pildant Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti Europos investicijų banko paskolos lėšomis patikros lapą, nurodomi šie:

- 1) priemonių priskyrimas EIB paskolos lėšomis tinkamai finansuoti investicijų sričiai (sunku nustatyti, kokiai investicijų sričiai reikia priskirti tam tikras priemones);
- 2) neaiškumai perskolinant EIB lėšas pareiškėjui (patikros lapas nėra pritaikytas vertinimui ir skolinimo ir perskolinimo atveju, nes skiriasi vertinimo kriterijai, pvz. nėra aišku, ar institucija turi vertinti pareiškėjo statusą perskolinimo atveju, ar galimas perskolinimas, kai savivaldybė yra tik kitos įmonės akcininkė/ dalininkė);
- 3) patikros lapo 4.2 lentelės pildymas (vertinimo metu, kai dar nepasirašyta sutartis su

pareiškėju dėl paramos gavimo, nėra aiški bendrojo finansavimo lėšų dalis planuojamoje skirti paramoje, kurią reikia nurodyti minėtoje lentelėje).

Nurodykite, kokie klausimai dažniausiai kyla (su kokiomis problemomis susiduriate), atlikdami projektų išlaidų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą?

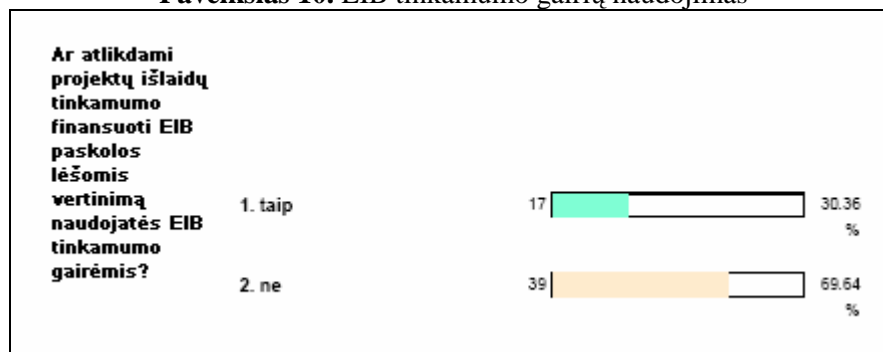
Apklausoje dalyvavę įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojai nurodė šias dažniausiai kylančias problemas, atliekant projektų išlaidų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą:

- 1) neaiškus didelės apimties projekto (angl. *major project*) vertinimo procesas ir tuo atveju būtini dokumentai;
- 2) neaiškus projekto priskyrimas EIB paskolos lėšomis tinkamai finansuoti investicijų sričiai;
- 3) netinkamų finansuoti išlaidų priskyrimas, ypač PVM;
- 4) patikros lapo 4.2 lentelės pildymas (vertinimo metu, kai dar nepasirašyta sutartis su pareiškėju dėl paramos gavimo, nėra aiški bendrojo finansavimo lėšų dalis planuojamoje skirti paramoje, kurią reikia nurodyti minėtoje lentelėje).

*Ar atlikdami projektų išlaidų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą naudojate EIB tinkamumo gairėmis – EIB veiksmų atitikimas ES tikslams (angl. *Eligibility Guidelines – Consistency of EIB operations with EU objectives*)?*

70 % respondentų nurodė, kad atlikdami išlaidų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą, nesinaudoja EIB tinkamumo gairėmis – EIB veiksmų atitikimas ES tikslams (10 pav.).

Paveikslas 10. EIB tinkamumo gairių naudojimas

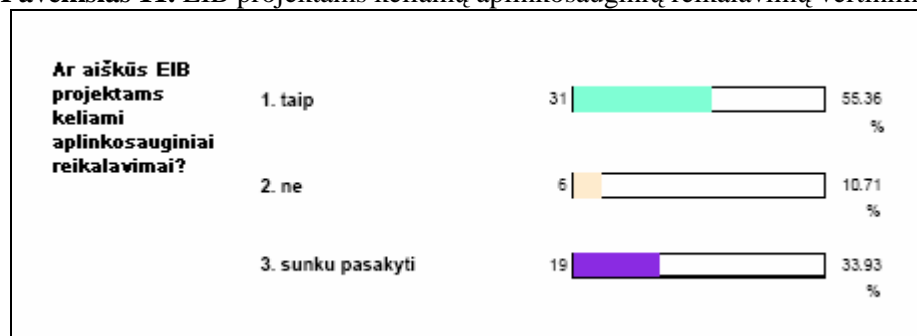

2.3. Projektų atitiktis EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimas

Ar aiškūs EIB projektams keliami aplinkosauginiai reikalavimai?

EIB projektams keliamus aplinkosauginius reikalavimus kaip aiškius įvertino 55 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų (11 pav.).

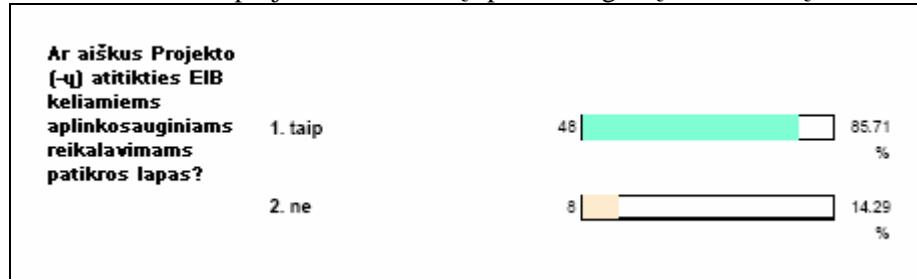
Paveikslas 11. EIB projektams keliamų aplinkosauginių reikalavimų vertinimas

Ar aiškus Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapas?

Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapą kaip aiškų apibūdino 86 % respondentų (12 pav.).

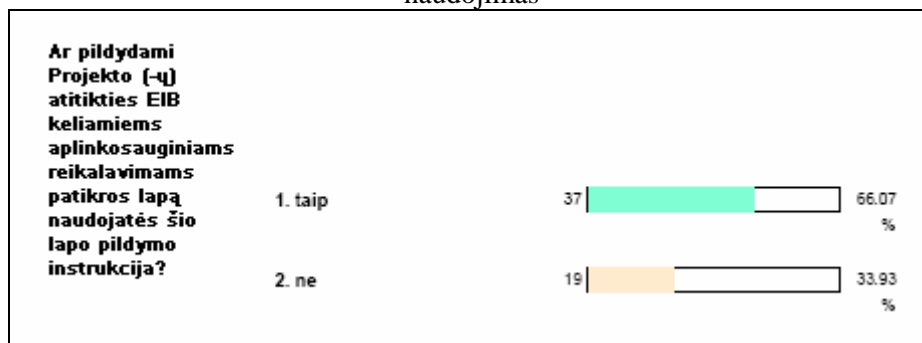
Paveikslas 12. EIB projektams keliamų aplinkosauginių reikalavimų vertinimas

Ar pildydami Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapą naudojate šio patikros lapo pildymo instrukciją, skelbiama www.esparama.lt?

Pildydami Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapą šio patikros lapo instrukcija naudojasi apie 66 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų (13 pav.).

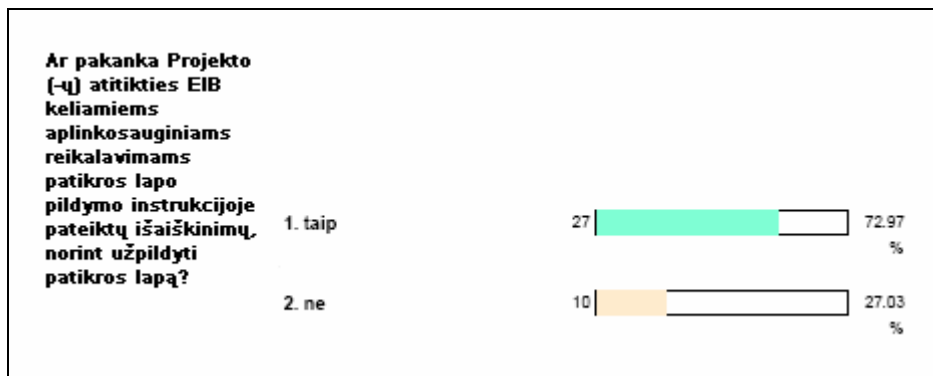
Paveikslas 13. Projekto (-ų) atitikties aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcijos naudojimas

Ar pakanka Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcijoje pateiktų išaiškinimų, norint užpildyti patikros lapą?

73 % respondentų nurodė, jog pakanka Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcijose pateiktų išaiškinimų (14 pav.).

Paveikslas 14. Projekto (-ų) atitikties aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo pildymo instrukcijos vertinimas

*Nurodykite, kokie klausimai dažniausiai kyla (su kokiais sunkumais susiduriate) pildant Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapą?
Nurodykite, kokie klausimai dažniausiai kyla (su kokiomis problemomis susiduriate), atlikdami projektų atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimą?*

Apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojai nurodė šiuos, pildant Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapą ar atliekant projektų atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimą kylančius, klausimus:

- 1) kada projektui yra taikomas PAV reikalavimas;
- 2) kada projektui yra taikomos „Natura 2000“ teritorijų reikšmingumo nustatymo procedūros;
- 3) kokia deklaracija ir koku atveju yra privaloma.

Taip pat pažymėta, kad dažniausiai kyla problema tokiu atveju, kai atliekant projektų atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimą, yra reikalaujamos deklaracijos, kurios paraiškos tinkamumo vertinimo metu nebuvo privalomos. Be to, respondentai kaip vieną iš sunkumų nurodė įvairias technines klaidas, kurių taisymui sugaištama daug papildomo laiko, pvz., įkeliant vertinimo rezultatus į SFMIS, Projekto (-ų) atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams patikros lapo 2 punkte nurodomų dokumentų sąvokos nesutampa su SFMIS naudojamomis sąvokomis.

Kokius pasiūlymus galėtumėte pateikti, siekiant pagerinti, supaprastinti projektų atitikties EIB keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams vertinimo procesą?

Proceso pagerinimui bei supaprastinimui respondentai daugiausiai siūlė šias priemones:

- 1) procedūrų ir teisės aktus lydinčių išaiškinimų suvienodinimas;
- 2) patikros lapų skaitmeninimas, įtraukiant papildomus laukus SFMIS;
- 3) aiškus dokumentų/ informacijos, kuriuos reikia pateikti kaip įrodymą, jog projektas atitinka aplinkosauginius reikalavimus, apibrėžimas;
- 4) konkrečių priemonių, kuriose aplinkosauginis vertinimas yra būtinas išskyrimas arba aplinkosauginių reikalavimų vertinimui reikalingos informacijos įtraukimas į paraišką (pvz., dėl „Natura 2000“ teritorijų).

2.4. Projektų, kurių vertė virš 25 mln. EUR, vertinimas

Ar aiškūs papildomi reikalavimai, keliami projektų, kurių vertė virš 25 mln. EUR, vertinimo atlikimui (pvz., kokie reikalaujami pateikti papildomi dokumentai)?

88 % įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų nurodė, jog jiems neteko vertinti projekto, kurio vertė virš 25 mln. EUR (15 pav.).

Paveikslas 15. Reikalavimų, keliamų projektų, kurių vertė virš 25 mln. EUR, vertinimo atlikimui vertinimas

Nurodykite, kokie klausimai dažniausiai kyla (su kokiomis problemomis teko susidurti), atliekant projektų, kurių vertė virš 25 mln. EUR tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą?

Respondentai, vertinusieji tokio dydžio projektus, įvardino šias pagrindines susijusias problemas:

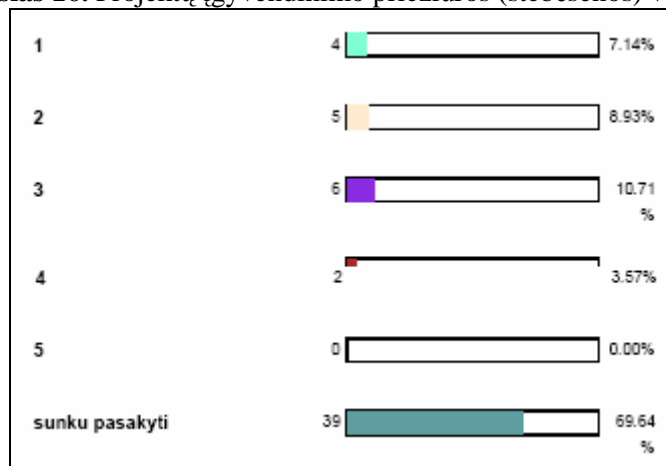
- 1) skirtinguose informacijos šaltiniuose (pvz., Projekto (-ų) tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis patikros lape, šio patikros lapo instrukcijoje, SFMIS) naudojamos skirtingos sąvokos;
- 2) neaišku, kokia deklaracija ir koku atveju yra privaloma;
- 3) EIB projekto aprašymo (angl. *Project fiche*) formoje pateiktos informacijos teisingumo ir pakankamumo įvertinimas.

2.5. Projektų, kurie finansuojami EIB paskolos lėšomis, įgyvendinimo priežiūra

Kiek problemiškas/ sudėtingas, Jūsų nuomone, yra projektų, finansuojamų EIB paskolos lėšomis, įgyvendinimo priežiūros (stebėsenos) procesas?

70 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų negalėjo konkrečiai (balais) įvertinti projektų, finansuojamų EIB paskolos lėšomis, įgyvendinimo priežiūros (stebėsenos) proceso, kadangi nėra vykde tokių projektų priežiūros (16 pav.).

Paveikslas 16. Projektų įgyvendinimo priežiūros (stebėsenos) vertinimas

Kokius pasiūlymus galėtumėte pateikti, kurie pagerintų, supaprastintų projektų, finansuojamų EIB paskolos lėšomis, įgyvendinimo priežiūrą?

Kadangi dauguma respondentų nėra vykde projektų, finansuojamų EIB paskolos lėšomis, įgyvendinimo priežiūros (stebėsenos), pastarieji negalėjo pateikti konkrečių pasiūlymų, skirtų proceso pagerinimui bei supaprastinimui.

Kokias pagrindines rizikas išvelgiate projektų, finansuojamų EIB paskolos lėšomis, įgyvendinimo priežiūros procese?

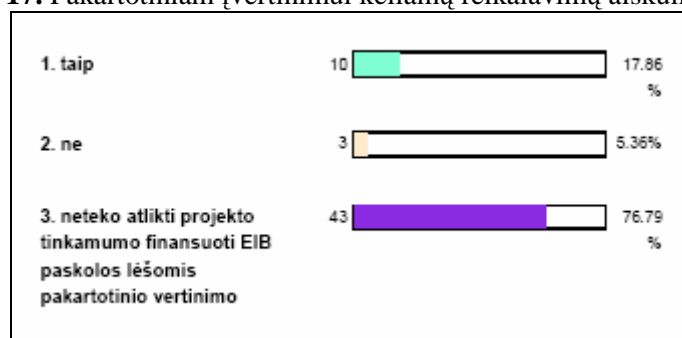
Panašus rezultatas stebimas ir vertinant rizikas, susijusias su projektų, finansuojamų EIB paskolos lėšomis, įgyvendinimo priežiūros procesu. Įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojai, vykde projektų įgyvendinimo priežiūrą, nurodė šias pagrindines rizikas:

- 1) nepakankamai aiškus projektų įgyvendinimo priežiūros atlikimo procesas;
- 2) nepakankama institucijų patirtis administruojant EIB lėšomis finansuojamus projektus;
- 3) komunikavimas tarp Finansų ministerijos valstybės izdo departamento, įgyvendinančiosios institucijos ir projekto vykdytojo;
- 4) su projekto vykdytoju susijusios finansinės ir institucinės rizikos (projekto vykdytojo lėšų dalies padengimas, jo darbuotojų nekompetencija).

Ar aiškūs projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis pakartotiniam įvertinimui keliami reikalavimai (pvz., kokiais atvejais reikalinga atlikti pervertinimą, kokie reikalingi dokumentai, veiksmai SFMIS ir pan.)?

77 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų negalėjo atsakyti į klausimą, ar aiškūs projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis pakartotiniam įvertinimui keliami reikalavimai, o kaip priežastį nurodė, jog jiems nėra tekę atlikti šios procedūros (17 pav.).

Paveikslas 17. Pakartotiniam įvertinimui keliamų reikalavimų aiškumo vertinimas

Nurodykite, su kokiais klausimais (problemomis) teko susidurti, atliekant pakartotinį projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą?

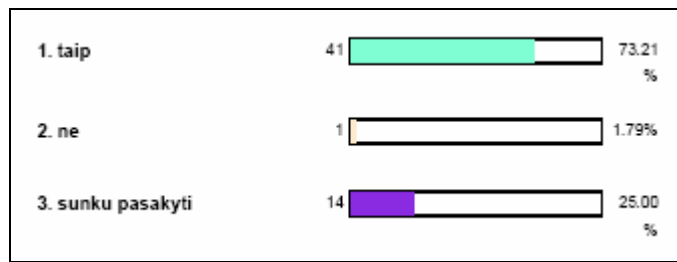
Pagrindinė problema, su kuria teko susidurti apklausoje dalyvavusiems įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojams, atliekant pakartotinį projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą – nepakankamai aiškus apibrėžimas, kokiais atvejais turi būti atliekamas pervertinimas po sutarties su pareiškėju pakeitimo.

2.6. SFMIS naudojimo vertinimas

Ar aiškūs projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo rezultatų registravimui SFMIS keliami reikalavimai?

73 % apklausoje dalyvavusių įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojų teigė, jog projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo rezultatų registravimui SFMIS keliami reikalavimai yra aiškūs (18 pav.).

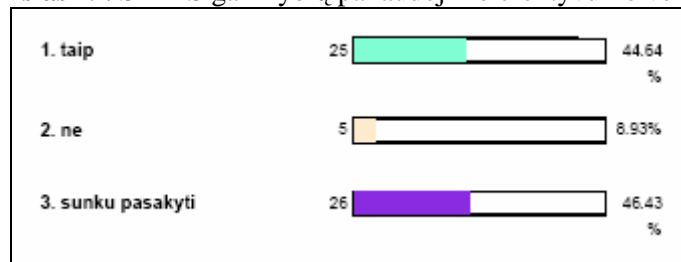
Paveikslas 18. Vertinimo rezultatų registravimui SFMIS keliamų reikalavimų vertinimas

Jūsų nuomone, ar administruojant EIB paskolą pakankamai efektyviai išnaudojamos SFMIS galimybės?

45 % respondentų nurodė, kad administruojant EIB paskolą, SFMIS galimybės išnaudojamos pakankamai efektyviai (19 pav.).

Paveikslas 19. SFMIS galimybių panaudojimo efektyvumo vertinimas

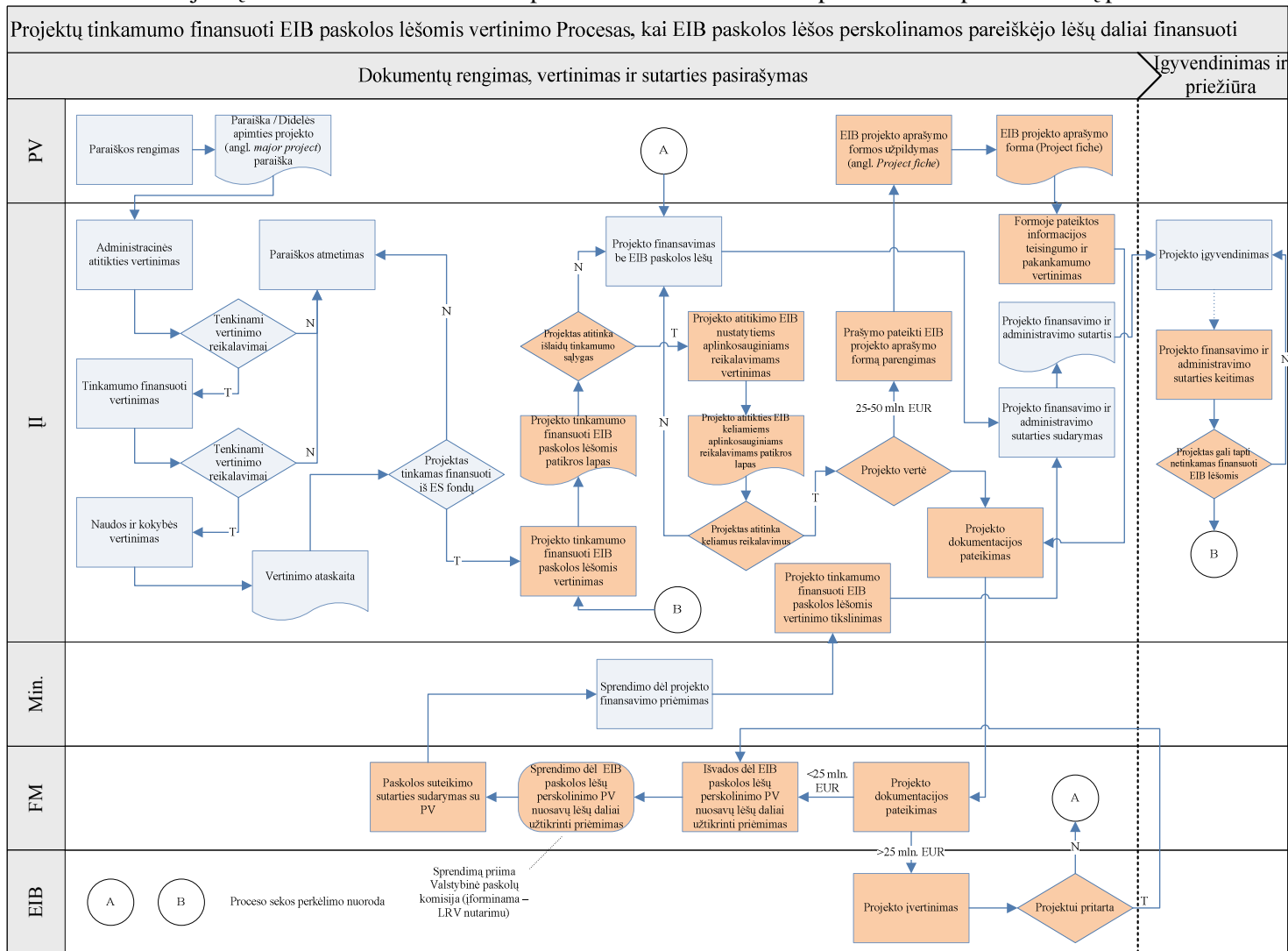

Kaip SFMIS pagalba galėtų būti padidintas su EIB administravimu susijusių procesų efektyvumas?

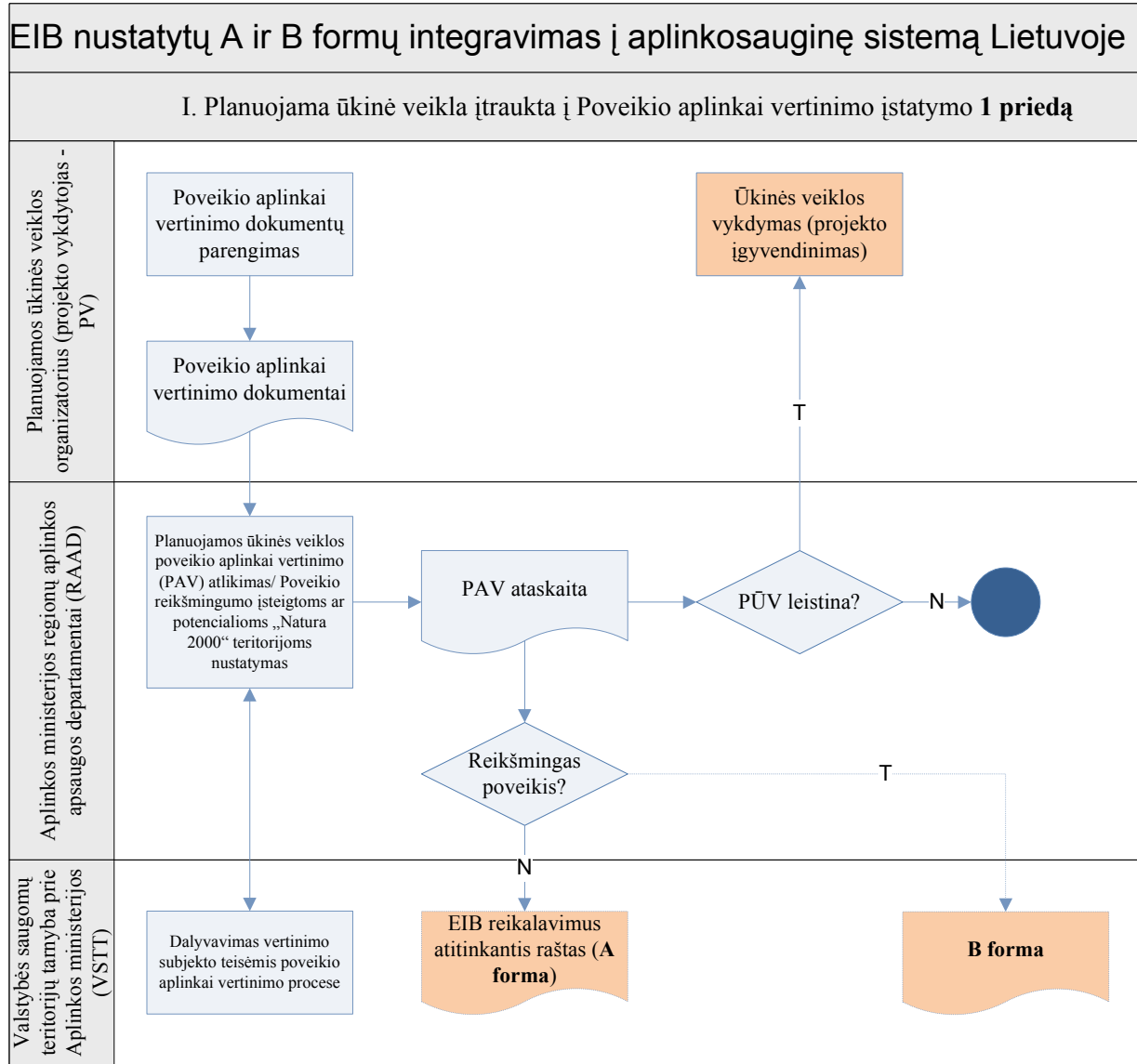
Siekiant padidinti su EIB administravimu susijusių procesų efektyvumą SFMIS pagalba, buvo siūlomos šios pagrindinės priemonės:

- 1) patikros lapų perkėlimas į skaitmeninį formatą, jį pildant SFMIS ir atsisakant jo skenavimo;
- 2) projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimą atlikti kartu su projektų tinkamumo finansuoti iš ES fondų lėšų vertinimu, įterpiant papildomas grafas, kurias vertintojui užpildžius, projektas automatiškai pereitų vertinimą ir EIB lėšoms.

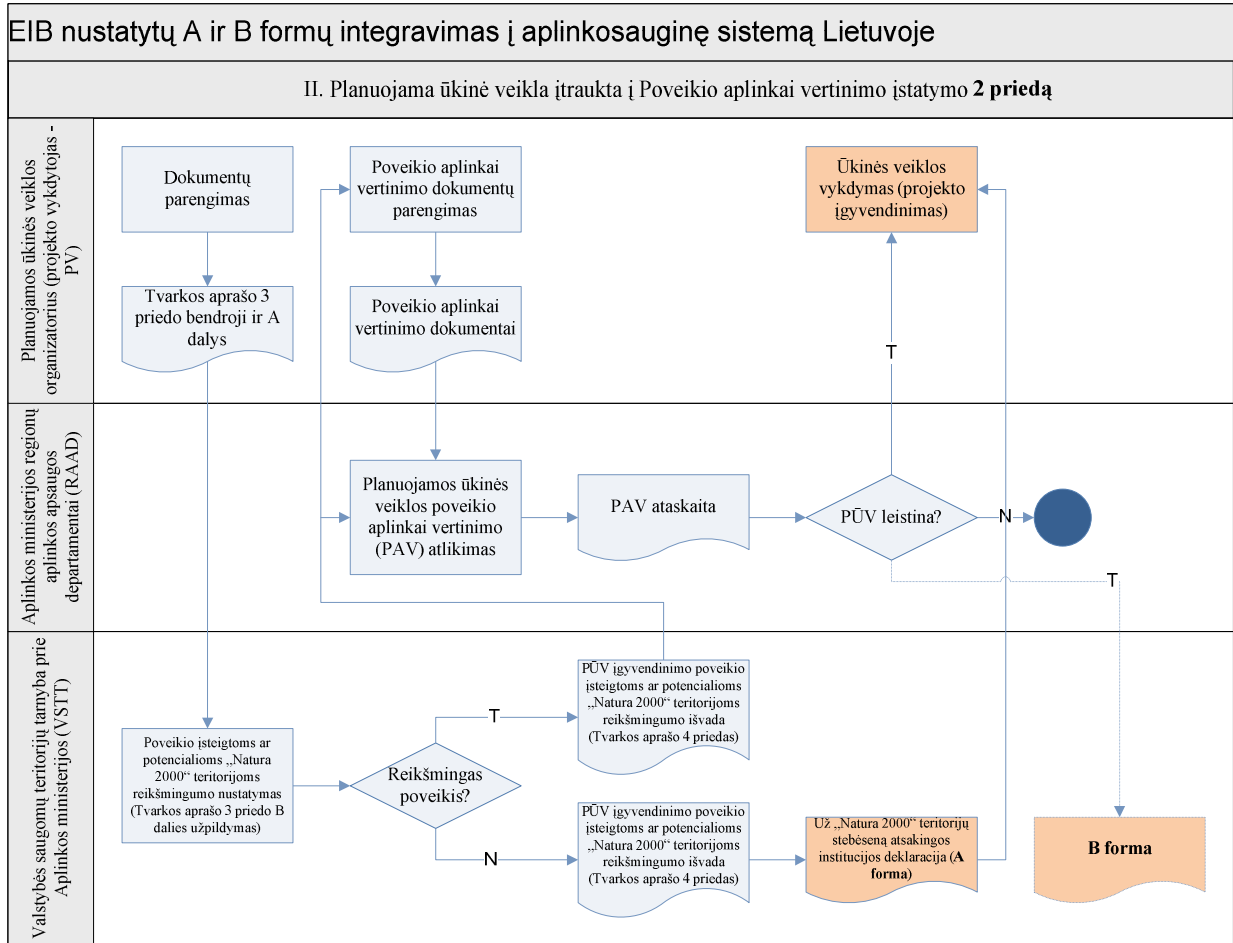
Paveikslas 2. Projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo procesas EIB paskolos lėšų perskolinimo atveju

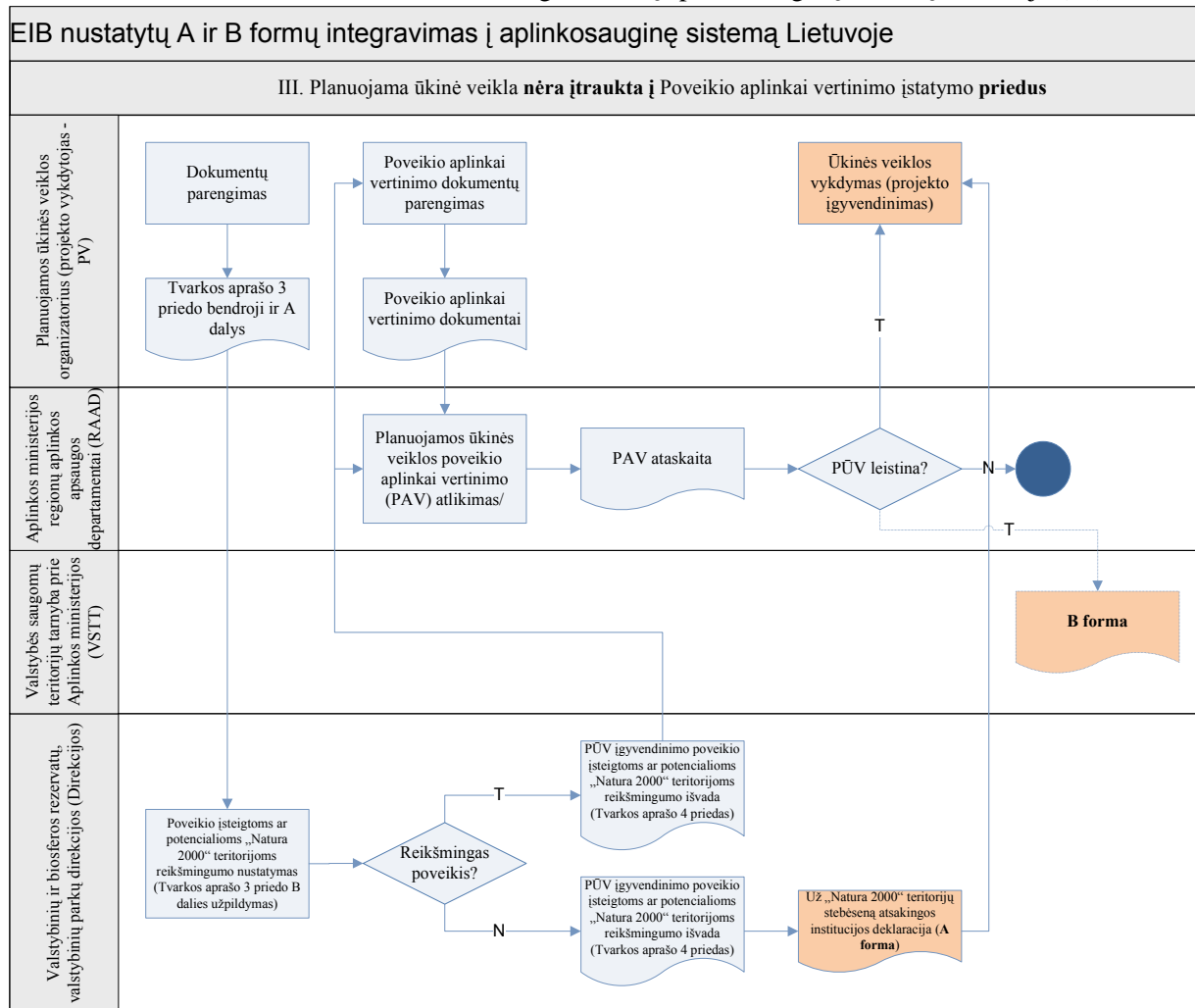
Paveikslas 3. EIB nustatytų A ir B formų integravimas į aplinkosauginę sistemą Lietuvoje (I)

Paveikslas 4. EIB nustatytų A ir B formų integravimas į aplinkosauginę sistemą Lietuvoje (II)

Paveikslas 5. EIB A ir B formos integravimas į aplinkosauginę sistemą Lietuvoje (III)

5 PRIEDAS. REIKALAVIMAI EIB PASKOLOS PERSKOLINIMUI

Reikalavimo pobūdis	Dokumento pavadinimas (punktas)	Reikalavimo nuostatos
Bendrieji reikalavimai	EIB paskolos perskolinimo gairės (-)	<p>1) Projektas yra tinkamas finansuoti ES paramos lėšomis: projektų, finansuojamų 2007–2013 m. laikotarpiui skirtomis lėšomis, įgyvendinant Sanglaudos skatinimo ar Ekonomikos augimo veiksmų programas, atveju:</p> <p>1.1) pareiškėjas yra tinkamas subjektas gauti EIB perskolinamą paskolą pareiškėjo indėliui užtikrinti (EIB paskola gali būti perskolinama savivaldybėms, valstybės ir savivaldybės įmonėms bei akcinėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, kurių visą arba dalį valdo valstybė ar savivaldybė);</p> <p>1.2) išlaidos, kurioms finansuoti yra pateiktas prašymas suteikti perskolinamą paskolą, yra tinkamos finansuoti vadovaujantis Vykdomų pagal 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir ją įgyvendinančias veiksmų programas projektų išlaidų ir finansavimo reikalavimų atitikties taisyklių, patvirtintų 2007 m. spalio 31 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1179 (Žin., 2007, Nr. 177-4789), nuostatomis;</p> <p>1.3) projektai atitinka EIB nustatytas tinkamumo sąlygas;</p> <p>2) Sanglaudos fondo projektų atveju projektas yra įtrauktas į 2004–2006 m. laikotarpio Sanglaudos fondo lėšomis finansuojamas baseinų investicines programas, ir šių programų finansavimo tinkamumui yra gautas EIB pritarimas.</p>
	EIB paskolos perskolinimo gairės (-)	Subjekto sprendimas dėl skolinimosi neprieštarauja teisės aktams ir nustatytiems skolinimo limitams (taip pat žr. Taisyklių 67 punkto 5 papunktį, kuriame yra įvardinti privalomi pateikti pagrindžiantys dokumentai).
	EIB paskolos perskolinimo gairės (-)	Subjektas, teikiantis prašymą dėl perskolinimo, yra pajėgus įrodyti, kad bus užtikrintas suteiktos paskolos gražinimas, ir pakanka paskolos gražinimą užtikrinančių priemonių (savivaldybės garantija, turto įkeitimas ar kt.), išskyrus teisės aktais nustatytus atvejus, kai subjekto turtas negali būti įkeičiamas (taip pat žr. Taisyklių 67 punkto 6 papunktį, kuriame yra įvardinti privalomi pateikti pagrindžiantys dokumentai).
	Taisyklės (XI skyriaus 69 punktas)	Perskolinamos paskolos suteikimas turi nepažeisti projektui taikomų reikalavimų dėl didžiausio valstybės pagalbos dydžio ir/ arba intensyvumo.
	Taisyklės (XI skyriaus 72 punktas)	Perskolinamos paskolos suma turi būti ne didesnė nei juridinio asmens, norinčio gauti perskolinamą paskolą, nuosavomis lėšomis finansuotina investicijų projekto dalis.
Dokumentų reikalavimai	Taisyklės (XI skyriaus 67 punktas)	<p>Juridiniai asmenys, norintys gauti perskolinamą paskolą, teikiamą jų įgyvendinamam valstybės investicijų projektui, bendrai finansuojamam iš Europos Sąjungos fondų lėšų, finansuoti, pateikia Finansų ministerijai šiuos dokumentus:</p> <p>1) prašymą suteikti perskolinamą paskolą, teikiamą valstybės investicijų projektui, bendrai finansuojamam iš Europos</p>

Reikalavimo pobūdis	Dokumento pavadinimas (punktas)	Reikalavimo nuostatos
		<p>Sajungos fondų lėšų, finansuoti, nurodydami reikiamos perskolinamos paskolos sumą, valiutą, trukmę ir panaudojimo laikotarpį (grafiką);</p> <p>2) dokumentus (paraiškos projekto finansuoti iš Europos Sajungos fondų lėšų kopiją arba valstybės investicijų projekto aprašymą ar kita), kuriuose nurodoma:</p> <p>2.1) valstybės investicijų projekto įgyvendintojas ir (arba) galutinis paramos gavėjas;</p> <p>2.2) valstybės investicijų projekto tikslas ir finansinė apimtis (projekto vertė ir finansavimo šaltiniai);</p> <p>2.3) perskolinamos paskolos gražinimo šaltiniai;</p> <p>2.4) grynujų pinigų srautų projekcijos visam perskolinamos paskolos laikotarpiui (netaikoma savivaldybėms);</p> <p>3) praėjusių trejų ataskaitinių metų metines finansines ataskaitas ir auditoriaus išvadą dėl paskutinių ataskaitinių metų finansinės ataskaitos (netaikoma savivaldybėms);</p> <p>4) juridinio asmens organų, turinčių teisę priimti sprendimus (leidimus) dėl paskolų ėmimo ir investicijų projekto (verslo plano) įgyvendinimo, šių sprendimų (leidimų) kopijas (pvz., savivaldybės tarybos sprendimą);</p> <p>5) patvirtinimą, kad juridiniam asmeniui paėmus perskolinamą paskolą nebus viršyti tokiam juriniam asmeniui ar už jį garantuojančiam juridiniam asmeniui teisės aktų nustatyti atitinkamų metų skolinimosi, skolos ir garantijų limitai, jeigu tokie nustatyti (pvz., savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos išvadą);</p> <p>6) raštą, kuriame nurodoma, kokios bus pateiktos perskolinamos paskolos gražinimą užtikrinančios priemonės (netaikoma savivaldybėms, valstybės įmonėms);</p> <p>7) Finansų ministerijai paprašius – kitus reikiamus dokumentus arba duomenis, kurie papildytų arba paaiškintų 1–6 punktuose nurodytus duomenis.</p>
	<p>Taisyklės (XI skyriaus 74 punktas) / EIB paskolos perskolinimo gairės (–)</p>	<p>Perskolinamos paskolos sutartis su juridiniu asmeniu pasirašoma tik tuo atveju, jeigu išpildomos šios sąlygos (2–4 punktai netaikomi 2004–2006 m. laikotarpio Sanglaudos fondo lėšomis finansuojamoms baseinų investicinėms programoms):</p> <p>1) priimtas sprendimas dėl Europos Sajungos fondų lėšų valstybės investicijų projektui bendrai finansuoti skyrimo;</p> <p>2) įgyvendintos kitos su paskolos suteikimu susijusios sąlygos (jeigu taikoma):</p> <p>2.1) iki 25 mln. EUR bendros vertės projektui įgyvendinančioji institucija yra pateikusi Finansų ministerijai išvadą, kad projektas yra tinkamas finansuoti EIB lėšomis;</p> <p>2.2) nuo 25 iki 50 mln. EUR bendros vertės projektui projekto vykdytojas yra papildomai užpildęs ir pateikęs Finansų ministerijai EIB nustatytą formą dėl EIB paskolos lėšų projektui priskyrimo;</p> <p>2.3) virš 25 mln. EUR bendros vertės projektui gavus atskirą EIB pritarimą;</p>

Reikalavimo pobūdis	Dokumento pavadinimas (punktas)	Reikalavimo nuostatos
		2.4) yra tinkamai įformintos paskolos gražinimą užtikrinančios priemonės (taip pat žr. Taisyklių 67 punkto 6 papunktį, kuriame yra įvardinti privalomi pateikti pagrindžiantys dokumentai).

Saltinis: sudaryta vertintojų pagal EIB paskolos perskolinimo gaires ir Paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų bei valstybės garantijų teikimo ir suteiktų paskolų gražinimo taisykles.